GLASILO OBČINE
MIREN – KOSTANJEVICA

Jesenski GLASOVI

OKTOBER **2026**

JAVNI ZAVOD MIREN KRAS
Drugi Tabr kaštelirjev

OBČINSKA UPRAVA
Občinski nagrajenci 2026

PREDSTAVLJAMO
Sili Nuts iz Orehovelj

Oh, ta vročina

Navadno se poletja veselimo, saj prinaša dopuste, otrokom proste dneve, ker ni več pouka, veliko različnih dogodkov na prostem ... Tisti, ki celo zimo tarnajo, da jih je zeblo, so se letošnje poletje dodobra ogreli.

Letošnje poletje je tudi v naših krajih postreglo s 40 stopinjami Celzija. In to več dni zapored, kar je bilo obremenilno za telo ne le za starejše, temveč tudi za mlajšo populacijo. Mnogi smo lahko zadovoljni, da smo se hladili pod domačo klimo, precej drugače je bilo za tiste, ki klimatske naprave nimajo.

Ob opoldanski in zgodnji popoldanski vročini so bile ceste dokaj opustele. Po opravkih smo hodili, če je bilo le mogoče, zjutraj. Nekaj smo odložili na večer, čeprav je bilo tudi takrat zadušno vroče.

Stiska ni doletela samo ljudi. Tudi živali so se umikale v senco in počivale. Da ne govorimo o zelenju. Gotovo ste opazili, da je že začelo odpadati listje, kot bi bili v pozni jeseni. Vrtovi in polja, ki imajo to srečo, da jih napaja sistem Vogršček, so lahko vsaj zalivali. Toda rasti skoraj ni bilo, rastline so samo preživele, kar sicer tudi veliko pomeni.

Vremenoslovci pravijo, da se nam v prihodnje obeta še več takih poletij in tudi toplih zim. Pravijo, da smo že v zamudi glede skrbi za podnebje. Smešno je prebirati po spletu, da to ni nič takega, da se je vedno dogajalo, da človek nima vpliva na vreme in podnebne razmere.

Že vrsto let priznani raziskovalci podnebja opozarjajo, da narava ne zmore več nadoknaditi tega, kar človeštvo pustoši. »Kričijo«, da se zaradi pohlepa po surovinah načrtno izsekava pragozd – velika pljuča planeta Zemlja. Naravovarstveniki vseh vrst in oblik opozarjajo, pišejo, izobražujejo ljudi o pogubnem ravnanju s planetom.

Toda jaz sem le en mali človeček pri vsem tem, pikica v svetovnem merilu. Kaj lahko storim? Kako lahko prispevam k izboljšanju razmer? Pogosto se sliši: »Jaz pravzaprav ne morem storiti ničesar. Naj velike tovarne kaj naredijo, pa bo bolje.«

Res je, da je moj prispevek majhen. Toda če se vedno več posameznikov vključi v tako imenovano trajnostno ravnanje, pa že nastane nekaj. In ta »kepa« primernega vedenja se lahko veča in veča in vedno odločneje vpliva na zavest o prijaznem vedenju do narave.

Lahko bi naštevali, s čim vse lahko mali človek pripomore k ohranjanju virov in s tem tudi narave. Zavedam se, da lahko samo jaz spremenim svoje navade. Samo nase lahko vplivam, na druge ne morem.
In vendar se mora vsak odločiti zase. Vsak direktor za svoje podjetje. Vsaka korporacija zase. Tu se kaže stopnja zavesti posameznika, podjetja, družbe.

Marta Pavlin, urednica

Glasilo Občine Miren - Kostanjevica

Izdajatelj: **Občina Miren - Kostanjevica**; e-naslov: **glasilo.omk@siol.net**; odgovorna oseba izdajatelja: **Mauricij Humar**, župan; odgovorna urednica: **Marta Pavlin**; uredniški odbor: **Sonja Cijan, Nataša Kolenc, Tanja Čermelj, Katarina Spacal, Karla Žniderčič, Nina Petejan, Špela Sušanj**; lektoriranje: **Marta Pavlin**; oblikovanje in prelom: **Studio Alpe.cc**
Naklada: **1.900 izvodov**; tisk: **Grafika Soča**; fotografija na naslovnici: **Foto atelje Pavšič Zavadlav**

Glasilo prejmejo vsa gospodinjstva v občini brezplačno.
Glasilo je vpisano v Razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2168.
Naslednja številka izide **konec decembra 2026**.

Prispevke za poletno številko glasila nam lahko **pošljete do 18. novembra 2026** na elektronski naslov: **glasilo.omk@siol.net**. Uredništvo si pridržuje pravico, da prispevke primerno priredi za tisk tako po obsegu kot izrazu. Prispevkov z nezakonito, žaljivo, zavajajočo, sporno ali moralno neprimerno vsebino ne objavljamo. Fotografije naj bodo v formatu .jpg, .psd ali .tif v velikosti najmanj 3 MPix (vsaj 300 dpi ali več) in poslane kot priponka (ne v besedilu). Besedilo in fotografije morajo biti opremljeni z imenom avtorja.

Občina

Miren – Kostanjevica

Drage občanke, dragi občani ...

jesenska številka našega glasila prihaja v času, ko se počasi izteka še en občinski mandat. Zame je to tudi nekoliko drugačen trenutek. Po treh mandatih sem javno povedal, da se za novo kandidaturo ne bom odločil. Po dvanajstih letih je zato prav, da se za trenutek ozrem nazaj – ne toliko zaradi preteklosti, ampak predvsem zato, da pogledamo, kaj puščamo za seboj.

Ko sem pred leti prevzel odgovornost za vodenje občine, sem verjel, da mora občina svojo prihodnost graditi premišljeno, dolgoročno in predvsem skupaj. Tudi zato smo se odločili za strateški pristop, ki ni izhajal iz dnevne politike, ampak iz vprašanja, kaj naša občina potrebuje in kam želimo. Prva razvojna strategija je bila uresničena, danes pa že nastaja nova. To se mi zdi ena pomembnejših stvari, ki jih lahko občina naredi za svojo prihodnost. Da zna pogledati dlje.

V teh letih se je veliko spremenilo. Občina je doživela močan investicijski preboj, uredili smo pomembne javne pridobitve in izboljševali pogoje za življenje v vseh naših krajih. Ob tem pa se je razvijalo tudi tisto, česar ne moremo izmeriti samo v številkah. Družbeno življenje je postalo bogatejše in živahnejše, številna društva, posamezniki in skupine so s svojim delom ustvarili občino, v kateri se veliko dogaja. Pomemben korak je bila tudi vzpostavitev in razvoj Zavoda za turizem in kulturo, ki je našemu prostoru dal nov zagon pri predstavljanju tega, kar imamo in kar smo. Danes je naša občina po številnih razvojnih kazalnikih med uspešnejšimi slovenskimi občinami. Proračun je stabilen, razvojni potenciali so dobri, predvsem pa imamo nekaj, česar nobena strategija in noben proračun ne moreta ustvariti sama od sebe – ljudi, ki jim je za ta prostor mar. Na to sem ponosen.

Ponosen sem na opravljeno delo, a še bolj na to, da je bilo mogoče marsikaj narediti skupaj. Župan namreč ne gradi občine sam. Gradi jo občinska uprava, občinski svet, krajevne skupnosti, zavodi, društva, gospodarstvo, številni prostovoljci in predvsem občanke in občani. V vseh teh letih sem si prizadeval biti župan vseh. Tistih, ki so se z menoj strinjali, in tistih, ki se niso. Tistih, ki so glasno opozarjali, in tistih, ki so svoje predloge povedali bolj tiho. Različna mnenja niso slabost skupnosti. Če jih znamo poslušati, so lahko njen pomemben vir moči.

Ob koncu mandata zato ne želim govoriti o tem, kdo je imel prav in kdo ne, kaj smo naredili in česa nismo. Čas županovanja je minljiv. Tisto, kar ostaja, pa je posebne vrste dediščina. Dediščina je lahko velik dar, lahko pa tudi obtežen nahrbtnik. Odvisno je od tega, kaj vanj položimo in kako ga znamo predati naprej. Želim si, da bi bilo tisto, kar po dvanajstih letih ostaja za nami, predvsem dobro izhodišče za tiste, ki bodo prevzeli odgovornost za občino v prihodnje. Časi se spreminjajo, z njimi pa tudi potrebe in priložnosti. Pomembno je le, da se pri tem ne izgubi občutek za skupno dobro in da se ohrani pripravljenost gledati dlje. Zato tudi novo razvojno strategijo razumem kot pomembno priložnost. Ne kot dokument, ki bi moral ostati na polici, ampak kot dogovor o smeri, v katero želimo iti. Naj postane skupna orientacija.

Ko se ozrem nazaj, nimam občutka, da se nekaj končuje, ampak da se nekaj predaja. Občino predajamo v dobri kondiciji. Z urejenimi temelji, stabilnimi javnimi financami, številnimi izvedenimi projekti, projekti v izvajanju in še veliko odprtimi možnostmi. Nekaj nalog pa ostaja nedokončanih, kar je povsem normalno.

Morda je prav v tem največja odgovornost javne službe: da ne razmišljaš samo o tem, kaj boš naredil v času, ko si za nekaj odgovoren, ampak tudi o tem, v kakšnem stanju boš stvar nekoč predal naprej. Po treh mandatih odhajam z občutkom hvaležnosti. Za zaupanje, za sodelovanje, za kritike in tudi za vse tiste vsakdanje, majhne trenutke, zaradi katerih je županovanje veliko več kot številke, investicije in seje. Bilo je dvanajst let dela, odločitev, pogovorov, včasih tudi dvomov, predvsem pa dvanajst let skupne zgodbe.

Hvala, iskrena hvala. In vse dobro.

Mauricij Humar

Spoštovani,

naša občina v teh dneh praznuje svoj rojstnodnevni jubilej. Ta mejnik je praznik vseh nas, ki tukaj živimo, delamo in ustvarjamo. Tu smo zares doma. Tu je bil dom tudi mnogih velikanov naše zgodovine. Ob tej priložnosti se spomnimo nanje, na svoje prednike, družino, na svoje sosede in prijatelje, s katerimi preživimo najbolj radostne trenutke svojega življenja.

Vse najboljše.

Občinski nagrajenci 2026

Občina Miren - Kostanjevica je 21. aprila 2026 objavila javni razpis za podelitev občinskih priznanj, in sicer za naziv častnega občana, za plaketo in za priznanje občine. Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja je izbrala pet nagrajencev.

Na 11. izredni seji 3. septembra 2026 je Občinski svet sprejel sklep, da so letošnji nagrajenci Andrej Budin, Konrad Marušič, Moški pevski zbor Anton Klančič, Roman Malič in Katja Stepančič.

Tudi za leto 2026 ni bil nihče imenovan za častnega občana Občine Miren - Kostanjevica. Andrej Budin in Konrad Marušič prejmeta plaketi, Roman Malič, Katja Stepančič in Moški pevski zbor Anton Klančič pa priznanja.

Andrej Budin

je prejemnik plakete Občine Miren - Kostanjevica za dolgoletno predano delovanje na področju glasbene in kulturne dejavnosti ter pomemben prispevek h kulturnemu življenju občine. Na ta način je prispeval k ugledu in promociji občine.

Andrej Budin je dolgoletni vodja mešanega zbora mirenske župnije, soustanovitelj in prvi predsednik Kulturnega društva Stanko Vuk Miren - Orehovlje. Več let je vodil Mladinski pevski zbor Miren - Orehovlje - Bilje.

Organiziral je številne koncerte in tako pomembno prispeval k razvoju zborovske in orgelske glasbe ter bogatenju kulturnega dogajanja v Mirnu. Z zborom je gostoval doma in v tujini ter tako predstavljal Miren in njegovo glasbeno tradicijo širšemu občinstvu. S svojim dolgoletnim prizadevanjem za ohranjanje glasbene dediščine, predvsem orgelske glasbe, in s podporo h kulturnemu ustvarjanju je pomembno zaznamoval kulturno življenje občine.

Konrad Marušič

je posthumno prejemnik plakete Občine Miren - Kostanjevica za izjemne dosežke na področju turizma ter za dolgoletno predano delo v domači skupnosti. S svojim delom je pomembno prispeval k prepoznavnosti in ugledu občine.

Konrad Marušič je bil ustanovni član in dolgoletni predsednik Turističnega društva Cerje. S svojim delom in profesionalnim nastopom je prispeval k razvoju turizma v občini. Pomagal je pri ureditvi Jame Pečinke, zbirki ostalin iz prve svetovne vojne v Opatjem selu ter pri promociji Poti miru.

Kot turistični vodnik in poznavalec lokalne zgodovine je številnim domačim in tujim obiskovalcem približal zgodovino, naravo in tradicijo občine ter s svojim delom pomembno prispeval k njeni prepoznavnosti. Aktivno je sodeloval tudi pri ohranjanju pustne in druge lokalne dediščine ter pri povezovanju in razvoju domače skupnosti.

Roman Malič

je prejemnik priznanja Občine Miren - Kostanjevica za dolgoletno ohranjanje lokalne zgodovine ter dediščine. S svojim delom in požrtvovalnostjo je pomembno povečal ugled občine.

Roman Malič je turistični vodnik. S svojim delom turističnega vodnika in skrbnika zgodovinskih poti je prispeval k ohranjanju zgodovinskega spomina in k prenosu znanja na mlajše generacije. Na ta način je prispeval k ugledu in promociji občine.

Katja Stepančič

je prejemnica priznanja Občine Miren - Kostanjevica za dolgoletno predanost gorskemu teku in za dosežke, s katerimi je prispevala k prepoznavnosti in promociji občine.

Katja Stepančič je z uspešnim nastopom na 165-kilometrskem teku Ultra Trail Vipava Valley Ajdovščina predstavljala svojo občino širši regiji ter s svojim zgledom spodbuja vztrajnost, aktivni življenjski slog in vključevanje v šport. S tem posebnim dejanjem je povečala ugled občine.

Moški pevski zbor Anton Klančič

je prejemnik priznanja Občine Miren - Kostanjevica za več kot šest desetletij neprekinjenega pevskega delovanja. S svojimi nastopi je širil poznavanje občine in veselje do petja po državi in v tujini. Na ta način je povečeval ugled občine.

Moški pevski zbor Anton Klančič je pomembno prispeval h kulturnemu življenju občine ter v širšem goriškem prostoru. Ponašal se je z raznolikim repertoarjem, rednimi nastopi doma in v tujini. Obenem je povezoval različne generacije pevcev. Pomembno je soustvarjal in ohranjal kulturno dediščino lokalne skupnosti. S svojim udejstvovanjem je zbor odločno širil poznavanje občine in povečeval njen ugled.

Župan sprejel najboljše učenke in učence Osnovne šole Miren

Župan Mauricij Humar je sprejel najboljše učenke in učence zaključnega razreda Osnovne šole Miren, ki so v vseh letih šolanja izkazovali odličnost, vztrajnost in prizadevnost na učnem, športnem, kulturnem področju ter na drugih področjih.

Sprejema so se poleg učenk in učencev udeležili tudi njihovi starši, razrednikia ter ravnatelj šole. Župan je zbrane nagovoril, jim čestital za dosežene uspehe ter jim podelil županove petice. Ob tem jim je zaželel veliko uspeha, poguma in sreče na nadaljnji izobraževalni in življenjski poti.

Letošnji prejemniki priznanj so bili:

Timotej Budin, ki je v času šolanja dosegal uspehe na različnih tekmovanjih, še posebej pa izstopa na športnem področju kot perspektivni športnik. Med sošolci je poznan po svoji energiji, prijaznosti in smislu za humor.

Maj Ferletič, uspešen učenec in športnik, ki ga odlikujejo vztrajnost, poštenost in spoštljiv odnos do drugih. Posebno mesto v njegovem življenju ima nogomet, kjer uspešno zastopa šolo.

Mia Kragelj Leon, prejemnica srebrnih državnih priznanj iz angleščine in znanja o sladkorni bolezni, ki jo poleg uspehov odlikujejo srčnost, pripravljenost pomagati in pozitiven odnos do ljudi.

Zala Novak, ustvarjalna in vedoželjna učenka, dejavna na številnih področjih, od tekmovanj do šolskega parlamenta, kjer je s svojim delom pomembno prispevala k življenju šole.

Matic Peršolja, nadarjen učenec z izrazitim zanimanjem za naravoslovje, ki svoje znanje dopolnjuje tudi z glasbenim ustvarjanjem in igranjem klavirja.

Tinkara Polanc, perspektivna športnica na področju kotalkanja in uspešna učenka, ki je med drugim osvojila srebrno državno priznanje iz znanja o sladkorni bolezni.

Etien Grobiša, perspektivni nogometaš in uspešen učenec, ki se je izkazal tako na športnih kot tudi na naravoslovnih in matematičnih tekmovanjih.

Žanin Budihna, ki je nadarjena na več področjih, od voditeljstva in literature do dramske umetnosti. Odlikujejo jo spoštljivost, ustvarjalnost in prizadevnost.

Rebecca Sovič Prukner, uspešna učenka z odličnimi dosežki na področju jezikov in naravoslovja, ki jo sošolci cenijo zaradi samozavesti, zanesljivosti in prijaznosti.

Viktor Štanta, vsestransko nadarjen učenec z izrazitim zanimanjem za tehniko in mehaniko, ki ga odlikujejo radovednost, ustvarjalnost in širok spekter talentov.

Vsem učenkam in učencem iskreno čestitamo za njihove dosežke ter jim želimo veliko uspeha pri uresničevanju zastavljenih ciljev in sanj.

Občinska uprava

Podpisana pogodba za gradnjo tretje faze obnove Osnovne šole Miren

Občina Miren - Kostanjevica in izvajalec del, podjetje Dema Plus, d. o. o., sta 27. avgusta 2026 podpisala gradbeno pogodbo za izgradnjo tretje faze prizidka OŠ Miren. Z investicijo bo občina nadaljevala načrtovano širitev šolskih prostorov ter ustvarila kakovostnejše pogoje za učenje.

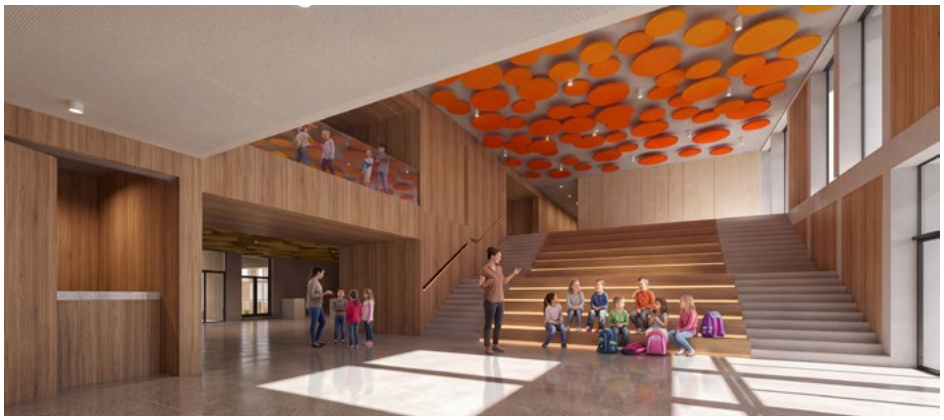

Občina Miren - Kostanjevica je bila uspešna na Javnem razpisu za sofinanciranje investicij v vrtcih in osnovnem šolstvu v obdobju 2026–2029, ki ga je objavilo prejšnje Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje (danes Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino).

Projekt obsega novogradnjo tretje faze prizidka OŠ Miren, s čimer se tako zaključuje celovit projekt prenove OŠ Miren. V okviru tretje faze bo zgrajen prizidek s pritlično in nadstropno etažo nad že zgrajeno kletjo, ki bo funkcionalno povezan s telovadnico in obstoječim delom šole. Nastala bo skoraj nič-energijska stavba s 1.287 m^2 novih neto površin, skupaj pa bo šola z vsemi fazami pridobila kar 4.174,98 m^2 novih in rekonstruiranih prostorov. S tem bo občina zagotovila tako sodobne in prostorsko ustrezne pogoje za izvajanje osnovnošolskega izobraževanja kot tudi izboljšala energetsko učinkovitost javnih stavb.

Skupna vrednost pogodbenih del znaša 3.041.950,04 EUR, od katerih Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino sofinancira 1.991.841,59 EUR, 386.396,38 EUR pa sofinancira Eko sklad.

Na isti dan je potekala tudi uvedba v delo, kar dejansko pomeni začetek izvajanja investicije.

Občinska uprava
Foto: arhiv občine

Večja varnost ob šoli in umirjanje prometa v naselju Miren

V avgustu smo uspešno zaključili projekt, v okviru katerega smo izvedli različne ukrepe za umirjanje prometa ter uredili varnejši prehod za pešce na regionalni cesti Miren–Opatje selo v neposredni bližini Osnovne šole Miren.

Projekt je bil uspešno prijavljen na Javni razpis za sofinanciranje projektov umirjanja prometa na državnih cestah skozi naselja na predlog občin, ki ga je objavilo prejšnje Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (danes Ministrstvo za infrastrukturo in energetiko) in je sofinanciran iz Podnebnega sklada.

V okviru investicije smo vzpostavili cono 30, izvedli fizične ukrepe za umirjanje prometa, izboljšali prehodnost za pešce in kolesarje ter zgradili nov pločnik. Uredili smo tudi območje za kratkotrajno parkiranje, ki omogoča varnejši prihod in odhod otrok ob obiskovanju šole, izboljšali cestno razsvetljavo na kritičnih mestih ter postavili dva sodobna prikazovalnika hitrosti.

Pred začetkom del smo izvedli meritve hitrosti vozil, ki so pokazale, da so bili načrtovani ukrepi nujno potrebni za izboljšanje prometne varnosti na tem območju. Občina bo morala učinke projekta spremljati še najmanj tri leta, vendar bo lahko s pomočjo novih merilnikov hitrosti stanje spremljala tudi dolgoročno.

Skupna vrednost pogodbenih del je znašala dobrih 177.000 evrov, od tega je bilo 94.765,06 evra oziroma približno 53 odstotkov sofinanciranih s strani ministrstva oziroma iz Podnebnega sklada.

Občinska uprava

PODNEBNI SKLAD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO IN ENERGETIKO

TOPLOTNA ČRPALKA ZRAK-VODA

MITSUBISHI ELECTRIC
TOPLOTNE ČRPALKE

KONFIGURATOR TOPLOTNE ČRPALKE

Subvencija EKO SKLADA znaša:

- **do 20 % stroškov naložbe**, a ne več kot 1.000 EUR, pri prvi vgradnji ogrevalnega sistema v stavbi
- **do 50 % stroškov naložbe**, a ne več kot 4.500 EUR, pri zamenjavi stare kurilne naprave z novo toplotno črpalko

VITANEST

prodaja@vitanest.si
080 1959

Zunanja ureditev Pomnika miru na Cerju

To poletje je Občina Miren - Kostanjevica zaključila z izvedbo zunanje ureditve okolice Pomnika miru na Cerju v sklopu dveh projektov, sofinanciranih s strani Evropske unije v okviru Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija.

Gre za projekta KARST ADAPT, v okviru katerega je bil urejen preostanek 2. faze zunanje ureditve, in projekt BeWoP, v okviru katerega je bila dokončana 4. faza.

Pri urejanju zunanje ureditve edinstvenega spomenika – muzeja, smo sledili rdeči niti osnovne zamisli z uporabo trajnih in odpornih naravnih materialov (kamen, beton, les, kovina) ter upoštevali značilnosti terena in vremenske pogoje lokacije.

Ukrepi, ki smo jih izvedli, so namenjeni različnim uporabnikom: pešcem, kolesarjem, jezdecem, voznikom ter obiskovalcem muzeja in prireditev.

Gradbena in obrtniška dela smo izvajali fazno, po posameznih delih objekta oziroma funkcionalnih celotah, ki so v primeru 2. faze obsegali: novogradnjo vzhodne dovozne in servisne ceste z obračališčem ter ureditev eko otoka, 48 parkirnih mest, avtobusnega postajališča ter južne klančine za pešce. V okviru investicije smo postavili tudi javno razsvetljavo v spodnjem delu brežine.

4. faza zunanje ureditve je zajemala ureditev ploščadi v zgornjem delu in postavitev travnatih plošč. Ploščad bo služila stoječim obiskovalcem med prireditvami, hkrati pa objekt ločuje od ostalih ureditev na način, da je pomnik ohranil svojo silhueto osamljenega branika – stolpa. Tudi v četrti fazi smo uredili javno razsvetljavo in postavili namakalni sistem.

Investicija pomeni nadgradnjo turistične ponudbe občine in prinaša velik doprinos za vse obiskovalce Cerja ter ima pozitiven vpliv na celotno programsko območje.

Občinska uprava
Foto: Atelje Pavšič Zavadlav

Nova javna razsvetljava v Biljah za večjo varnost krajanov

V Biljah je bila v okviru občinske investicije urejena nova javna razsvetljava na odseku ceste, ki se začne pri trgovini Franel in sega do križišča pri nogometnem igrišču. Investicija je bila izvedena na pobudo krajanov in Krajevne skupnosti Bilje, ki so opozorili na potrebo po boljši osvetlitvi tega dela naselja.

Nova razsvetljava bo pomembno prispevala predvsem k večji varnosti pešcev, kolesarjev in drugih udeležencev v prometu. Hkrati pa bo izboljšala osvetljenost in urejenost tega dela Bilj. Vrednost investicije je znašala približno 45.000 evrov.

Sodelovanje med občino in krajevno skupnostjo se bo nadaljevalo tudi pri urejanju območja ob mostu v Biljah. Trenutno potekajo dogovori o opremi in ureditvi tamkajšnjega parka ter o postavitvi dodatne javne razsvetljave, s čimer bi območje postalo prijetnejše, varnejše in bolj uporabno za krajane.

Občinska uprava
Foto: arhiv občine

Deset let projekta Občina po meri invalidov

Beležimo že 10. obletnico, kar je Občina Miren - Kostanjevica pridobila listino Občina po meri invalidov. V tem obdobju smo invalidi stalno prisotni na vseh področjih delovanja Občine.

Občina Miren - Kostanjevica je danes na tretjem mestu pri zagotavljanju finančnih virov za sofinanciranje delovanja nevladnih organizacij (invalidskih, humanitarnih in stanovskih). Po svoji učinkovitosti pa bi jo lahko uvrstili na prvo mesto.

Izdajanje napovednika, ki pride vsak mesec do sleherne družine v občini, je pokazatelj, kako pomembno je za občino delovanje programov nevladnih organizacij. Zagotavljanje finančnih sredstev nevladnim organizacijam povečuje dostopnost do programov vsem občanom Občine Miren - Kostanjevica, ki jih sistemsko ne država in ne občina samostojno ne moreta zagotavljati.

V okviru projekta smo v preteklem obdobju odpravili preko 50 arhitektonskih ovir (postavili smo klančine). Postavili smo celo vrsto usmerjevalnih tabel, ki povečujejo dostopnost do objektov javnega značaja. V več javnih objektih (sejna soba občine; glavna pisarna občine, avla osnovne šole) smo vzpostavili indukcijske zanke za naglušne osebe, ki uporabljajo slušne aparate. Med javnimi delavci (uradniki in zaposlenimi) izvajamo tečaje znakovnega jezika. Ureditev dostopnosti do zdravstvenega doma v Mirnu je pomemben premik pri zagotavljanju pogojev samostojnega delovanja invalida z gibalnimi omejitvami. Veliko dela naš še čaka pri odpravljanju arhitektonskih ovir za slepe in slabovidne.

Skrb za osebe s posebnimi potrebami je kot voda potreb, ki nikoli ne presahne. Veliko težav predstavlja prenos pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja na sistem celostne oskrbe starejših. Žal nam ti prenosi ustvarjajo dodatne izgube (novi eksperti se še na novo učijo, vzpostavlja se nove sisteme). Zaradi nepoznavanja sistema denarnih nadomestil ZPIZ-a je čez noč izpuhtela pravica do denarnega nadomestila iz naslova ohranjanja preostale delovne zmožnosti gibalno oviranim invalidom. Tu so vloge delovanja nevladnih organizacij (Rdeči križ, Karitas, invalidske organizacije, društva upokojencev, kulturne in športne organizacije in naša priložnost nenadomestljivi), da si te pravice ponovno pridobimo oziroma jih ohranjamo.

V okviru projekta je izvajanje Informacijske pisarne (vsako prvo sredo v mesecu od 14.00 do 16.00 ure) v prostorih Občine Miren - Kostanjevica dodana vrednost. Delovanje pisarne za občino ne predstavlja nobenih dodatnih finančnih obremenitev. Za občane – osebe s posebnimi potrebami, pa predstavlja možnost dodatnih virov financiranja iz javnih virov (pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, celostna oskrba starejših …). Nevladne organizacije prispevajo k večji učinkovitost socialnih programov, ki jih sistem v celoti ne more zagotavljati.

V zadnjem obdobju smo s **Sebastjanom Ferfoljo** iz Mirna, predsednikom Društva paraplegikov Severne Primorske, pregledali dostopnost do Pomnika miru z razglednim stolpom na Cerju. Predlagali smo dopolnilne ukrepe, ki bi povečali dostopnost za invalide z gibalnimi omejitvami.

Pred nami je preizkus delovanja indukcijske zanke v avli osnovne šole v Mirnu. Skupaj z Upravno enoto Nova Gorica in v sodelovanju z občino urejamo novo lokacijo krajevnega urada Miren (nekdanja lokacija občinske uprave oz. uprave Cicibana). V prihodnjem letu nas čaka še ureditev parkirnih površin na novi lokaciji.

Občina Miren - Kostanjevica zagotavlja višji nivo, ko pristopamo k novim investicijam. Skoraj ni investicije, pri kateri vodja investicij v občini ne bi pridobil dopolnilna mnenja invalidskih organizacij.

Ob zaključku 10-letnega obdobja izvajanja projekta Občina po meri invalidov opažamo velik premik pri povečevanju dostopnosti do okolja, v katerem živijo, in dela z občani s posebnimi potrebami (gibalno ovirane osebe, osebe z senzoričnimi omejitvami vida in sluha, osebe z motnjami v duševnem razvoju). Naš namen je, da se odpravi vse vrste oviranosti v lokalnem okolju in s tem poveča učinkovitost ljudi, ki bi (če ne bi sprejemali teh ukrepov) ostali v sklopu socialnih transferov – v skupini ljudi potrebnih socialne pomoči potrebni.

Besedilo in foto: mag.Valter Adamič

Potujoča razstava Lokalne sorte vinske trte na Goriškem

Sredi septembra je v Opatjem selu potekalo odprtje zanimive razstave o pomenu številnih lokalnih sort vinske trte, ki domujejo na Goriškem. Ali veste, da se je na tem območju ohranilo kar 46 sort vinske trte?

Skupna površina vinogradov na Goriškem z Vipavsko dolino, Goriškimi brdi in delom Krasa zajema kar 4000 ha ali 27 % vseh vinogradov v Sloveniji. Zlasti v Vipavski dolini izstopa veliko število sort vinske trte in različne vrste vina. Posebno mesto imajo lokalne sorte, vključno z avtohtonimi, starimi in domačimi sortami.

Na Goriškem sta najbolj razširjeni malvazija in rebula. Med bolj poznane pa sodijo še refošk, zelen, rumeni muškat, furlanski tokaj, pinela in vitovska grganja. A to še zdaleč ni vse. Ste vedeli, da imamo tudi beli muškat, briško glero, cencukno, cundro, čedajca, danijelo, dišečko, drenik, dolgo petljo, furlanski tokaj, glero, gnjet, guštano, klarnico, kraljevino, markaduško, pagadebiti, pergolin, piko, pikolit, planinko, pogrozdnico, pokalco, pokov zelen, poljšakico, racuk,rečiglo, rožico, sevko, sipo, sušc, sladkočrn, števerjano, tržarko, verduc, virbino, volovnik, zeleniko in zunek.

Vse te sorte so podrobneje opisane v knjižicah Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije – Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica »Lokalne sorte vinske trte – Vipavska dolina« (avtorica A. Škvarč) in »Lokalne sorte vinske trte – Goriška Brda« (avtorja A. Škvarč in D. Rusjan). Predstavljajo pomembno dediščino in genski material, tudi za prilagajanje vinogradništva na spreminjajoče se klimatske razmere.

Vinogradi v Biljenskih gričih in posebnosti Krasa

Biljenski griči so največji strnjen vinogradniški kompleks v Sloveniji. Izvorno je obsegal kar 220 ha in je predstavljal primer dobro organiziranega in inovativnega vinogradniškega posestva. Žal se je v preteklosti vinogradništvo opuščalo, a so novi najemniki do danes večji del že obnovili.

Kraško vinogradništvo zaznamujejo povsem drugačne razmere kot v dolini. Zanj so značilne suhe doline, vrtače ter manjše planote brez površinskih voda in s skopo zemljo. Pridelava grozdja in vina temelji na lokalnih sortah refošk, malvazija in vitovska grganja. Posebnost Krasa je gojenje vinske trte na latnikih.

Razstava v Opatjem selu

Razstava v Opatjem selu je bila na ogled pri Hiši opajske tradicije. Postavljena je bila v sklopu vsakoletnega Opajskega sejma, ki sovpada s praznovanjem krajevnega praznika KS Opatje selo.

Razstava je nastala v okviru projekta Lokalne akcijske skupine V objemu sonca z naslovom Potarjeva hiša – stičišče dediščin, znanj in kulture v letu 2026, vodilnega partnerja Mestne občine Nova Gorica.

Projekt je sofinanciran iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, za uresničevanje ukrepov Strategije lokalnega razvoja LAS V objemu sonca za programsko obdobje 2021–2027.

Nataša Kolenc

Evropski teden mobilnosti: v Mirnu prenovljena, varnejša pot za vse generacije

»Mobilnost za vse!« je slogan letošnjega Evropskega tedna mobilnosti, ki nas spodbuja k razmisleku o tem, kako se premikamo in kako lahko naše kraje naredimo varnejše, dostopnejše in prijaznejše za vse.

V Mirnu smo ga obeležili z odprtjem prenovljenega odseka regionalne ceste R3-614, ki prinaša pomembne izboljšave za varnejše gibanje pešcev, kolesarjev in drugih ranljivih udeležencev v prometu.

Na območju, kjer se vsakodnevno srečujejo šolarji, starši, starejši, pešci, kolesarji in motorni promet, so bili izvedeni številni ukrepi za umirjanje prometa in večjo varnost. Vzpostavljena je Cona 30, urejene so optične zavore in dvignjene ploščadi pri prehodih za pešce, dograjen pločnik, izboljšana cestna razsvetljava ter urejeno kratkotrajno postajališče za varnejši prihod otrok v šolo. Postavljena sta bila tudi dva prikazovalnika hitrosti.

Na otvoritveni slovesnosti sta zbrane nagovorila župan Občine Miren - Kostanjevica **Mauricij Humar** in ravnatelj Osnovne šole Miren **Tomaž Krivec**, ki sta poudarila pomen urejene in varne prometne infrastrukture za kakovost življenja v kraju, še posebej za najmlajše in starejše.

Poseben simbolni pomen je imela tudi povezava generacij. Po blagoslovu prenovljenega odseka so učenci Osnovne šole Miren skupaj s starejšimi stopili na prenovljeno pot in jo prehodili kot opomnik, da je varna in dostopna mobilnost skupna odgovornost in pridobitev vseh generacij.

Prenovljeni odsek je tako konkreten korak k ciljem Evropskega tedna mobilnosti. Je korak k spodbujanju hoje, kolesarjenja in drugih trajnostnih oblik mobilnosti ter ustvarjanju prostora, v katerem se lahko vsi počutimo varneje.

Projekt je bil uspešno prijavljen in izbran na javnem razpisu za sofinanciranje projektov umirjanja prometa na državnih cestah skozi naselja na predlog občin (JR UPDC 2024), ki ga je v letu 2024 objavilo prejšnje Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo. S tem smo si za izvedbo aktivnost zagotovili iz Sklada za podnebne spremembesredstva sofinanciranja v višini 94.765,06 EUR. Celotna investicijaje znašala dobrih 200.000,00 EUR.

Naj bo prenovljeni odsek varna pot v šolo, na delo, do vrtca, zdravnika in vseh drugih kotičkov našega kraja.

Občinska uprava
Foto: ZOSO photostudio

Cerje v znamenju sončnega mrka

Na Cerju se je ob napovedanem sončnem mrku zgodil povsem spontan, a izjemen dogodek. Ljudje so se v velikem številu zbirali na ploščadi pred Pomnikom.

Obiskovalci so s seboj prinesli stole, blazine, hrano in pijačo, predvsem pa zaščitna očala za opazovanje sončnega mrka. Na Cerje so prihajali ljudje iz okoliških krajev, pa tudi z italijanske strani meje. Ljubiteljski astronomi so samostojno ali v skupinah pripravljali teleskope in drugo opremo ter nestrpno pričakovali nebesni pojav.

Amaterska skupina astronomov iz Mirna

Med obiskovalci so bili tudi člani amaterske skupine astronomov iz Mirna, ki se že vrsto let ukvarjajo z opazovanjem in fotografiranjem nočnega neba. **Andrej Brešan**, **Bogdan Vuk**, **Mitja Klančič** in najmlajši član **Gregor Badalič** so medgeneracijsko povezani s skupnim hobijem – raziskovanjem neba.

Povedali so, da nebo pogosto opazujejo prav na Cerju, občasno pa se odpravijo tudi na temnejša opazovališča, kot so Nanos, Vremščica in Korada. Tam je svetlobnega onesnaženja manj, zato so ozvezdja lepo vidna že s prostim očesom. Skupina se nekajkrat na leto zbere ter skupaj opazuje in fotografira nočno nebo. Vsak član ima svoj teleskop.

Tudi tokrat so na Cerju postavili svojo opremo. Mitja in Gregor sta pripravila teleskopa za opazovanje neba, Bogdan pa je svojega postavil nekoliko nižje in se posvetil predvsem fotografiranju.

Oblaki zakrili začetek predstave

Ob 19.24 je Luna začela prekrivati Sonce. Vsi zbrani so z zaščitnimi očali uprli pogled proti nebu, a veselje je bilo kratko. Že po dobrih dveh minutah je velik del Sonca prekril oblak. Kljub temu obiskovalci niso izgubili upanja, pogled pa je bil vztrajno usmerjen proti nebu. Potem pa se je zgodilo tisto, na kar so vsi čakali. Oblak se je umaknil in razkril neverjeten prizor. Luna je prekrila več kot 70 odstotkov Sonca. Za nekaj minut je množica obstala in občudovala predstavo, ki jo je pripravila narava.

Luna je počasi prekrivala Sonce, ki se je obenem približevalo obzorju in počasi zahajalo. Ko se je prizor pokazal v vsej svoji lepoti, so se iz množice zaslišali aplavz, vzkliki in vriskanje. Ljudje so z navdušenjem pospremili sončni mrk in se na svoj način poklonili naravi.

Posebnost letošnjega dogodka je bila tudi v tem, da je od zadnjega podobnega sončnega mrka, vidnega pri nas 11. avgusta 1999, minilo že 27 let. Prav zato je bilo pričakovanje med obiskovalci še toliko večje.

Teleskopi odprti za vse

Posebno gesto so pripravili tudi člani amaterske skupine astronomov iz Mirna. Ves čas so obiskovalcem nesebično omogočali opazovanje sončnega mrka skozi njihove teleskope. Tako je lahko v edinstvenem pojavu užival prav vsak, ki je želel pogledati skozi teleskop – tudi skozi njihovega največjega.

Čeprav na Cerju tokrat ni bil načrtovan noben organiziran dogodek, se je iz povsem spontanega druženja razvilo pravo malo astronomsko srečanje. Obiskovalci so si med seboj delili navdušenje, znanje, opremo in poglede na nebo. Prav spontanost dogodka je ustvarila posebno vzdušje, ki je za nekaj ur povezalo številne obiskovalce Cerja.

Katja Nemec
Fotografije: Andrej Konič in arhiv posameznikov

Zbiranje gradiva iz časov začasne Zavezniške vojaške uprave

Leta 2027 bomo obeležili 80. obletnico zaključka delovanja začasne Zavezniške vojaške uprave v Coni A Julijske krajine (12. junij 1945–15. september 1947). Gre za pomemben jubilej, ki predstavlja priložnost za ohranjanje zgodovinskega spomina na eno ključnih obdobij v razvoju Primorske in slovenskega zahodnega prostora.

Ob tej priložnosti bodo na območju občin Hrpelje - Kozina, Divača, Sežana, Komen in Miren - Kostanjevica pripravljene razstave, predavanja, strokovna srečanja, učne ure za osnovne šole ter druge spominske in kulturne prireditve.

Namen projekta je na zgodovinsko uravnotežen način predstaviti obdobje med letoma 1945 in 1947, ko je območje Cone A Julijske krajine upravljala začasna Zavezniška vojaška uprava. Posebna pozornost bo namenjena življenju domačega prebivalstva, delovanju Zavezniške vojaške uprave in Odreda Jugoslovanske armade, mednarodni diplomaciji ter pogajanjem, ki so vodila do uveljavitve Pariške mirovne pogodbe in dokončne ureditve meje.

Osvetliti takratno vsakdanje življenje ljudi

Projekt želi osvetliti tudi vsakdanje življenje ljudi v povojnih letih, obnovo porušenih krajev, razvoj šolstva, kulturnega življenja ter sodelovanje med domačim prebivalstvom in pripadniki zavezniških sil iz Združenih držav Amerike, Velike Britanije ter drugih držav, ki so sodelovale v Zavezniški vojaški upravi.

Zbiranje zgodovinskega in osebnega gradiva iz teh časov

Pomemben del projekta predstavlja zbiranje zgodovinskega gradiva in osebnih pričevanj. Zato vabimo vse občanke in občane, ki doma hranite fotografije, dokumente, pisma, predmete ali druge spomine iz obdobja med letoma 1945 in 1947, da jih predstavite projektni skupini. Gradivo bomo po dogovoru evidentirali, digitalizirali in vključili v projekt »Bil sem tam – bil sem zraven«, katerega namen je ohraniti dragocena pričevanja za prihodnje rodove.

Projekt želi prispevati k boljšemu poznavanju tega premalo raziskanega, vendar zelo pomembnega obdobja slovenske zgodovine. Obenem želi poudariti pomen mednarodnega sodelovanja, diplomacije, mednarodnega prava in prizadevanj za mirno reševanje sporov, ki so po drugi svetovni vojni pomembno zaznamovali razvoj Primorske.

Vabimo vas, da s svojimi spomini, fotografijami, dokumenti in predlogi soustvarite skupni zgodovinski mozaik Primorske ter prispevate k ohranjanju dediščine, ki jo bomo skupaj predali prihodnjim generacijam.

Projekt poteka v skladu s sklepom koordinacije županov občin Hrpelje - Kozina, Divača, Sežana, Komen in Miren - Kostanjevica.

K sodelovanju vabimo vse, ki bi želeli prispevati gradivo ali pričevanja.

Kontakta:

- Dr. Stanislav Renčelj (stanislav.rencelj@siol.net), 041 713 808
- Mitja Miklavec (m1i1t@aol.com), 031 342 885

Avtor: Projektni odbor za obeležitev 80. obletnice zaključka začasne Zavezniške vojaške uprave (1945–1947)

ODRED JUGOSLOVANSKE ARMADE

Jugoslovanska diplomacija je z Devinskim sporazumom z dne **20. junija 1945** dosegla prisotnost **Odreda Jugoslovanske armade** z okrog 2000 pripadnikov v Coni A, pod poveljstvom zavezniškega 13. korpusa.

Sedež Odreda je bil v **Opatjem selu**. Odredu je poveljeval polkovnik **Dragomir Benčič – Brkin.**

Odred je sodeloval z začasno Zavezniško vojaško upravo in domačim prebivalstvom, ter imel pomembno politično, vojaško in gospodarsko vlogo, ko se je odločalo o prihodnosti Primorske.

Polkovnik Dragomir Benčič - Brkin, po očetu iz Hrpelj (rojen v Pulju 30.oktobra 1911, umrl 23. junija 1967 v Zagrebu), narodni heroj, poveljnik Odreda jugoslovanske armade v Coni A, od ustanovitve 10. junija 1945, do julija 1949, *(vir: Miloš Ložič, »Odred jugoslovanske armade v coni A Julijske krajine«).*

Farjovca praznovala 10 let

Letos mineva deset let, odkar je bilo ustanovljeno Športno, kulturno in turistično društvo Farjovca. Društvo je bilo 12. aprila 2016 uradno vpisano v register, s tem pa se je začela zgodba, ki je v desetih letih močno zaznamovala dogajanje na Vojščici.

Jubilej smo praznovali v soboto, 25. julija 2026, s koncertom »Alo!Stari, Farjovca ma 10 let!« na Kalu. Za glasbeno in praznično vzdušje so poskrbeli Reset Cover Band, Alo!Stari in Nebojsega. Kal je bil za praznovanje pravšnja izbira, saj se je prav tam v preteklih letih odvilo veliko naših dogodkov. Desetletnica tako ni bila le koncert, ampak predvsem praznovanje vseh članov, prostovoljcev, obiskovalcev in prijateljev društva, ki so Farjovco skozi leta soustvarjali.

V desetih letih smo organizirali ali sodelovali pri več kot 60 različnih dogodkih, od športnih turnirjev, pohodov, koncertov in vaških praznikov do martinovanj, izletov, prostovoljnih akcij in projektov s področja turizma ter ohranjanja kraške dediščine.

Med dogodki, ki so skozi leta postali najbolj prepoznavni so: Žajbljev pohod, Vojščička fešta n' mivki z odbojko na mivki in tradicionalnim Pokalom šanka ter martinovanja v Krompirjevi jami. Na Vojščici smo gostili tudi številna znana glasbena imena, med njimi Šank Rock, Jet Black Diamonds, Zmelkoow, Prizmo, Parni Valjak, Mi2, Alo!Stari, Rudija Bučarja in Vlada Kreslina.

Posebno mesto v zgodovini društva ima Koncert za Kras, ki smo ga pripravili v pomoč gasilcem in Krasu po velikem požaru. Sodelovali smo tudi v projektu Festival kaštelirjev – TABR, pri obnovi kraških suhozidov, urejanju okolice vasi, čistilnih in prostovoljnih akcijah ter pri različnih mednarodnih projektih.

Danes ima Farjovca 54 članov, največ doslej. Večina je domačinov oziroma ljudi, tesno povezanih z Vojščico, še posebej pa smo ponosni, da je več kot 25 članov z društvom praktično od njegovega začetka.

Če bi morali prvih deset let Farjovce opisati z eno besedo, bi bila to verjetno družba. Družba ljudi, ki jim ni vseeno za Vojščico, ki so pripravljeni prispevati svoj čas in energijo ter skupaj ustvarjati dogodke, projekte in spomine.

Deset let Farjovce zato ni le obletnica društva. Je deset let prostovoljnega dela, idej, koncertov, športnih dogodkov, izletov, druženja, neprespanih vikendov, pospravljanja po prireditvah in predvsem ogromno lepih skupnih trenutkov.

Vse najboljše, Farjovca – in na naslednjih deset!

Društvo Farjovca

KarstFirewall 5.0: s protipožarnimi ukrepi do odpornejše krajine na Krasu

Kras se zaradi svoje značilne krajine, zaraščanja in vse večje izpostavljenosti požarom sooča z zahtevami po novih pristopih k varovanju prostora. Na območju Občine Miren - Kostanjevica smo zato v okviru evropskega projekta KarstFirewall 5.0 izvedli več aktivnosti, katerih cilj je ustvariti bolj požarno odporno kulturno krajino ter hkrati spodbuditi ponovno rabo prostora.

Projekt KarstFirewall 5.0 – Inovativno ekosistemsko zasnovano prilagajanje podnebnim spremembam na Krasu. Spodbujanje požarno odporne gmajne s podporo industrije 5.0 je sofinanciran s strani Evropske unije v okviru programa Interreg VI-A Italija–Slovenija. Skupna vrednost projekta znaša 1.061.955,44 €, od tega 849.564,34 € predstavlja sofinanciranje ESRR. Vrednost aktivnosti Občine Miren - Kostanjevica znaša približno 162.000,00 €, od tega je približno 130.000 € sredstev ESRR. Projekt poteka od 15. aprila 2024 do 14. novembra 2026. V njem sodelujejo ZRC SAZU, Občina Devin - Nabrežina, Občina Miren - Kostanjevica, Pina in Infordata, vodilni partner pa je Univerza v Benetkah oziroma njen Univerzitetni inštitut za arhitekturo.

Požarno odporna kulturna krajina

V Občini Miren - Kostanjevica je ZRC SAZU v okviru projekta izdelal akcijski načrt za izvajanje protipožarnih pilotnih aktivnosti. Njegov namen je ustvariti požarno odporno kulturno krajino z ukrepi, ki upoštevajo lokalne značilnosti kraškega prostora.

V akcijski načrt so vključeni trije ključni ukrepi: čiščenje zarasti in preventivna paša, obnova suhozidov ter vzpostavitev mozaične krajine s spodbujanjem kmetijstva, predvsem poljedelstva in vrtnarstva, v vrtačah. Prva dva pilotna ukrepa sta bila že izvedena.

Takšen pristop povezuje preventivno varovanje pred požari z ohranjanjem značilne kraške kulturne krajine. Odstranjevanje zarasti in vzpostavljanje pašnih površin zmanjšujeta zaraščenost prostora, obnova suhozidov pa prispeva k ohranjanju enega prepoznavnih elementov kraške krajine.

Čiščenje zarasti in preventivna paša

Prva pilotna aktivnost je bila izvedena na območju Nove vasi in Kremenjaka.

Na območju ob Novi vasi je bilo izvedeno čiščenje parcele in nabavljena oprema za ureditev pašnika. Kot del pilotne aktivnosti je bila uvedena tudi paša koz.

Druga lokacija je območje pod Kremenjakom. Tudi tam je bilo izvedeno čiščenje parcele in zagotovljena oprema za ureditev pašnika, pri čemer je bila predvidena paša oslov.

Poseg je omogočil tudi spremljanje sprememb v prostoru. Ker je bilo območje očiščeno, je primerno za primerjavo stanja pred posegom in po njem. Zato na lokacijah poteka sezonski monitoring z droni, ki ga izvaja Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Na območju Nove vasi so snemanja izvedli spomladi, poleti in jeseni 2025, na območju Kremenjaka pa je bilo prav tako izvedeno spremljanje s pomočjo drona.

Suhozidi kot del kulturne krajine

Druga pilotna aktivnost je bila namenjena obnovi manjšega dela suhozidov. Na občini so analizirali prejete predloge za obnovo, ki so se nanašali na območja katastrskih občin Temnica, Lipa in Vojščica.

Obnova je bila izvedena na območju javne poti v katastrski občini Lipa.

Suhozid je pomemben del tradicionalne kraške krajine, njegova obnova pa je v okviru projekta vključena med

aktivnosti, ki prispevajo k vzpostavljanju odpornejše krajine.

Nova oprema za večjo pripravljenost

Projekt ni namenjen samo urejanju krajine, temveč tudi izboljšanju pripravljenosti na požare in drugih intervencij. Večji del sredstev smo na občini namenili za nabavo nove opreme. Za potrebe občinskega štaba Civilne zaščite smo nabavili motorne žage in obvejevalnik ter zaščitno opremo, med katero sodijo čelade, gozdarski čevlji, jakne, hlače in rokavice. Izvedeno je bilo tudi usposabljanje za varno delo z motorno žago.

Za potrebe Prostovoljnega gasilskega društva Kostanjevica na Krasu je bil nabavljen dron s termalno kamero. Predvideno je tudi usposabljanje za njegovo uporabo.

Pomembna pridobitev je tudi termokamera, nameščena pri vodarni v Selah na Krasu. Ta dopolnjuje sistem termokamer za zgodnje odkrivanje požarov, ki so bile že prej nameščene na Cerju pri Pomniku miru in na Sveti gori. Sistem upravlja poklicna Gasilska enota Nova Gorica, povezan pa je z gasilskim domom v Kostanjevici na Krasu, s prostori Občine Miren - Kostanjevica in s sedežem poklicne enote v Novi Gorici.

Januarja 2026 je bilo izvedeno tudi usposabljanje pripadnikov Civilne zaščite in Prostovoljnega gasilskega društva Kostanjevica na Krasu za uporabo termokamere.

Občinska uprava
Foto: arhiv občine

Interreg Italia-Slovenija
Karst Firewall 5.0
Cofinanziato dall'Unione europea
Sofinancira Evropska unija

Sodeluj v nagradni igri

Osvoji 40 €!*

Vsak teden bomo v AMZS centrih **Šempeter pri Gorici, Ajdovščina in Vipava** ter **društvu Gas Vrtejba** izžrebali srečneža in mu podarili

AMZS darilno kartico s 40 €.

Kako do nagrade?

1 Obišči AMZS Šempeter pri Gorici, Ajdovščina, Vipava ali društvo Gas Vrtejba

2 Opravi nakup blaga ali storitev

3 Izpolni nagradni kupon

\+ **Decembra 2026 DODATNO ŽREBANJE za:**

1 X počitnice v termah za 4 osebe (4 dni)

5 X AMZS praktični paket

*amzs.si/osvoji40eur

DRUŠTVO GAS VRTEJBA

AMZS

Sili Nuts iz Orehovelj

V Orehovljah rastejo arašidi, ki jih prideluje Boštjan Silič z ženo Žanet. Te eko arašide nato predelata v okusen kremni namaz Sili Nuts.

Orehovlje so znane po kmetijstvu, saj je tu zemlja prodnata zaradi soške naplavine, podnebje pa še mediteransko. Kmetovanje v vse bolj zahtevnih vremenskih razmerah omogoča namakalni sistem Vogršček, vseeno pa je potrebno tudi prilagajanje vse močnejšim naravnim pojavom. V tej vasici se nahaja manjša kmetija Silič. Zemljo na kmetiji je obdeloval **Slavko Silič**, za njim njegov sin **Savo** in sedaj prehaja v roke Slavkovega vnuka **Boštjana**.

Kako je prišlo do sajenja arašidov

Takoj po 2. svetovni vojni so se v bližini Orehovelj nastanili zavezniki. To so bili vojaki iz zavezniških držav (Američani in Angleži), ki so v teh krajih, ko je bila še cona A, skrbeli za red. Njihov glavni štab je bil v Opatjem selu, posamezne garnizije pa so bile razvrščene v okoliških vaseh.

Vojska je imela svojo hrano, tudi tako, ki je bila manj poznana tukajšnjemu prebivalstvu. Vojaki so prebivalcem, zlasti otrokom, radi ponudili čokolado in druge priboljške. Pa se je našel nekdo, ki je domačinom v Orehovljah ponudil tudi arašide. Ti so jih vzeli in posadili. V prvih letih po vojni je več domačinov sadilo to do tedaj neznano stročnico. Tudi Slavko Silič je dobil nekaj semen in jih je leta 1945 posadil v svojem vrtu, predvsem zase in za družino.

Kasneje se je sajenje arašidov večinoma opustilo, le Slavko je vztrajal in svoje znanje predajal sinu Savu. Leto za letom so v vrtu sadili in negovali to stročnico, količina je bila zelo majhna, le nekaj kilogramov. »Toliko. da ohranimo seme,« je rekel Slavko.

Leta 2017 je zanimanje za to rastlino navdušilo tudi Boštjana in njegovo ženo **Žanet**. Sprva sta arašide samo pražila, da sta dobila oreškast okus. Nato sta nadaljevala z raziskovanjem tega za naše kraje dokaj nenavadnega zemeljskega oreščka. Po več poizkusih sta za sorodnike in prijatelje začela pripravljati domač arašidov namaz. Seveda so bile količine zelo majhne.

Ustanovitev znamke Sili Nuts

Mlada moč premore novo vizijo razvoja, vidi nove poti, možnosti. Boštjan je leta 2025 uradno odprl dopolnilno dejavnost na kmetiji in z ženo sta zagnala projekt Sili Nuts. Razširila sta obdelovalne površine, ki so namenjene pridelavi arašidov. Letos sta zasadila en hektar arašidov in pričakujeta preko tri tone pridelka. To je edini in največji nasad te rastline v Sloveniji.

Sajenje, rast in pobiranje pridelkov

Arašidi so stročnica, kot je na primer fižol. Boštjan ima svoje seme, ki se je ohranilo skozi družinsko pridelavo. V Evropi so priznane le štiri vrste, toda Siličevi imajo svojo. Pravijo, da jo bodo dali testirat, da bi njihovo seme dobilo naziv udomačena sorta in s tem tudi evropsko zaščito. A to je dolg postopek, ki se izvaja v tujini.

Seme je pravzaprav orešček, kot ga jemo. Posadijo ga v pognojeno zemljo nekje maja, ko je temperatura zemlje vsaj 15 °C. Seme kmalu vzklije in zrastejo vejice z mnogo listki. Iz teh vejic izrastejo posebni izrastki/poganjki, ki se sami potisnejo en centimeter v zrahljano zemljo. Pod zemljo se razraste strok, v katerem so semena arašida.

Za rastline je treba ves čas skrbeti: dognojevati in zlasti ustrezno zalivati, saj rastlina potrebuje precej vlage. Arašidi cvetijo junija in se sami oprašijo. Plod nastaja od junija do avgusta. Septembra lupinica, v kateri je seme, oleseni. Arašide se obira v začetku oktobra.

Zanimivo je, da arašidi do sedaj nimajo naravnega škodljivca niti bolezni. Prav zato ni potrebno nobeno škropljenje. To je v današnjem času imenitna vest in pravo ekološko kmetovanje.

Iznajdljivost pri strojih

Pri sajenju so si sprva pomagali s kmetijskimi stroji, ki so bili na voljo doma. S traktorjem, oralom in brano so pripravili zemljo. Za sajenje so priredili sadilni stroj za koruzo. Dokler niso sadili večje površine, so pridelek pobirali tako, da so ročno vsak grm posebej izpulili in obrali arašide.

Zadnjih pet let, ko je bila posajena površina nekoliko večja, so uporabljali manjši izkopalnik namenjen samo arašidom, ki jih izkopa in pusti na zemlji. Sledilo je ročno pobiranje grmov in polaganje v doma izdelano mlatilnico. Za to delo so potrebovali veliko število ljudi in je spravilo trajalo tudi tri tedne.

Prav letos pa so na Kitajskem kupili specializiran stroj, ki jih bo razbremenil zahtevnega ročnega dela. Kombajn bo izkopal po eno vrsto, istočasno bo arašide obral z grma, sejal zemljo in izpihal preostalo listje. Tudi ta stroj je edinstven v Sloveniji in bo pomenil velik prihranek dela in časa.

Arašidov namaz: smooth in crunchy

Arašidi so pobrani, sledi sušenje. To je občutljiv del priprave, saj je potrebno paziti, da ne bi vlažne lupine splesnele. Po nekako treh tednih naravnega sušenja v rastlinjaku so arašidove lupine suhe in jih spravijo v vreče.

V domačih prostorih se začne priprava namaza. Lupine je treba streti, očistiti zrno rdečega olupka in nato pražiti, da se dobi oreškast okus. Nato se zmelje v posebnem mlinu in polni v steklene kozarčke. Doda se še etiketo s podatki in produkt je pripravljen da »gre v svet«.

Pripravljajo dve vrsti namazov. Smooth je arašidov kremni namaz, Crunchy pa je arašidov namaz s koščki arašida. Oba sta 100 % iz arašidov, ki so zrasli na domači kmetiji. Ne vsebujejo nobenih dodatkov (aditivov) niti sladkorja ali soli. Namaz ni ne sladek ne slan. Kozarčke namaza hranimo pri sobni temperaturi. Lahko jih spravimo tudi v hladilnik, toda tedaj postane namaz trd in slabše mazljiv.

Namaza sta butična izdelka. Dobiti ju je mogoče na sami kmetiji (ali po hitri pošti), v Cerjanki (na Cerju) in v nekaterih trgovinah z zdravo in domačo prehrano.

Opremljeni so tudi s stiskalnico za arašidovo olje, ki se ga uporablja zlasti za cvrenje.

Arašidi so masten plod, saj imajo do 60 odstotkov maščob, do 30 odstotkov beljakovin in do 12 odstotkov ogljikovih hidratov. V arašidih je razmeroma veliko vitaminov skupine B in mineralov. Imajo dobro razmerje med minerali, kalijem in natrijem, kar je koristno za srce in ožilje. K temu pripomore tudi magnezij. Fosfor pomaga pri presnovi maščob in posredno zagotavlja več energije. Redek mineral bor krepi kratkoročni spomin.

Prepoznavnost znamke

Čeprav gre za mlado blagovno znamko, so že postali poznani v svoji okolici in tudi izven meja domovine. Tako so jih obiskali iz italijanske radiotelevizije RAI, objavili pa so tudi na RTV SLO1, v Primorskih novicah, Večeru, Delu, na sejmu AGRA in več radijskih postajah.

Kako naprej

Siličevi se zavedajo, da so mlada kmetija, kar se tiče obilnejšega pridelovanja arašidov. So pa edini v Sloveniji (in eni redkih v tem delu Evrope), ki sami na svoji zemlji pridelajo arašide in jih sami tudi predelajo v namaze.

Ugotavljajo, da je sedaj potrebno ves zaslužek vlagati v specializirane stroje. V kratkem bo potrebno tudi povečati prostor za sušenje arašidov. In kaj hitro se pokaže potreba po večjih proizvodnih prostorih. Seveda so kot vsi, ki delajo s hrano, zavezani strogim predpisom HACCP.

Njihov cilj ni le trženje izdelkov, temveč tudi ohranjanje starih sort in ozaveščanje o zmožnosti pridelave »eksotičnih« oreščkov v Sloveniji. Obenem dokazujejo, da lahko arašidi ostanejo del kmetijske krajine, kot so bili že dve generacije pred njimi.

Boštjanu in Žanet želimo še veliko uspehov na poti pridelovanja in predelovanja arašidov in na nadgradnji kmetije.

Marta Pavlin
Foto: osebni arhiv Boštjana Siliča

Izvajanje del v gozdovih

Delo v gozdu zahteva veliko znanja in prakse, ker gre za eno najbolj nevarnih del. V gozdu največkrat opravljamo sečnjo in spravilo lesa. Gre za podiranje dreves, odstranjevanje vej, prežagovanje hlodov na ustrezne dolžine (krojenje) in spravilo lesa z mesta poseka na cesto, od koder ga odpeljemo iz gozda s tovornjaki ali traktorji.

Dela v svojem gozdu lahko opravlja lastnik, pri tem mu lahko pomagajo zakoniti dediči in njihovi zakonci ter v obliki medsosedske pomoči. Dela lahko opravljajo tudi združenja za medsosedsko pomoč, to so strojni krožki, ki so pravne osebe po predpisih o društvih in opravljeno storitev zaračunajo. Več o strojnih krožkih lahko preberete na portalu https://s-k.si/. Lastnik lahko dela odda v izvajanje registriranim izvajalcem, to je gospodarskim družbam, samostojnim podjetnikom ali kmetom, ki imajo registrirano ustrezno dopolnilno dejavnost na kmetiji.

Kako najti ustreznega izvajalca

Pri iskanju ustreznih izvajalcev naj bo še posebej previden, saj mu lahko slab delavec v gozdu naredi več škode kot koristi. Priporočljivo je izbirati med več izvajalci. Preveriti je potrebno, če izvajalec zadošča vsem potrebnim pogojem za delo v gozdu. Lastnik si pri iskanju ustreznih izvajalcev lahko pomaga z informacijami na portalu MojGozdar (https://www.mojgozdar.si/), kjer lahko na enem mestu preveri javno dostopne podatke in se prepriča o pravno-formalni ustreznosti izbranega izvajalca. Ustreznost izvajalcev lahko preveri tudi na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo: iskalnik po seznamu izvajalcev del v gozdovih, ki jim je bilo z odločbo prepovedano opravljati dela v gozdovih.

Kdor dela v gozdu, se mora zavedati pomena lastnega znanja, primerne opremljenosti in tudi odgovornosti z vidika predpisov o varnosti in zdravju pri delu. Lastnik gozda naj se nikoli sam ne loti del v gozdu, če se za to ne čuti dovolj usposobljenega in če ima pomanjkljivo opremo. Pri sebi naj ima mobilni telefon, dosledno pa mora upoštevati vse preventivne ukrepe v zvezi z varovanjem zdravja.

Program usposabljanja lastnikov gozdov

Osnovno znanje o pravilnem in varnem delu pri sečnji, krojenju in spravilu lesa ter izvajanju negovalnih in varstvenih del dobijo lastniki na ZGS (Zavodu za gozdove Slovenije), ki s svojimi inštruktorji varnega dela izvaja prilagojene tečaje. Poleg znanja je bistvena oprema, tako osebna kot delovna sredstva. Izkušnje kažejo, da je pri opremi ključna kakovost.

Poleg programa usposabljanja lastnikov gozda, ki so glavni ukrep za povečanje varnosti dela v gozdu, v ZGS tudi preko medijev opozarjamo na tragičnost nezgod in na nujnost previdnosti pri delu v gozdu. Na spletni strani ZGS (https://www.zgs.si/informacije/publikacije) je na voljo naša literatura. Na sejmih in lokalnih prireditvah si lahko ogledate naše demonstracije uporabe osebne varovalne opreme in varnega dela v gozdu. Lahko pa se o varnem delu v gozdu posvetujete tudi z vašim revirnim gozdarjem.

Zavod za gozdove Slovenije,
območna enota Sežana
Foto: arhiv ZGS

s-k.si mojgozdar.si zgs.si

S krtačnim strojem do biotsko pestrih travnikov

Suhi kraški travniki sodijo med biotsko najbolj pestra življenjska okolja v Evropi in tudi širše, obenem pa ta izjemen življenjski prostor ogroža zaraščanje kmetijskih zemljišč. V Parku Škocjanske jame si zato prizadevamo za obnovo travnikov in pašnikov, pri tem pa nam bo odslej v veliko pomoč tudi krtačni stroj – nova pridobitev okviru projekta ZA KRAS 2.

V okviru kohezijskega projekta ZA KRAS 2 veliko pozornost namenjamo suhim kraškim travnikom, enim od najbogatejših življenjskih prostorov v Evropi, ki zaradi zaraščanja vse hitreje izginja. S tem izginjajo tudi številne redke rastline, žuželke in ptice.

»Populacije vseh varovanih vrst Nature 2000 Kras, vezane na ta življenjski prostor, so v slabem stanju, njihovo stanje pa se celo poslabšuje. Za ohranitev tega okolja je nujno ohranjanje obstoječih odprtih površin in ponovno vzpostavljanje travnikov in pašnikov na že zaraščenih površinah. Vzdrževanje obstoječih travniških površin je mogoče s pašo ali košnjo. Če pa hočemo vzpostaviti nove odprte površine, je potrebno odstraniti zarast. Po čiščenju zarasti so gola tla v nevarnosti vdora tujerodnih invazivnih rastlinskih vrst, zato je pomembno, da imamo na voljo kakovostne lokalne semenske mešanice. Z nakupom krtačnega stroja bo pridobivanje semenskih mešanic suhih kraških travnikov enostavno in učinkovito. Krtačili bomo vrstno pestre travnike, na katerih ni tujerodnih vrst. Semena bomo čez poletje posušili in jeseni uporabili za sejanje na odprtih površinah,« pojasnjuje vodja projekta ZA KRAS 2 **Alenka Gorjan** iz Parka Škocjanske jame.

Za ustrezno sušenje in shranjevanje semen smo v Parku Škocjanske jame v okviru projekta transPlant, Interreg Hrvaška – Slovenija uredili tudi semensko banko.

»Semenska banka je opremljena z vsem potrebnim za pripravo in shranjevanje semen, od sušilnega stroja, laboratorija z opremo za prebiranje semen, hladilne komore za kratkoročno shranjevanje semen in zamrzovalnika za dolgoročno shranjevanje ter vzgojnega vrta za vzgojo sadik ogroženih vrst,« poudarja **Borut Kokalj**, naravovarstveni nadzornik v Parku Škocjanske jame.

»Pri ukrepih rekultivacije Krasa, različnih ozelenitvah degradiranih površin ali obnovah naravovarstveno vrednih travišč je pomembno uporabiti razmeram prilagojeno, raznovrstno in lokalno pridobljeno semensko mešanico travniških rastlin,« pomen lokalno pridobljene semenske mešanice pri obnovi travišč izpostavlja botanik **dr. Klemen Eler** iz Biotehniške fakultete.

Krtačenje travišč v času zrelosti semen je ugodna rešitev, saj omogoča nabiranje večjih količin semena ob razmeroma majhnih vplivih na združbo in pridelek zelinja na lokaciji, kjer krtačenje izvajamo. »S primernim časom krtačenja in ponavljanjem tekom vegetacijske sezone lahko naberemo večji delež prisotnih rastlinskih vrst. Z ločevanjem frakcij semen po času lahko sejemo mešanice, kjer prevladujejo trave, ali pa take, v katerih je več cvetočih zeli, odvisno od ciljev, ki jih zasledujemo,« pojasnjuje.

Novo pridobitev pozdravljajo tudi v Kmetijsko gozdarskem zavodu. »Ker so na Krasu zelo specifične rastne razmere, je dosejevanje komercialnih trav na očiščenih površinah kot tudi na absolutnih travnatih površinah in na površinah po požarih zelo vprašljivo oz. manj uspešno. S krtačnim strojem se bo lahko pobiralo semena trav s travnikov, ki imajo zaželeno botanično sestavo trav in drugih zeli,« poudarja **Ida Štoka**, kmetijska svetovalka na KGZS, OE Sežana.

O projektu ZA KRAS 2

Projekt z naslovom Zagotavljanje primerne rabe travišč in ostenij za ohranjanje izbranih habitatnih tipov in vrst na območju Nature 2000 Kras, na kratko ZA KRAS 2, se je pričel septembra 2025 in bo trajal štiri leta, vse do konca avgusta 2029.

Projekt se osredotoča na sedem varstvenih ukrepov, s katerimi bomo izboljšali stanje površinskih in podzemnih habitatov na Krasu. V okviru projekta bo obnovljenih skoraj 200 hektarov kraških travnikov, 12 kalov in 1.000 metrov suhih zidov, iz petih jam bodo odstranjeni odpadki, izboljšani pa bodo tudi življenjski pogoji številnih ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. Projekt tako pomembno prispeva k ohranjanju naravne dediščine in biotske pestrosti ter spodbuja trajnostno sobivanje človeka in narave.

Naložbo sofinancira Evropska unija.

Alenka Gorjan, vodja projekta ZAKRAS2, Park Škocjanske jame
Foto: arhiv Park Škocjanske jame

Moški in ustno zdravje – tiha tveganja, ki jih ne smemo spregledati

Ustno zdravje je pomemben del splošnega zdravja in kakovosti življenja.

Kljub dostopnosti zobozdravstvenih storitev opažamo, da moški pogosteje kot ženske odlašajo z obiskom zobozdravnika, redkeje prihajajo na preventivne preglede in pogosteje poiščejo pomoč šele ob bolečini. Takšen pristop pogosto pomeni, da je bolezen že napredovala.

Razlike med moškimi in ženskami

Podatki iz Zdravstvenega statističnega letopisa Slovenije 2024 kažejo, da si zobe redno in ustrezno umiva 81 % odraslih žensk v Sloveniji, medtem ko je med moškimi ta delež le 60 %. Razlika je izrazita in kaže na pomembne vedenjske razlike v skrbi za ustno zdravje.

Raziskave potrjujejo, da imajo moški v povprečju slabšo ustno higieno, kar se odraža tudi v zdravstvenih posledicah. Pri njih je večje tveganje za razvoj parodontalne bolezni (bolezni obzobnih tkiv), pogosteje izgubljajo zobe in imajo višjo pojavnost raka ustne votline. Po podatkih World Health Organization je rak ustne votline pri moških skoraj dvakrat pogostejši kot pri ženskah.

Razlogi za te razlike so predvsem vedenjski in življenjski dejavniki. Moški pogosteje kadijo in uživajo alkohol, redkeje izvajajo temeljito ustno higieno (zlasti čiščenje medzobnih prostorov) ter pogosteje odlašajo z obiskom zobozdravnika ali zdravnika. Preventivne preglede tako opravijo redkeje in pogosto šele ob pojavu težav.

Ti podatki jasno kažejo na pomembne razlike v skrbi za ustno zdravje med spoloma ter poudarjajo potrebo po večji ozaveščenosti moških o pomenu redne, temeljite in preventivne skrbi za zobe in dlesni.

Parodontalna bolezen – več kot le težava dlesni

Vnetje dlesni se pogosto začne neopazno – z rahlo krvavitvijo pri ščetkanju ali občutkom napetosti v ustih. Če težave ne zdravimo, lahko napreduje v parodontalno bolezen, pri kateri pride do razgradnje podpornih tkiv zob. Posledica so majavost, umikanje dlesni in izguba zob.

Pomembno je vedeti, da parodontalna bolezen ni le težava ustne votline. Kronično vnetje v ustih je povezano z večjim tveganjem za srčno-žilne bolezni, slabšo urejenost sladkorne bolezni in drugimi kroničnimi stanji. Usta so namreč del celotnega organizma in vse kar se dogaja v ustih, vpliva na celotno telo.

Rak ustne votline – pomen zgodnjega odkrivanja

Začetne spremembe na ustni sluznici so pogosto neboleče. Kažejo se lahko kot razjede, bele ali rdeče lise, ki se ne zacelijo v dveh tednih. Prav zato so redni preventivni pregledi izjemno pomembni, saj zgodnje odkritje bistveno poveča uspešnost zdravljenja.

Dejavniki tveganja vključujejo:

- kajenje,
- prekomerno uživanje alkohola,
- okužbo s HPV,
- kronična draženja ustne sluznice,
- pretirano izpostavljanje ustnic soncu.

Kaj lahko storijo moški?

Zdrav nasmeh je znak odgovornosti do sebe in svojega zdravja. Za ohranjanje ustnega zdravja priporočamo:

- ščetkanje zob vsaj dvakrat dnevno z mehko zobno ščetko,
- zamenjavo zobne ščetke, ko so ščetine obrabljene ali razpršene,
- vsakodnevno (1-krat na dan) čiščenje medzobnih prostorov z nitko ali medzobnimi ščetkami,
- uporabo zobne paste s fluoridi (priporočena vsebnost za odrasle: 1450 ppmF),
- zdravo prehrano z omejenim vnosom sladkorja (sladke hrane in pijače),
- izogibanje tobaku in opustitev alkohola,
- zaščito ustnic pred pretiranim soncem,
- takojšen obisk zobozdravnika ob pojavu težav,
- posvet z zobozdravnikom ali zdravnikom, če sprememba v ustih traja več kot 14 dni,
- preventivni obisk zobozdravnika vsaj enkrat letno.

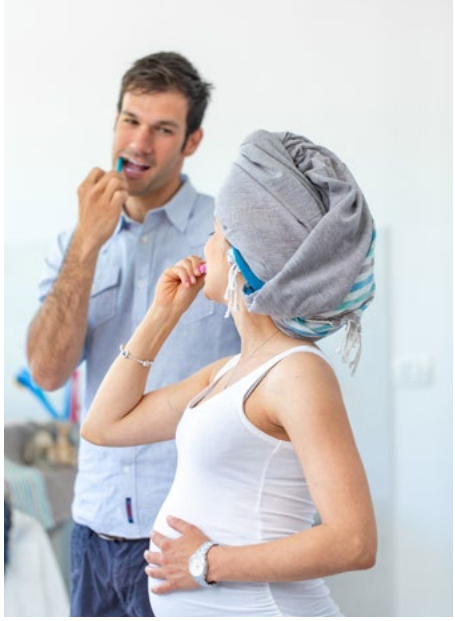

Ustno zdravje kot del moške skrbi zase

Zdrav nasmeh pomeni manj bolečin, boljšo samozavest, lažje prehranjevanje in boljšo kakovost življenja. Hkrati pa je tudi pomemben dejavnik preprečevanja resnih sistemskih bolezni.

Moški čas je, da med prioritete uvrstijo tudi svoje ustno zdravje. Preventiva je preprosta, posledice zanemarjanja pa so lahko dolgotrajne.

Zdrav nasmeh je znak odgovornosti do sebe in svojega zdravja. Skrb za ustno zdravje ni stvar videza – je naložba v dolgo in kakovostno življenje.

Pripravila: Damjana Marc, Center za krepitev zdravja - Zdravstveni dom Ajdovščina

Pregledali: Jasmina Komel in Nika Saksida Pelicon, Zdravstveni dom Zobozdravstveno varstvo Nova Gorica

Ana Volarič, Zdravstveni dom Tolmin
Kristina Brovč Jelušič, NIJZ OE Nova Gorica
Foto: arhiv NIJZ

Je umetna inteligenca res naš pomočnik?

Orodja umetne inteligence (UI) z vsakim dnem vse bolj prodirajo v vse pore našega življenja.

Pri tem so nam predstavljena kot nekaj, kar nam bo olajšalo in izboljšalo življenje. Kot nekaj, kar bo namesto nas opravljalo rutinska dela in opravke, ki nam jemljejo nepotrebni čas, mi pa bomo namesto tega lahko opravljali dela, kjer smo bolj ustvarjalni. Dopovedujejo nam, da bomo z uporabo orodij UI pri delu veliko bolj kreativni, saj da nam bodo ponudila nove vpoglede in nove ideje. Težko najdemo poklic, kjer se ne bomo tako ali drugače srečali z UI, zato nam svetujejo, naj se temu prilagodimo tako, da čim več uporabljamo ta orodja, ki naj bi naše delo olajšala in izboljšala.

Na vsakem koraku so nam na voljo virtualni pomočniki, ki so pripravljeni odgovoriti na vsa naša vprašanja. Učenci in študentje imajo na voljo virtualne mentorje, ki jim pomagajo do znanja.

Na voljo so nam klepetalni roboti, ki se nikoli ne utrudijo, nikoli se nas ne naveličajo, vedno so prijazni in nam seveda v vsem pritrjujejo. Prav vsako naše vprašanje je »zanimivo« in »odlično« ali pa vsaj »res dobro«.

Algoritmi UI izbirajo vsebine, ki so »najbolj primerne« za nas, tako da nam ni treba »izgubljati časa« z izbiro.

Ali so ta orodja res tisto, kar izboljšuje naša življenja?

Spremembe, ki so jih prinesla v zadnjih letih, tega ne potrjujejo.

Ko gre za spremembe pri zaposlitvah, so na primer v ZDA to pomlad zaznali, da je v letu in pol prišlo do zelo velikega upada (35 %) pri zaposlovanju mladih, ki šele vstopajo v svoje prve zaposlitve. Do tega je prišlo zato, ker se organizacije namesto za zaposlovanje začetnikov raje odločajo za uporabo orodij umetne inteligence, ki naj bi jih nadomestila. Tu pa se pojavi še ena sprememba. Od zaposlenih se pričakuje, da bodo z uporabo teh orodij veliko bolj produktivni, kar naj bi nadomestilo nove zaposlitve. Zaradi tega prihaja do preobremenjenosti zaposlenih in s tem do porasta posledic, kot je na primer izgorelost in druge zdravstvene težave.

Robot podjetja, ki je prevzelo izdelovalca seksualnih lutk, bo uveden v šolo z veliko populacijo ameriških staroselcev.

Robotska učiteljica

V zvezni državi New York v ZDA želijo stopiti še korak naprej. Oblasti so od podjetja, ki je bilo do zdaj znano po visokotehnoloških spolnih lutkah, kupile humanoidnega robota, ki naj bi v učilnico srednje šole v Salamanci vstopil kot UI učiteljica. Ta poteza je zelo razburila tako učitelje kot javnost iz več razlogov. Učiteljska združenja so predvsem zaskrbljena zaradi različnih strokovnih pomislekov kot tudi zaradi možnih zlorab zasebnosti učencev, saj robot lahko učence tudi snema. Dodaten razlog za to, da je poteza zbudila zelo močan odpor, je ta, da gre za javno šolo, v kateri je 40 odstotkov dijakov pripadnikov staroselskih ljudstev. Oblastem očitajo novo zlorabo, še en zlovešč eksperiment na staroselcih.

UI, ki misli namesto nas

Seveda so humanoidni roboti predragi, da bi bili tovrstni eksperimenti pogostejši. So pa nam po novem na voljo bralni »pomočniki«, ki znajo razložiti, kako razumeti knjige, ki jih beremo. Tu gre pravzaprav za orodje, ki misli namesto nas. Pri tem gre za orodje, ki je v lasti velike monopolne korporacije, kar daje temu, da nam UI odvzema lastni razmislek, še dodatno težo. Še toliko bolj, ko gre za mlade bralce, ki skozi branje šele razvijajo svoje sposobnosti empatije; za otroke, ki se šele učijo, kako svet videti skozi oči drugega človeka.

80 odstotkov ljudi je zaupalo napačnim odgovorom UI

To je toliko bolj problematično v luči raziskave, ki je jasno pokazala, kako hitro in kako zlahka se ljudje prepustijo odločitvam UI, saj se jim zdi, da »ima UI zagotovo prav, saj tako veliko ve«. Raziskovalci z Univerze v Pensilvaniji so v tej raziskavi dokazali, da je kar 80 odstotkov udeleženih slepo zaupalo odgovorom UI, tudi če so bili ti povsem napačni. V tej »kognitivni predaji« so ti ljudje – šlo je za kar štiri petine udeleženih – opustili lastno presojo in se raje zanašali na odgovore UI, ki so bili videti prepričljivi, a so bili povsem napačni. Poleg tega so bili mnogi med njimi celo veliko bolj samozavestni pri svojih napačnih odgovorih, ki so jih dobili od UI, kot so bili pred tem pri svojih pravilnih odgovorih, ki pa jih niso dobili od UI.

Ni torej videti, da bi uporaba UI pri večini ljudi spodbujala kreativnost, kot nam obljubljajo.

Mogoče pa bi morali tudi mi, kot posamezniki in kot skupnost, začeti razmišljati o tem, kaj bodo dopustili. Ali se bomo kar predali, ker »saj ne gre drugače« ali pa bomo morda privzeli drugačen pogled in privzeli drugačen pristop.

Maja Vreča, Arnes
Foto: Arnes Canva

Hodim, nabiram, uživam

Hodim – za sprostitev . Nabiram – kar poznam. Uživam – ob sprehodih ali v dobrotah, ki sem jih nabral-a.

Vemo, da čas, v katerem živimo, do nas ni preveč prizanesljiv. Res nam ne daje veliko časa in možnosti, da bi poiskali svoj notranji mir. Velika rešitev je prav v naravi. Ta je velika učiteljica, če ji le želimo prisluhniti.

Delovanje zdravilnih rož na telo in dušo je človek spoznal že zelo daleč v preteklosti. Ta zelišča so služila kot edina pomoč pri zdravljenju raznih težav. Takrat so jih nabirali samo v naravi, sedaj se jih lahko goji tudi doma. Verjamem, da bodo tudi vam zeliščne rože, ki jih najdete na travnikih, v gozdovih in jih posadite doma na vrtu ali celo v lončke, vrnile del tega, kar smo davno izgubili.

V naravi ne smemo nabirati v nedogled, zato je dobro, da imamo svoj zeliščni kotiček doma, saj se tudi na ta način učimo in spoznavamo lastnosti zelišč. S tem načinom gojenja lahko rečemo: »To so moja zelišča za zdravje.«

Kako lepo je, ko opaziš ob vrtcih in šolah gredice, zasajene z različnimi zeliščnimi rožami. Vedno več se govori in piše o zeliščih, ki nam jih ponuja narava. Razstava kraških zelišč in dišavnic KS Temnica je tudi velik pokazatelj o tem, kako nam je mar za spoznavanje in uporabo posameznega zelišča.

Kaj nabiramo jeseni

Letošnja poletna vročina se končno končuje in s septembrom prihaja jesen. Sedaj je še čas, da poberemo meliso, meto, slez, materino dušico, ameriški slamnik in ognjič. V tem času poberemo tudi semena, ki bodo dobila svoje mesto na gredici prihodnjo pomlad.

O, kako so pomirjujoči jesenski sprehodi, ki po tako vročem poletju še kako prijajo. Če želimo narediti bezgov džem, moramo z nabiranjem bezgovih jagod pohiteti, da nas ptički ne prehitijo.

Rastline živijo v dveh svetovih. Korenine segajo globoko v temna in vlažna tla, s stebli, z listi in s cvetovi pa rastejo nad tlemi, proti svetlobi.

Čeprav se rastlina ne premika, se po njej pretakajo snovi, ki so pomembne zaradi svojih zdravilnih učinkov. Naj spomnim, da so poleti so te snovi drugje kot pozimi, zjutraj drugod kot zvečer. Zato je pomembno, kdaj se rastline nabira.

Besedilo in foto: Karla Žniderčič in Nataša Kolenc

Sejalci zgodb: od semena do zgodbe

Ali na vašem vrtu raste kakšna stara sorta vrtnin? Se spomnite, kako so vaši starši, nonoti in none shranjevali semena in obdelovali zemljo? Še pred kratkim so ljudje skrbno hranili domača semena, jih vsako leto znova sejali ter znanje prenašali na mlajše generacije. Danes ta znanja počasi izginjajo, zato si v Goriški knjižnici prizadevamo, da bi jih ohranili in približali mladim. Leta 2020 smo odprli prvo Knjižnico semen v Sloveniji, ki se je razširila v številne slovenske, hrvaške in italijanske knjižnice.

V časih, ko se soočamo z izzivi na področju trajnosti in podnebnih sprememb ter negotovostjo glede preskrbe s hrano, so znanja in prakse, povezane z vrtnarjenjem, pomembnejše kot kdajkoli prej. Zato bomo v sklopu projekta Sejalci zgodb: od semena do zgodbe zbirali zgodbe, stare recepte, spomine ter fotografije, povezane s semeni in vrtnarjenjem, s katerimi želimo ohraniti bogato dediščino lokalnega prostora. Zbrane zgodbe bomo med drugim objavili na portalu Kamra.

Vabimo vas, da z nami delite svoje spomine ter pomagate ustvariti zbirko zgodb, ki bi sicer utonile v pozabo. Gradivo bomo zbirali 18. novembra 2026 v Goriški knjižnici po urniku, objavljenem na spletni strani knjižnice. Za več informacij nam lahko pišete na e-naslov: knjiznica.semen@gkfb.si.

Ana Kosič

Kulturno na prireditvah

V letošnjem letu je bilo veliko komentarjev in povedanega na račun obnašanja publike na različnih prireditvah, kot so proslave, predstavitve, javni govori in intervjuji. Ko tak nastop spremljamo doma preko televizijskega sprejemnika, nam nihče ne brani, da na glas izražamo svoje mnenje, pa naj nam bo nastopajoči všeč ali ne.

Pri udeležbi na prireditvi se od nas pričakuje, da se obnašamo kulturno. To pomeni, da nastopajočega spoštujemo in se do njegovega nastopa obnašamo tako, kot bi želeli, da se drugi obnašajo do nas, če bi bili na njegovem mestu.

Že v vrtcih in šolah se otroci srečujejo s prvimi nastopi, torej so od malega učijo, da se tistega, ki nastopa, tiho posluša. Kot starše nas je gotovo kdaj zmotilo, če je ob nastopu našega otroka kdo klepetal ali se nespoštljivo obnašal. Če je med otroki tako obnašanje nesprejemljivo, zakaj bi torej tako nespoštovanje dovoljevali med odraslimi? Kako se bo naša mladina učila strpnosti na prireditvah/proslavah, če starejši, ki naj bi ji bili vzor strpnostim, ne zmorejo?

Obleka, pravočasnost, tihi telefoni

Prvo pravilo, ko se udeležimo prireditve, je, da smo dogodku primerno oblečeni. Oblačila morajo biti cela, čista in primerna pomembnosti, vrsti prireditve.

Pridemo pravočasno, vsaj 10 minut pred pričetkom dogodka. Če pa se zgodi, da zamudimo, čim tišje in neopazno poiščemo svoj sedež, in to brez razlage, zakaj smo zamudili. Če sedišča nimamo, raje počakamo ob strani in ne motimo s prerivanjem med publiko. Bodimo obzirni do ostalih obiskovalcev. Pred pričetkom seveda ugasnemo zvonjenje prenosnega telefona in ostalih naprav, ki oddajajo zvok.

Komentarji, ploskanje

Med prireditvijo ne klepetamo in komentiramo, saj bomo imeli o vsem čas govoriti, ko se nastop govornika ali celotna proslava zaključi. Če je kaj nujnega, osebi ob sebi, ki ji je komentar namenjen, tiho prišepnemo. Govorcu prisluhnemo, mu namenimo našo pozornost, saj je bil to vendarle namen naše udeležbe.

Nastopajočemu, naj bo to izvajalec kulturne točke ali govorec, ploskamo ob koncu njegovega nastopa, saj ga lahko

vmesno ploskanje zmede in izzove nelagodje. Pomislimo, koliko priprav je bilo za nastop potrebnih, za marsikoga tudi poguma in osebne moči, da stopi na oder!

Kulturno vedenje kljub morebitnemu nestrinjanju

Da se do nastopajočega spoštljivo obnašamo, je predpogoj, da se dogodka sploh udeležimo. Ni nujno, da se strinjamo z vsem ali sploh s tem, kar slišimo s strani govorca.

Pomembno je, da mu dovolimo, da pove do konca. Tudi ko zaključi, ni kulturno, da na kakršen koli način izražamo svoje neodobravanje njegovega mnenja. Velikokrat se je zgodilo, da so javne osebnosti izžvižgali, prekinili govore in ne dovolili, da bi nastopajoči nadaljeval začeto. Zamislimo si, kako bi se počutili, če bi v takem trenutku na odru stali vi ali kdo izmed vam ljubih?

Vsak človek premore toliko vzdržnosti, da se ob nestrinjanju z nastopajočim vzdrži glasnih komentarjev in žaljivega izražanja. Če pa sami pri sebi vemo, da imamo težave z zadrževanjem svojega mnenja, z motečim izražanjem jeze ali že pred začetkom vemo, da se ideološko z nastopajočimi ne strinjamo, bodimo toliko pošteni, da se dogodka raje ne udeležimo.

Kulturno vedenje ob volitvah

V letošnji jeseni se bomo ponovno udeležili lokalnih volitev. Na predhodnih srečanjih se bomo seznanili s kandidatom/i za župana. Na tovrstnih srečanjih običajno dobijo besedo tudi obiskovalci, ne le tisti, ki za mesto župana kandidira in se občanom predstavi.

Tudi na takih dogodkih se moramo kulturno obnašati. Če želimo kandidata spoznati, mu dajmo priložnost, da se predstavi, da nas seznani s svojim programom, nameni in željami. Ob tem ga ne prekinjamo. Prisluhnimo in mu dajmo možnost, da s predstavitvijo zaključi. Nato pa nas kandidat za župana običajno pozove, da se vključimo v debato. Največkrat postavimo vprašanja, ki jih imamo zanj. In tudi na takem dogodku je pomembno, da se obnašamo kulturno, spoštljivo in do nikogar žaljivo.

Če še enkrat povzamem, ne glede na to, kakšne prireditve se udeležimo, bodimo spoštljivi do nastopajočih, prisluhnimo jim. Naj bodo deležni vse naše pozornosti in jim dovolimo, da zaključijo s svojim programom. Če se ne strinjamo z videnim ali slišanim, lahko na kulturen, umirjen način izrazimo svoje mnenje, če smo k temu povabljeni. Le na tak način bomo tudi sami spoštovani, predvsem pa bomo dober zgled mlajšim generacijam.

Katarina Spacal
Foto: Adobe Firefly

2. Tabr Festival kaštelirjev

Sredi junija je slikovita kraška vasica Vojščica zaživela v duhu davnih časov. Drugi TABR Festival kaštelirjev je obiskovalce popeljal na edinstveno potovanje v prazgodovino, med zgodbe starodavnih gradišč, kraške narave in pristnega vaškega utripa.

Festival kaštelirjev/Festival dei Castellieri je nastal v okviru projekta Interreg ITA–SLO KAŠTellieri, pri katerem sodeluje tudi Javni zavod Miren Kras, nosi ime po Tabru – vzpetini nad vasjo Vojščica, kjer še danes odmevajo zgodbe nekdanjih prebivalcev teh krajev.

»Z organizacijo festivala želimo ljudem od blizu in daleč približati izjemno bogato dediščino prazgodovinskih gradišč, ki jo mnogi še vedno premalo poznajo. To dediščino moramo ohranjati, negovati in jo vključevati v turistično ponudbo, da postane del živih zgodb našega prostora,« poudarja vodja projekta pri JZ Miren Kras **Alenka Ožbot Klančič**.

Festival so tudi letos pripravili v sodelovanju z domačim društvom ŠKTD Farjovca in Krajevno skupnostjo Vojščica. Skupaj so ustvarili nepozabno doživetje, ki je obiskovalcem za en dan odprlo vrata v svet prazgodovinskih skrivnosti.

Med kraškimi stezami in starodavnimi gradišči

Že zgodaj zjutraj so se ljubitelji narave in zgodovine podali na vodeno gorsko kolesarjenje po 30 kilometrov dolgi Kaštelirski poti, ki povezuje nekatera najpomembnejša arheološka najdišča na Krasu. Pot jih je vodila od Tabora v Vojščici do gradišč Brith pri Zagrajcu, Martinišče pri Svetem in Grmača med Kostanjevico na Krasu in Novelom.

Kmalu zatem so se na pohod »Od gradišča do gradišča« podali tudi pohodniki. V prijetnem kraškem vremenu so prehodili približno deset kilometrov dolgo krožno pot in ob tem odkrivali lepote kamnite pokrajine, razglede ter sledi življenja, starega več tisoč let.

Ustvarjalnost, okusi in doživetja prazgodovine

Po dopoldanskih aktivnostih se je dogajanje preselilo na prireditveni prostor Kal, kjer so obiskovalce pričakale ustvarjalne delavnice, navdihnjene s prazgodovinskim življenjem.

Pod spretnimi rokami kamnosekinje **Petre Pike Moze** so nastajali amuleti iz kamna in bakra, na delavnici oblikovanja gline z vizualnim umetnikom **Gregorjem Mavrom** pa so udeleženci poustvarjali figurice psa po vzoru arheološke najdbe iz Kaštelirja nad Kortami pri Izoli.

Posebno barvitost je festivalu dodala delavnica izdelovanja cvetličnih venčkov, ki jo je pripravilo Kulturno etnološko društvo Venček iz Štanjela, medtem ko so obiskovalci na delavnici grafične oblikovalke **Ines Gerbič Zgonc** odkrivali lepoto rastlinskih odtisov na tekstilu.

Pravo kulinarično potovanje skozi čas pa je ponudila arheologinja in raziskovalka obujenih okusov **Polona Janežič**. Udeleženci so spoznavali prehrano prazgodovinskih skupnosti in okušali jedi, pripravljene po navdihu starodavnih receptur. Stojnice z lokalnimi izdelki in družabnimi igrami je pripravilo društvo ŠKTD Farjovca.

Večer med zgodbami, energijami in pesmijo

Pozno popoldne se je festivalsko dogajanje preselilo na Tabor, kjer so obiskovalce najprej pričakali okusi Krasa – pršut, sir, vino ter posebna sladica iz kaštelirskih časov: pečena hruška s šetrajem in ovčjo skuto.

V čarobnem ambientu nad vasjo so sledila zanimiva predavanja o prazgodovini. **Robert Lavin** iz Zavoda za celostni razvoj Anima Mundi je predstavil raziskave o geomantičnih značilnostih gradišč Tabor, Grmača in Sv. Ambrož ter njihovi vlogi v energijski krajini, ki so jo dobro poznale že starodavne kulture.

Maša Saccara iz ZRS Koper je obiskovalcem približala posebnosti istrskih kaštelirjev. **Tomaž Fabec** iz Centra za preventivno arheologijo Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije pa je predstavil eno najzanimivejših arheoloških odkritij zadnjih let – prazgodovinske lovske megastrukture na Krasu. Gre za obsežne suhozidne sisteme za usmerjanje divjadi, ki predstavljajo prvo tovrstno odkritje v Evropi.

Večer je prizorišče napolnila glasba. **Ljoba Jenče** je s svojo interpretacijo ljudskega izročila in zvoki gongov ustvarila skoraj mistično vzdušje, ki je obiskovalce povezalo z duhovnim svetom naših prednikov. Festival se je zaključil s toplim in čustvenim nastopom Klape Škvadra, ki je pod zvezdnatim kraškim nebom pričarala brezskrbnost poletnih večerov in občutek povezanosti.

KAŠTellieri – dediščina, ki postaja doživetje

TABR Festival kaštelirjev je del širše zgodbe projekta KAŠTellieri, ki prazgodovinsko dediščino spreminja v privlačno turistično izkušnjo. Projekt vključuje urejanje in oživljanje gradišč, razvoj inovativnih doživetij, usposabljanje vodnikov, digitalizacijo vsebin, pripravo predstavitvenih videov ter postavitev nove infrastrukture na arheoloških lokacijah.

»Na to priložnost smo čakali veliko let. Gradišča so, poleg jam in suhogradnih zidov, ena najpomembnejših razlikovalnih posebnosti, povezanih z identiteto Krasa. Sredstva z razpisa so omogočila, da smo Tabor, Grmačo in del Sv. Ambroža očistili, skupaj s stroko, tudi Zavodom za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica, jih bomo v nadaljevanju digitalizirano in izkustveno interpretriali v sodobnem turističnem doživetju ter približali javnosti. Tako domačinom kot obiskovalcem, ki bodo odkrivali mrežo »kaštelirjev« v severnem Jadranu, v katero smo na novo povezani in pokriva Slovenijo, Hrvaško in v Italijo,« je povzela direktorica Javnega zavoda Miren Kras **Ariana Durnik**.

Kras tako obiskovalcem ne ponuja le čudovitih razgledov in vrhunske kulinarike, temveč tudi izjemno priložnost, da stopijo po poteh naših prednikov in odkrijejo zgodbe, ki so tisočletja oblikovale ta edinstveni prostor. TABR Festival kaštelirjev je dokaz, da je dediščina najlepša takrat, ko jo lahko doživimo z vsemi čuti.

Javni zavod Miren Kras
Foto: Aljana Vidmar, Kristian Petrovčič, arhiv JZMK

Dijaki Gimnazije Nova Gorica na Cerju v znamenju miru, spomina in kulturne dediščine

Ob Pomniku miru na Cerju smo 25. septembra svečano obeležili mednarodni dan miru ter hkrati odprli celoletni UNESCO projekt z naslovom »Meja – naša preteklost in naša skupna evropska prihodnost«.

Srečanje na tej simbolni lokaciji ima že dolgo tradicijo, saj se mladi tukaj zbiramo že od leta 2014 — letošnji dogodek je bil tako že 12. zapored. Na stičišču spomina in pogledov v prihodnost so se zbrali mladi, da bi skozi ustvarjalnost, naravo in kulturno dediščino razmislili o temeljnih človeških vrednotah.

Rdeča nit srečanja sta bila naša bogata kulturna dediščina ter opomin pesnika Srečka Kosovela, iz katerega izvira tudi osrednji slogan dogodka: »Človek, bodi!« – za mir in skupno prihodnost. V času, ko mir v svetu še zdaleč ni samoumeven, Kosovelova misel mlade močno nagovarja k osebni odgovornosti, strpnosti in gradnji mostov namesto meja.

Mladi so svoje zamisli in poglede raziskovali v pestrem naboru tematskih delavnic — od medijske in politične pismenosti do literarnih, likovnih in naravoslovnih delavnic ter orientacije v naravi.

Pristen utrip dogodku so dala številna partnerstva in medšolsko sodelovanje. Delavnice so potekale pod strokovnim vodstvom profesorjev in mentorjev Gimnazije Nova Gorica, Osnovne šole Simona Gregorčiča Kobarid, Biotehniške šole Šempeter pri Novi Gorici ter Planinskega društva Ajdovščina. Poseben pečat sta dogodku dala tudi zunanja gosta: **dr. Milan Mrđenović** z Univerze v Novi Gorici in **Nejc Furlan**, nekdanji dijak novogoriške gimnazije, danes novinar na nacionalni televiziji.

Poleg organizatorjev, mladih ambasadorjev Evropskega parlamenta ter dijakov 3. letnikov Gimnazije Nova Gorica so na delavnicah aktivno sodelovali tudi učenci in dijaki iz širše mreže pridruženih šol iz UNESCO središča za Goriško.

Dopoldansko ustvarjanje in raziskovanje na Cerju so udeleženci zaokrožili s krajšim kulturnim programom ter simboličnim sajenjem drevesa miru ob Pomniku miru — kot trajnega opomnika, da mir raste iz naših vsakodnevnih dejanj, dialoga in medsebojnega razumevanja.

Ob tej priložnosti se za večletno podporo in neprecenljivo sodelovanje iskreno zahvaljujemo županu **Mauriciju Humarju**, Občini Miren - Kostanjevica ter Javnemu zavodu Miren Kras. Posebna zahvala gre tudi Društvu žena Miren - Orehovlje, ki nas vsako leto znova prijazno razvajajo s svojimi domačimi dobrotami.

Danica Aščić prof.,
vodja UNESCO projekta Meja
Foto: Živa Valentinčič, Taša Leskovec, Minea Trojer Smrečnik

S Cerja v svet: mir je naša skupna odgovornost

Mir ni samoumeven, treba ga je graditi in negovati, je bila rdeča nit tradicionalnega Vseslovenskega zborovanja za mir ob mednarodnem dnevu miru na Cerju s slavnostnim govornikom ministrom za obrambo RS Valentinom Hajdinjakom.

Živeti v mirnem in varnem okolju je pravica vsakogar, vsaka pravica pa ima tudi dolžnost, je ob mednarodnem dnevu miru izpostavil gostitelj, župan Občine Miren - Kostanjevica **Mauricij Humar**. »Nobena vojna se ni začela direktno z oboroženim napadom. Začela se je z ostro besedo, žaljivim govorom, slabimi odnosti, in to eskalira v vojno. Drug drugemu smo lahko brat, imamo lahko spoštljiv govor, odnos, tudi v primerih, ko se ne strinjamo, ko smo si diametralno nasprotni. Tudi takrat je treba ohranjati ta odnos živ. In prav take prireditve, kot je današnja, nas na to opominjajo in spominjajo,« je na prireditvi, ki se je začela s slavnostim prihodom praproščakov, poudaril župan in se zahvalil vsem, ki vsako leto na Cerju pripravljajo bogat kulturni program, ki opogumlja, osvešča in vliva optimizem.

»Pred štirimi leti je tukaj gorel Kras. Danes rastejo nova drevesa. Pred sto leti so Primorcem jemali njihov jezik. Danes tukaj govorimo slovensko. Pred 35-timi leti smo morali svojo državo braniti. Danes jo imamo. Nič od tega ni bilo samoumevno. Zato si miru ne smemo samo želeti. Moramo ga graditi. Ga varovati. In biti zanj pripravljeni tudi nekaj narediti,« je na zborovanju, ki so ga organizirali Javni zavod Miren Kras, Občina Miren - Kostanjevica in Društvo TIGR Primorske, ob podpori veteranskih in domoljubnih organizacij združenih v KODVOS, poudaril obrambni minister **Valentin Hajdinjak**.

V imenu društva TIGR Primorske, ki bo prihodnje leto obeležilo 100-letnico tajne protifašistinče organizacije TIGR, je zbrane nagovoril njegov predsednik **Gorazd Humar**. »TIGR, ki je bil povsem nepolitična organizacija, se je boril za obstoj slovenskega jezika Slovencev v takratni Italiji in za ohranitev slovenskega nacionalnega prostora – to je bil boj za slovensko kulturo in za slovenski jezik.« Omenil je tudi razstavo o mostovih na Soči, ki je nastala v sodelovanju slovenskih in italijanskih inženirjev.

S svojo poslanico za mir se je zborovanju pridružil generalni sekretar Organizacije Združenih narodov **Antonio Guterres**, seme upanja pa so na prireditvi zasadili trobilni kvintet slovenske policije, **Blaž Pahor** na klavinovi, Mladinski pevski zbor Kras Opatje selo z zborovodjem **Pavlom Pahorjem**, dijaki in dijakinje Gimnazije Nova Gorica **Sara Albreht**, **Leo Ačko** in **Alma Zotti** pod mentorstvom **Simone Stres**, plesalke in plesalci MN Plesne šole, solistka **Tjaša Fajdiga** in voditeljica **Mateja Rosa**. Prireditev s sporočilom miru se je po tradiciji zaključila z Vstajenjem Primorske.

Javni zavod Miren Kras
Foto: Damijan Simčič, ZOSO

Pokrajine teles Anje Kranjc

Julija 2026 je akademska kiparka in slikarka Anja Kranjc v galeriji Pomnika miru na Cerju postavila in v okviru slovesnosti ob odprtju razstave tudi osebno predstavila izbor del iz opusa Pokrajine teles.

V likovni kritiki je umetnostna zgodovinarka **Pavla Jarc** povzela bistvo sporočila razstavljenih kiparskih umetnin in slikarskih platen: »V središču umetniške prakse **Anje Kranjc** je že skoraj dve desetletji človeška figura, skozi katero preizprašuje krhkost eksistence, minljivost ter subtilne psihološke in duhovne razsežnosti človekovega bivanja.

Na razstavljenih slikah srečujemo samotne figure, največkrat dekliške podobe, redkeje tudi objeti figuri, umeščeni v skrivnostne, skoraj brezčasne krajine. Te niso realistični prikazi narave, marveč notranje pokrajine duha. Gozdovi, drevesa, navpične linije in razprte barvne ploskve ustvarjajo prostor, v katerem se meja med zunanjim svetom in človekovo notranjostjo postopoma zabrisuje. Figure ne nastopajo kot protagonisti pripovedi, ampak kot tihe sledi človeške navzočnosti, ki se stapljajo z okoljem, včasih skoraj izginejo v njem ali pa iz njega šele vznikajo. Zdi se, kakor da narava ne obdaja človeka, temveč ga preoblikuje, prežema in razkriva njegove najgloblje plasti.

Posebno razsežnost razstavi daje način postavitve kipov v prostoru. Anja Kranjc jih umešča med obiskovalce kot navzoča telesa, ki jih lahko obhodimo in doživimo kot sebi enaka. Njihova skoraj naravna velikost in tiha prisotnost ustvarjata občutek bližine ter vzpostavljata dialog med umetnino in gledalcem.

Pokrajine teles niso le razstava slik in kipov, ampak povabilo k razmisleku o človeku v času, ki pogosto poveličuje zunanjo podobo, učinkovitost in materialni uspeh. Dela Anje Kranjc nas vračajo k tistemu, kar ostaja očem nevidno, a bistveno: k občutljivosti, krhkosti, empatiji in notranji svobodi. Prav v zavedanju minljivosti in sprejemanju lastne ranljivosti umetnica prepoznava možnost upora proti odtujenosti sodobnega sveta. Njena dela zato ne ponujajo dokončnih odgovorov. Odpirajo prostor tihega dialoga – z umetnino, z naravo in predvsem z lastno notranjo pokrajino.«

Ariana Durnik, direktorica Javnega zavoda Miren Kras, je besedam Jarčeve dodala misel, da prihajajo Pokrajine teles s sporočilom ob pravem času na pravo mesto. V eri vedno večje odvisnosti od materialnega sveta, ki človeka objektivizira, lahko prek stika z umetnostjo in naravo ponovno najdemo pot do sebe in primarnih vrednot, ki nam dajejo identiteto ter vlogo subjektov z lastno voljo in prepričanji.

Polno slavnostno dvorano gostov večera je z izvrstno interpretacijo del Johanna Sebastiana Bacha, Julesa Masseneta ter Edwarda Elgarja navdušila akademska glasbenica in profesorica **Mojca Križnič**, v nadaljevanju večera pa je z okusi Mirna Krasa razvajal **Božo Leban** iz istoimenske domačije v Lipi.

Anja Kranjc (1982, Šempeter pri Gorici) je študirala kiparstvo na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 2008 in magistrirala leta 2011 z magistrsko nalogo Medprostor bivanja ter z razstavo V Belo pri **red. prof. Matjažu Počivavšku** in **doc. dr. Igorju Škamperletu** na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 2005 je pripravila več samostojnih razstav, sodelovala na številnih skupinskih razstavah doma in v tujini ter ustvarila več javnih kiparskih postavitev. Za svoje delo je prejela več nominacij in nagrad, med drugim študentsko Prešernovo nagrado (2006). Ukvarja se tudi s slikarstvom, risbo, ilustracijo in pedagoškim delom. Je članica DLUL in DLUSP. Živi in dela v Vipavi.

V Galeriji Pomnika miru na Cerju bodo njena dela, postavljena v štiri vsebinske sklope, na ogled do sredine oktobra 2026.

Javni zavod Miren Kras
Foto: ZOSO Damjan Simčič, s. p.

Na Cerju so že petič zadoneli Zvoki miru

Pomnik miru na Cerju je 5. septembra napolnila glasba. Ob zahajajočem soncu so Zvoki miru/I suoni della pace ponovno povezali ljudi z obeh strani meje. Prireditev, ki je zaživela kot poklon dediščini 1. svetovne vojne in povezuje izvirno doživetje pohoda po Poteh miru od Alp do Jadrana na čezmejnem območju Krasa, z večernimi koncerti na prostem preko umetnosti in glasbe gradi mostove med različnimi jeziki, kulturami in zgodbami.

Projekt Zvoki miru/I suoni della pace je v letošnji peti izvedbi zopet navdušil udeležence z obeh strani meje, predvsem pa utrdil razmišljanje snovalcev Kulturnega doma Nova Gorica, Associazione Progetto musica Udine, Turismo FVG in Javnega zavoda Miren Kras, da na območju, kjer je vihrala prva svetovna vojna, s sprejemanjem različnosti, z medsebojnim spoštovanjem in sodelovanjem gradimo skupno prihodnost.

Direktorica Javnega zavoda Miren Kras **Ariana Durnik** je tradicionalni čezmejni dogodek odprla z besedami: »Na skrajnem zahodnem robu Slovenije, tik ob meji, ki je stoletja po različnih političnih in ideoloških shemah delila prostor med ljudmi, se danes predstavniki različnih narodnosti in prepričanj zavzemamo za odpravo vseh vrst meja, ne samo fizičnih, in preko novih oblik sodelovanja soustvarjamo povezan čezmejni/brezmejni prostor. In zagotovo ima glasba pri tem bolj kot besede moč, da se dotakne in prebudi – da „človeka premakne in meje odmakne.“«

Obiskovalce je uvodoma pozdravila podžupanja Občine Miren - Kostanjevica **Suzana Černe**: »V naši občini z velikim ponosom podpiramo take dogodke. Mi, ki živimo tukaj, namreč dobro vemo, da meja ni le črta na zemljevidu. Povezujejo nas ljudje, prijateljstva, družine ter vsakdanje prepletanje obeh jezikov in kultur. Prav ta raznolikost dela naš prostor tako edinstven. Umetnost in kultura sta najlepši most med nami. Ustvarjata dragocen prostor, kjer se srečujemo, si prisluhnemo in krepimo naše vezi,« je izpostavila. Da taki dogodki, poleg valorizacije skupne dediščine, povezujejo in utrjujejo vezi v čezmejnem prostoru, sta poudarila tudi umetniška vodja pri Associazione Progetto musica **Valentina Danelon** in predstavnica Kulturnega doma Nova Gorica **Barbara Poša Belingar**.

Za pravo glasbeno doživetje je poskrbela zasedba Violoncelli Itineranti/Potujoči violončeli, ki jo vodi **Andrejka Možina** in deluje od leta 2016. Z **Emo Krečič Rode** in **Claro Di Giusto** so ob zvokih violončelov ustvarile nepozabno vzdušje. Trije violončeli so se zlili v en sam glas in v prostor prinesli posebno mešanico nežnosti, poezije in igrivosti.

Zasedba predstavlja širok in raznolik repertoar, ki vključuje izvirne skladbe jazzovskega in ljudskega značaja, prirejene v komorni izvedbi z elementi teatralnosti. Leta 2024 je pri založbi Mladika iz Trsta izšla dvojezična pesniška zbirka Besede ne ubogajo več/Parole indomite, posvečena slovenski ženski poeziji v Italiji. Zbirki je priložen tudi album z desetimi avtorskimi skladbami. Publikacija je bila nagrajena s književno nagrado Vstajenje.

Še preden je zazvenela prva skladba, so obiskovalci od blizu in daleč v družbi izkušene vodnice **Barbare Jejčič** spoznali tudi zgodbo Pomnika miru na Cerju. V okviru dogodka je bilo namreč na voljo brezplačno dvojezično vodenje po objektu, ki s svojo mogočno podobo ter zgodbami preteklosti v zgodovinskih in umetniških zbirkah opominja na ceno vojne in dragocenost miru.

Javni zavod Miren Kras
Foto: Nik Velikonja

Reke in potoki pesem svojo mi pojo

Dan državnosti je praznik vseh državljanov Republike Slovenije in obenem zaveza, da smo na našo domovino ponosni in jo imamo radi. Že vse od začetka samostojnosti naše države poteka slovesnost tudi na Gradu.

V prijetnem naravnem ambientu se nas je zbralo lepo število, da počastimo rojstni dan naše Slovenije. Letos smo se v besedi in pesmi sprehodili od Triglava, simbola naše nacionalnosti, mimo smaragdne Soče do mirne Vipave v našem kraju.

Zbrane je nagvoril župan **Mauricij Humar**. Slavnostni govornik je bil letos **Adrijan Pahor**, slovenist, zamejski publicist, zgodovinar in neutrudni kulturni sodelavec. Njegov oče je Boris Pahor, ki je bil že tudi govornik na taki slovesnosti na Gradu.

»Številni literarni ustvarjalci, ki so po desetljetjih ugledali samostojno slovensko državo, so mnnenja, da je prav kultura in z njo narodna identiteta tista, ki nas pripelje do tega velikega cilja. Narodna zavrest slovenskega naroda nas je določila in zaznamovala v vseh človeških dimenzijah. Odveč je pripomniti, da je pomembno ohraniti njen duhovni temelj. Narodova pot je oplemenitena s slovensko besedo, ki je sicer pod vplivom drugih sredstev obveščanja, vendar predstavlja še vedno tisti vir, iz katerega je mogoče in vredno črpati za nadaljnjo rast, za našo avtentičnost, za tisto tako težko doseženo samobitnost.

Danes postaja vse bolj očitno, da tudi v popolni svobodi izražanja in neodvisnoti našega naroda slovenski jezik še zdaleč ni na varnem. Fizično nam sicer jezika ne ogroža nihče, je pa zaradi omenjenih dejavnikov stalno na prepihu. In tu imajo posebno vlogo in nalogo država in inštitucije, kot je šolstvo. Zahodni rob je zelo pomemben za ohranitev jezika.

Bodimo ponosni na našo državo, na naš jezik, na naše prednike, na ta čudoviti košček zemlje, ki ga imamo pod soncem,« so besede letošnjega slavnostnega govornika.

Dogajanje s plesi v nošah iz naše preteklosti so obogatili člani Folklornega društva Na placi. V prvem delu so v venček z ljudskimi plesi povezali stare pregovore o vremenu in življenju. Drugi del njihovega nastopa pa se je navezal na sviloprejstvo, ki je bilo znano tudi v naših krajih.

Glasbeno noto sta pridala Moški pevski zbor Anton Klančič pod vodstvom **Mateja Petejana** in solistka **Ivana Silič**. Besedilo je napisala **Marta Pavlin**, interpretirali pa so ga: **Sara Bagon**, **Greta Marušič**, **Jasmina Batistič**, **Andrej Brešan**, **Mojca Dolinšek** in **David Olivo**. Tehnične zadeve, da je prireditev stekla, so uredili **Mitja Klančič**, **Andrej Brešan**, **Gregor Badalič**, **Filip Petejan** in **Blaž Uršič**. Zastave nam je posodilo Društvo upokojencev Miren. Za zakusko so poskrbeli **Zdenka Brešan** in Društvo žena Miren - Orehovlje. Vsem prva lepa hvala.

Kulturno društvo Stanko Vuk
Foto: Folklorno društvo Na placi, Radovan Silič, Hilarija Logar

Uspešen zaključek pevske sezone ŽPZ Društva žena Miren - Orehovlje

Pevke ženskega pevskega zbora Društva žena Miren - Orehovlje smo letošnjo pevsko sezono zaključile s 4. letnim koncertom, ki je potekal v avli Osnovne šole Miren. Obiskovalcem smo pripravile večer pesmi, harmonikarskih melodij in prijetnega druženja. Ob našem zboru so nastopili tudi harmonikaš **Miloš Mozetič**, trio harmonik, ki ga sestavljajo glasbeniki **Timotej Vončina**, **Anika Vončina** in **Timotej Lukežič** ter Moški pevski zbor Anton Klančič Miren. Za prijetno povezovanje programa je poskrbela **Andreja Vižintin**.

Po uspešno izvedenem koncertu smo sezono sklenile še z zaključnim izletom na Bled. Ob sproščenem druženju, lepih razgledih in prijetnem vzdušju smo obudile spomine na preteklo sezono ter z veseljem tudi nekaj zapele.

Zahvaljujemo se naši zborovodkinji **Mojci Cej**, harmonikašu Milošu Mozetiču, vsem nastopajočim, podpornikom in poslušalcem, ki nas spremljajo na naši pevski poti.

Veselimo se že nove sezone in skupnih glasbenih doživetij.

Medse vabimo tudi nove pevke, ki rade prepevajo in bi želele postati del naše pevske skupine.

Hilarija Logar
Foto: arhiv društva

Urnik bibliobusa za jesen 2026

Dan obiska	Postajališče	Čas obiska
30. september 2026 4. november 2026 2. december 2026	Temnica Vojščica Kostanjevica na Krasu Sela na Krasu Opatje selo Orehovlje	14.50–15.10 15.20–15.50 16.00–16.50 17.10–17.40 17.50–18.40 19.00–19.30
21. september 2026 19. oktober 2026 23. november 2026 21. december 2026	Mirenski grad Zavod Antonina Bilje	10.50–11.30 12.00–13.00

Damjan Komel – kiparstvo, ki še živi

Predstavljamo kiparja Damjana Komela, ki ustvarja v Biljah in Vrtojbi.

Iz Bilj v svet

Na prostoru, kjer je nekoč stala meja, bo letos zaživela nova monumentalna skulptura. Na nekdanjem mednarodnem mejnem prehodu Vrtojba bo delo Damjana Komela postalo del čezmejne umetniške poti in opomin na čas, ko je meja ločevala, danes pa povezuje. Skulptura z naslovom Vztrajnost v času je nastala v okviru projekta CREW Interreg Slovenija–Italija, vendar je njena zgodba širša. Je tudi priložnost za pogled v delo kiparja, ki že četrt stoletja raziskuje odnos med človekom, materialom in prostorom.

Letos mineva 25 let, odkar se je Komel začel načrtno in intenzivno posvečati umetnosti in kiparstvu. Rodil se je leta 1971 v Šempetru pri Gorici, danes pa živi in ustvarja v Biljah in Vrtojbi. Med letoma 2001 in 2004 je študiral kiparstvo in keramiko na Šoli uporabnih umetnosti Famul Stuart v Ljubljani. V četrt stoletja je ustvarjal v kamnu, lesu, bronu, keramiki in drugih materialih, njegova dela pa so našla pot v številne kraje doma in po svetu.

Ko kamen postane zgodba

Njegova pot v kiparstvo se ni začela v klasičnem umetniškem okolju. Med delom na špediciji je spoznal veterinarskega inšpektorja in slikarja **Jurija Mikuletiča**, ki ga je povezal s kiparjem **Janezom Pirnatom**. Sledile so prve delavnice in prvi resnejši stiki s kamnom na Siparju, v hrvaški Istri. Na delavnicah v Marogovniku je spoznal šolo Famul Stuart, s katero je pozneje povezal svojo študijsko pot, ustvarjalna pot pa ga je vodila v Istro, v delavnico Kornarija v Marušiće, kjer je kakovosten kamen privabljal študente kiparstva z različnih koncev sveta.

Pomembno vlogo pri njegovem razvoju je imela tudi kiparka **Gail Morris**. Ob njej se ni učil le klesanja, temveč tudi izdelave ročnega orodja in njegovega pomena pri nastajanju skulpture. Takrat je začel odkrivati svet monumentalnega kiparstva – delo, pri katerem se umetnik ne sreča le z idejo, ampak tudi s potrebo po znanju in obvladovanju velikosti, teže in značaja materiala.

Prav odnos do materiala je skozi leta postal eno od pomembnih izhodišč njegovega dela. Pri kamnu namreč ne gre samo za to, da umetnik natančno uresniči vnaprej določeno obliko. Kamen ima svojo strukturo, trdoto, žile in značaj. Zato je v tem procesu dela pomembno prisluhniti govorici kamna, saj se ideja in material nenehno srečujeta in vplivata drug na drugega.

Danes nove skulpture pogosto zasnuje v Biljah. Idejo razvija s skico, modelom in razmišljanjem o prostoru, nato pa se pri večjih delih proces nadaljuje v ropotarnici, na lokaciji, kjer lahko neposredno dela z velikim kosom materiala. Manjše plastike se vrnejo v Bilje za fino dokončanje strukture, velike pa

nastajajo kar v ateljeju v Vrtojbi. Takšna razdelitev prostora lepo pokaže, kako pomembna sta za kiparja prostor ustvarjanja in proces – od prve zamisli do trenutka, ko začne material sam narekovati končno podobo.

Pri delu rad uporablja tradicionalna ročna orodja. Sledi dleta ali drugega orodja zato niso zanj zgolj tehnična posledica izdelave, temveč osebna sled kiparja v materialu. V času, ko je mogoče velik del oblikovanja kamna prepustiti sodobni tehnologiji, ostaja pri Komelu neposreden stik med roko, orodjem in materialom bistveni del kiparskega postopka.

Orodje zanj ni samo sredstvo za odstranjevanje materiala. Vsak udarec dleta je odločitev, vsak rez sprememba.

V sledovih orodja zato ostajata prisotna ritem dela in osebna roka umetnika. Skulptura tako ni samo končni rezultat, ampak nosi v sebi tudi sled procesa, skozi katerega je nastala.

V svojih delih raziskuje osebne zgodbe, občutke in situacije, ki ga obdajajo. Pri marmorju ga posebej privlači površina, ki človeka skoraj vabi k dotiku. Skulptura zato zanj ni nujno samo predmet za gledanje. Lahko je tudi fizična prisotnost, ki jo človek zazna s telesom in dotikom.

Prav ta vidik je povezan tudi z njegovo dejavnostjo na področju taktilne umetnosti. V sklopu Evropske prestolnice kulture je Goriški muzej ustvaril taktilno galerijo. Do konca letošnjega leta je v Mercator centru v Kromberku na ogled prva taktilna galerija v Sloveniji, kjer Komel razstavlja svoje delo Seme zavedanja. Takšna predstavitev odpira drugačen način srečanja z umetniškim delom: obiskovalec ni več samo gledalec, ampak lahko postane aktiven udeleženec.

Skulpture, ki potujejo

Komelova dela lahko srečamo na precej več mestih, kot bi pričakovali. Nastajala so v Sloveniji, Italiji, na Hrvaškem, Češkem, Kitajskem, v Savdski Arabiji in drugod. Redno se udeležuje mednarodnih kiparskih simpozijev, kjer kiparji večja dela pogosto ustvarjajo neposredno na lokaciji in gledalcem tako omogočijo vpogled v nastajanje monumentalnega kiparskega dela. Nekatera tam tudi ostanejo, postanejo del kiparskih zbirk, parkovalih muzejev, spet druga se vrnejo v njegov prostor.

Simpozij zanj ni le priložnost za izdelavo nove skulpture. Je tudi prostor izmenjave. Vsako okolje prinese drugačen material, nova znanja o obdelavi dela in drugačen pogled na umetnost. Skulptura, ki nastane na določeni lokaciji, zato pogosto nosi v sebi tudi sled kraja, v katerem je bila ustvarjena, in povezavo z ljudmi, s katerimi je umetnik tam delil prostor.

V Sloveniji njegova dela najdemo na več lokacijah – med drugim v krožišču v Markovščini, kjer stoji skulptura Seme vizije, v Kopru na Semedelski cesti, pred knjižnico v Grosuplju, v naši bližini v Ogleju (I) pred baziliko in drugod. Sodeloval je tudi pri čezmejni umetniški poti

Le panchine narranti (Pripovedujoče klopi), v okviru katere je bila pod Goriškim gradom postavljena klop s skulpturo Soča/Isonzo.

Posebno mesto ima skulptura Midva bojevnika, povezana z Goriškim caminom in prostorom pred baziliko v Ogleju. Tudi tu je pomembno, da skulptura ni zaprta v galerijo, temveč živi med ljudmi, na poti, ki jo ljudje prehodijo, in v prostoru, ki ima svojo zgodovino in pomen.

To je tudi ena od značilnosti javne skulpture: ko enkrat zapusti atelje, ni več samo umetnikov objekt. Postane del prostora, v katerem živijo drugi ljudje. Mimo nje hodijo, se ob njej ustavljajo, jo sprejmejo ali spregledajo. Sčasoma lahko postane del njihovega spomina na določen kraj.

Kiparstvo med gledališčem in javnim prostorom

Komelovo delo sega tudi na področje gledališča. Že vrsto let izdeluje skulpturo za nagrado Tantadruj, ki jo primorska gledališča podeljujejo za igralčevo življenjsko delo. Njegov kiparski jezik je tako postal del priznanja gledališkim ustvarjalcem in se skozi nagrado seli iz rok v roke. Skulptura v tem primeru ni le podoba priznanja, temveč postane materialni nosilec spomina na delo, ustvarjalnost in življenjsko pot nagrajenca.

Zanimiva je tudi zgodba njegovega diplomskega dela iz leta 2004. V projektu Bushend – Podarjam en nasmeh več je izdelal kar tisoč majhnih keramičnih škratov oziroma kapic, izkupiček njihove

prodaje pa namenil v dobrodelne namene. Projekt je združil umetniško ustvarjanje, množičnost in neposreden stik z ljudmi. Vsak posamezni element je bil majhen, vendar je celota dobila širši pomen.

Leto pozneje je sledil projekt Večni boj kroga. Pri njem se pokaže druga plat njegovega razumevanja kiparstva: več manjših keramičnih elementov lahko skupaj ustvari eno samo, enotno kompozicijsko celoto. Posamezni deli niso več samo samostojni objekti, temveč postanejo gradniki večje prostorske in pomenske zasnove.

Takšne zgodbe pokažejo, da Komela ne zanima samo monumentalnost v klasičnem pomenu velikega kamnitega bloka. Kiparstvo je lahko veliko ali majhno, javno ali osebno, namenjeno prostoru ali človeku, ki ga odnese domov. Merilo se lahko spremeni, osnovno vprašanje pa ostaja podobno: kako material, oblika in prostor skupaj ustvarijo pomen.

Od ateljeja do javnega prostora

Komel je član umetniškega društva Prologo iz Gorice, ki povezuje umetnike z Goriškega, ter sodeluje pri razstavah in umetniških projektih doma in v tujini. Pred dvema letoma je razstavljal tudi v muzeju sv. Klare v Gorici, na razstavi Silva Lapidea/Kamniti gozd, na kateri je sodelovalo 24 kiparjev iz Slovenije in Italije z goriškega območja. Med njimi sta bila tudi akademska kiparja Negovan Nemec in Zmago Posega. Vsi trije – Nemec, Posega in Komel – prihajajo iz Bilj, kar daje tej razstavi še posebno lokalno povezavo in kontinuiteto kiparske tradicije.

Pomemben ostaja tudi njegov atelje. Tam nastajajo prve ideje, modeli, manjše plastike in cikli. Atelje ni le prostor izdelave, temveč tudi prostor razmišljanja, preizkušanja in odločanja. V njem se ideja sreča z materialom, material pa pogosto pokaže, ali je mogoče prvotno zamisel uresničiti tako, kot si jo je umetnik zamislil.

Skulptura se pri njem torej ne začne šele takrat, ko v kamen zareže dleto. Začne se veliko prej – z mislijo, s skico, z modelom in z vprašanjem, kaj želi povedati. Nadaljuje se v izbiri materiala, v načinu dela in v odnosu do prostora, v katerem bo delo nazadnje zaživelo.

Kaj danes sploh potrebuje kipar?

Kiparstvo se je spremenilo. Drugačen je prostor, v katerem skulptura nastaja in kam bo umeščena, spremenili so se odnos do umetnosti, povpraševanje, pomen sporočila in trg. Za umetnika, ki ustvarja dela različnih velikosti, je vprašanje, komu so namenjena in kam jih je mogoče umestiti, še posebej pomembno.

Monumentalna skulptura je namreč vedno več kot samo umetniška ideja. Zahteva primeren material, prostor za izdelavo, transport, dvigovanje, postavitev in pogosto sodelovanje več ljudi. Umetnik se mora zato poleg ustvarjalnega procesa ukvarjati tudi z zelo konkretnimi vprašanji, ki spremljajo nastanek velikega dela.

Prav v tem je tudi razlika med ateljejsko in javno skulpturo. Ko delo zapusti umetnikov prostor, začne živeti svoje drugo življenje. Postane del arhitekture, krajine in vsakdanjega življenja. Na njegovo doživljanje vplivajo svetloba, vreme, ljudje, okolica in čas.

Javni prostor zato ostaja eden tistih krajev, kjer lahko skulptura doseže ljudi, ki sicer morda nikoli ne bi vstopili v galerijo. Takšna skulptura ne čaka na obiskovalca. Stoji tam, kjer se življenje že dogaja.

Nova Komelova skulptura bo stala tam, kjer je bila nekoč meja. Govorila bo o povezovanju, koreninah, brezmejnosti, skupnih idejah in prihodnosti prostora. Hkrati bo opozorila na pomen umetnosti, ki ni skrita za vrati galerije, ampak postane del vsakdanjega okolja.

Takšna skulptura ne nagovarja samo človeka, ki se je zanjo posebej odločil. Nagovarja tudi mimoidočega, voznika, popotnika in človeka, ki se ob njej znajde po naključju. Človek jo lahko prvič samo opazi, drugič prepozna, tretjič pa se ob njej ustavi in jo začne doživljati drugače.

V Biljah in širši Goriški je kiparstvo že dolgo prisotno. Kljub temu je sodobnih javnih plastik še vedno malo. Prav zato so dela domačega kiparja, ki jih srečamo na ulici, v krožišču, ob poti ali na trgu, toliko bolj zanimiva. Skulptura nas namreč ne prosi, da bi jo obiskali. Stoji tam, se širi v prostor in čaka, da jo opazimo, se je dotaknemo, poiščemo dialog z njo in si ustvarimo svojo zgodbo.

Damjan Komel že 25 let ustvarja v različnih materialih, merilih in okoljih – doma in po svetu. Njegovo delo povezuje kamen in druge materiale, majhne elemente in monumentalne kompozicije, atelje in javni prostor, osebno izkušnjo in skupni spomin.

Morda je prav to najboljši način, da razumemo njegovo delo: ne kot zbirko predmetov, ampak kot nenehen pogovor med človekom, materialom in prostorom.

Kajti skulptura je končana šele takrat, ko zapusti umetnikov atelje in začne živeti med ljudmi.

Tanja Čermelj
Fotografije: Arhiv Damjan Komel Studio

Opekarski dnevi v Biljah – praznik tradicije, ustvarjalnosti in skupnosti

Junija smo že osemnajstič uspešno izpeljali tradicionalne Opekarske dneve, kjer smo združili krajane, društva, ustvarjalce in obiskovalce.

Prireditev organizira KTD Zarja Bilje, ki ohranja dragocen spomin na opekarsko dediščino kraja ter jo na zanimiv in sodoben način približuje mlajšim generacijam.

Kulturni program, pravljica o Cegl'cku, razstava in še kaj

Kulturni program se je odvil v parku ob potoku, v objemu narave. Začel se je ob prijetnih zvokih citer **Milene Gabrijelčič**. Obiskovalce je pozdravila domačinka in podžupanja **Suzana Černe**. V nagovoru je bil poudarjen pomen ohranjanja opekarske dediščine, ki je globoko vpeta v zgodovino in identiteto Bilj. Opekarstvo ni bilo le vir zaslužka številnim družinam, temveč tudi način življenja, ki je zaznamoval podobo kraja in njegove prebivalce.

Posebno mesto v letošnjem programu je imela pravljica o zmajčku Cegl'cku, varuhu biljenskih glinokopov in peči. Zgodba, navdihnjena z lokalno dediščino in ljudskim izročilom, je obiskovalce popeljala v čas, ko so se ob večerih ob toplih pečeh rojevale pripovedi, ki so se prenašale iz roda v rod. Pravljica je na igriv način povezala opekarsko preteklost z domišljijskim svetom ter navdušila tako najmlajše kot odrasle.

Člani Društva keramikov so pripravili razstavo na temo slovenskih ljudskih pravljic, ki je s številnimi domiselnimi keramičnimi izdelki navdušila obiskovalce vseh generacij. O razstavi sta spregovorila predsednica Društva keramikov Bilje **Helena Tomažič** in njihov mentor **Gregor Maver**.

Obiskovalci so se lahko pod vodstvom članic Društva keramikov Bilje preizkusili v gnetenju in oblikovanju gline, spoznali škuljanje ter si ogledali razstavljene izdelke domačih ustvarjalk. Posebno pozornost je pritegnil filmski prikaz, ki je obudil spomine na nekdanje opekarstvo in življenje biljenskih opekarjev.

Nato se je dogajanje preselilo na osrednje prizorišče, kjer je sledilo slovesno odprtje novega večnamenskega šotora. Ta pomembna pridobitev bo v prihodnje omogočala izvedbo številnih kulturnih, športnih in družabnih dogodkov ter še dodatno bogatila življenje v kraju. O pridobitvi so spregovorili predsednik KS Bilje **Darko Simčič**, podžupanja Suzana Černe in **Iztok Saunig**. Po rezanju traku je bil razglašen tudi zmagovalec ugibanja višine mlaja, ki je za nagrado prejel pršut.

Društvo upokojencev Bilje je pripravilo polento s točem, **Negovan Marega** je skuhal okusno šelinko, **Marjana Sitar** pa je poskrbela za sladko pecivo.

Prijetno druženje se je nadaljevalo ob tradicionalni frnažarski večerji, ki so jo pripravile članice Društva žena Bilje.

Timotej Lukežič, **Timotej Vončina** in **Luka Medveščck** so z glasbo poskrbeli za dobro voljo pozno v večer.

Organizatorji se zahvaljujemo sodelujočim društvom, nastopajočim, prostovoljcem, gostom in obiskovalcem. Skupaj smo dokazali, da dediščina živi takrat, ko jo negujemo, spoštujemo in z veseljem prenašamo na prihodnje generacije.

KTD Zarja Bilje

Furmani iz Mirna in Renč

Po spominih Zvonka Klančiča zapisala Katarina Brešan.

V otroških letih sem veliko časa preživljal pri dedku Karlu Klančiču na kmetiji na Bregu, ki se ji je reklo Pr' Nutilu. Tam sta živela tudi njegov sin Davorin, klicali smo ga Davo, ki je vodil kmetijo, in njegova žena Lojzka. Ko sem bil star pet let, to je bilo leta 1960, me je začel stric posedati na voz s konjsko vprego in tako sem že zelo zgodaj vzljubil te živali, ki so me spremljale skoraj vse življenje. Na kmetiji sem preživljal ves prosti čas. Če ni bilo šole, sem bil najraje na vozu in s konji. Dedek Karlo me je naučil kmetovanja, dela z živino in s konjema, ki sta bila za vprego vedno po dva. Stric ju je uporabljal pri oranju in ostalih kmečkih opravilih ter za furmanstvo, jaz pa sem mu z veseljem pomagal, kakor sem le zmogel pri tistih letih.

Stric Davo je bil v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja med zadnjimi, ki so se ukvarjal s furmanstvom, in ker sem ga pogosto spremljal med prevažanjem različnih tovorov, sem spoznal vse, ki so se takrat v naših krajih, predvsem med Mirnom, Renčami in Šempetrom, še ukvarjali s to dejavnostjo.

V Mirnu je bilo takrat devet furmanov, poleg strica so bili še Davorin Modrc, Alojz Pahor, Vinko Faganel, Job Mozetič, Milko Florenin, Stanko Ferfolja, Franc Drufovka in Jušto Malič. Iz Renč jih je bilo šest: Miro Juren, Alojz Čotar, Herman Arčon, Rado Vodopivec, Alojz Arčon in Pepi Lah. Vsak dan so se zbirali v gramozni jami v Vrtojbi. Na različna gradbišča v okolici Šempetra so tudi trikrat dnevno vozili gramoz, ki so ga nalagali na voz še z lopatami. Takrat so v gramoznici že imeli buldožer za kopanje zemlje, toda ostala dela so še opravljali ročno. Jama je bila v lasti gradbenega podjetja SGP Gorica, ki so ga skupaj s podružnico SGP Gorica – Šempeter ustanovili po drugi svetovni vojni. V Šempetru je podjetje takrat gradilo trgovski center Grosist, pri čemer so sodelovali vsi furmani iz Mirna in Renč. Mene še ni bilo zraven, ker sem bil premlad. Spominjam pa se gradnje šempetrskega trgovskega centra, kjer so še danes market, mesnica, sadje in zelenjava ter Manufaktura. Prav tako se spominjam gradnje ene od hal tovarne Vozila in prve faze gradnje bolnišnice. Tudi pri tej je sodeloval stric Davo, nato je gradbišče za nekaj let obstalo.

Strica sem zelo rad spremljal na vozu, delovni dan pa je potekal takole: ob šestih zjutraj sva prišla v gramoznico, nato sva se odpeljala na gradbišče, kjer sva bila do dveh ali treh popoldan, nato sva se vrnila domov. Nekaj časa sva počivala, potem smo se še z ostalimi člani družine posvetili kmečkim opravilom.

Stric in ostali furmani so za podjetje SGP izvajali različna dela, po potrebi so iz gramoznice vozili gramoz, lahko pa so dan preživeli na gradbišču, kjer so prevažali ali odvažali zemljo in premikali gradbene elemente, kamor so jih potrebovali.

Ob koncu delovnega dne se furmani iz Šempetra niso vračali s praznimi vozovi. Na tovorni železniški postaji pri Grosistu so naložili premog in ga razvažali po domovih v Renčah, Mirnu, Biljah, Orehovljah in v takratno apnenico pod Mirenskim gradom. Za podjetje SGP Gorica in za zasebnike so pogosto prevažali tudi kamenje s Krasa za gradnjo temeljev hiš. Vsi furmani so sovaščanom nudili različne usluge, zanje so prevažali

različne materiale in tistim, ki niso imeli vprežne živine, pomagali pri kmečkih opravilih. Poleg tega so imeli še svoje kmetije.

Na začetku 60. let so furmani začeli postopno opuščati svojo dejavnost, časi so se spreminjali in po njihovih storitvah je bilo vedno manj povpraševanja. Nekateri so nadaljevali s kmetovanjem, drugi so se zaposlili v različnih podjetjih. Najdlje sta vztrajala Davorin Modrc in stric Davo. Davorin Modrc je do leta 1965 sodeloval s podjetjem SGP Gorica, nato je za Elektro Gorica vlekel električne drogove po težko dostopnih območjih. Moj stric je do upokojitve sodeloval s SGP-jem, vendar je za ta namen leta 1967 prodal enega konja in kupil traktor Ferguson s prikolico, ki je v tistih časih veljal za najboljšega. Podjetje je takrat v celoti prešlo na strojno mehanizacijo in na gradbiščih niso več potrebovali konjskih vpreg.

Stric je drugega konja prodal leta 1980, nekaj let po dedkovi smrti, in kupil še manjši traktor za lahka kmečka dela. Sam sem iz ljubezni do teh živali želel ohranjati furmansko tradicijo, zato sem kmalu za tem, v začetku 80. let, kupil konja. Že okrog leta 1978 sem se začel samostojno posvečati kmečki dejavnosti, ker sem imel to zelo rad že iz otroštva. Obdeloval sem njive, ki sem jih podedoval na italijanski strani na Rojah, ter v Mirnu, v Delah in na Grivah, kjer sem jih imel v najemu.

V tistih letih sta imela po enega konja tudi Stanko Ferfolja in Jop Mozetič, ki sta danes že pokojna. Prvi je imel zemljo na Štradalti, drugi v okolica Mirna. Z obema smo si večkrat pomagali, sploh pri težjih opravilih. Vozili smo seno v balah in slamo, pri oranju smo vpregli dva konja, da je šlo lažje. Vsi trije smo tudi hodili na kovačijo v zaselek Bezovljak na Vogrskem, kjer smo konjem kovali podkve.

Svojega prvega konja sem imel dve leti, nato drugega osem, s časom pa zaradi službe in družine žal nisem več mogel skrbeti zanj. Vsa leta sta mi zvesto služila, uporabljal sem ju za delo na njivi, rad pa sem se tudi vozil po vasi z zapravljivčkom oziroma vagerlinom, kot se reče po mirensko. Vagerlin je imel lesena kolesa in poševne stranice, uporabljali smo ga za lažji tovor in vožnjo ljudi, saj smo zelo radi odhajali na izlete. Za težak tovor smo, tako kot stric, uporabljali furmanski voz z ravnimi stranicami in močnimi 16-colskimi gumami.

Furmanov pri nas že dolgo ni več. Večina jih je to dejavnost opustila že pred upokojitvijo in si izbrala druge poklice, le redki so s tem nadaljevali vse življenje. V Vrtočah pa je še živ sin Alojza Pahorja, ki se ravno tako imenuje Alojz. Spominja se še obrti svojega očeta, ki je pred drugo svetovno vojno odkupoval in prevažal les ter železo. Alojz nam je povedal, da je oče nadaljeval s furmanstvom tudi po vojni in vse do smrti. V 50. letih je, poleg ostalega tovora, prevažal živalske kože za mirensko usnjarno. Tudi to blago je prevzemal v Šempetru, na tovorni železniški postaji pri Grosistu. Ta članek posvečam njemu, svojemu stricu Davu in vsem ostalim, ki se jih z veseljem spominjam iz svojih otroških dni.

almima
EMBAL

Spletna trgovina:
www.almima-embal.si
klikni & prevzemi

TRGOVINA:
Orehovlje 2a (industrijska cona)

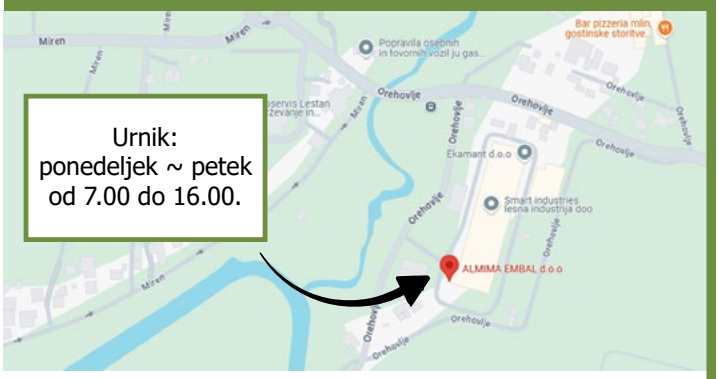

V ponudbi imamo:

- embalaža za sadje in zelenjavo
- strech folijo in lepilne trakove
- razne vrečke, vrečke v roli
- darilni program
- embalaža za vino
- peki papir
- embalažo za pekarstvo
- embalažo take away
- vakum vrečke in stroje
- embalažo pikinik program
- papirnate brisače in serviete
- alu pladnje in alu folijo
- lončke in posodice
- čistila in pripomočke za čiščenje, vrečke za smeti...

Tel.: +386 (0)5 330 39 30, E-mail: info@almima-embal.si

Spoštovani učenci, starši, sodelavci in krajani,

vsako novo šolsko leto prinaša pričakovanja, izzive in priložnosti. Kot ravnatelj si želim predvsem, da bi ob vseh spremembah, ki jih prinaša čas, znali ohraniti bistvo našega dela – ustvarjati okolje, v katerem se otroci počutijo varne, sprejete in spodbujene k učenju.

Letošnje leto bo še posebej pestro. V 1., 4. in 7. razredu začenjamo delo po prenovljenih učnih načrtih, nadaljujemo projekt bralne pismenosti, hkrati pa odpiramo novo razvojno področje digitalne pismenosti. Želimo spodbujati tudi več učenja na prostem ter otrokom omogočati, da znanje pridobivajo z raziskovanjem, z izkušnjami in s povezovanjem z okoljem. Pomembne spremembe prinaša tudi novi kurikulum za vrtce.

Spreminja se tudi prostor okoli nas. Ob šoli nastaja nova, varnejša šolska pot, pred nami pa je gradnja zadnjega

dela OŠ Miren. Gradnja bo zahtevala nekaj prilagajanja in potrpežljivosti, vendar pomeni pomembno naložbo v prihodnost naše šole in kraja.

Ob vseh novostih ostaja najpomembnejši otrok. Otrokom želim veliko radovednosti, poguma in veselja do novih spoznanj, staršem pa zaupanja ter dobrega sodelovanja z nami.

Vsem želim uspešno, mirno in ustvarjalno šolsko leto 2026/2027.

Tomaž Krivec, ravnatelj OŠ Miren
Foto: arhiv šole

Prvi šolski koraki prvošolcev v Biljah

Na podružnični šoli v Biljah je 1. septembra šolski prag prvič prestopilo štirinajst prvošolcev. Starejši učenci so jih skozi slavnostni špalir pospremili na igrišče, kjer so jim pripravili prisrčno dobrodošlico s plesom, petjem in dramsko igro.

Prvošolce sta s spodbudnimi besedami nagovorila tudi župan **Mauricij Humar** in pomočnica ravnatelja **Andreja Levstik**, svoje pozdrave in lepe želje pa jim je preko zvočnega posnetka namenil tudi ravnatelj **Tomaž Krivec**. Zaželeli so jim veliko poguma, radovednosti, veselja in uspehov na njihovi novi poti.

Nato so pogumno prestopili posebna vrata na Ladjo znanja, ki je skupaj z učiteljicama **Nadjo** in **Špelo** razprla jadra in odplula v prvi razred. Tam jih je čakalo prijetno presenečenje, dan pa so zaključili s sladko tortico.

Naj bo njihova šolska pot polna veselja, prijateljstva in nepozabnih doživetij!

Nadja Ipavec Fabjan
Foto: arhiv šole

Prvošolci zakorakali na novo pot

V Mirnu je letos v spremstvu devetošolcev pogumno prestopilo šolski prag 20 prvošolcev. Ob prisrčnem sprejemu so jih tretješolci in učiteljice razveselili s petjem, s plesom in z aplavzom. V spremstvu učiteljic Lučane Petrovčič, Monike Mozetič Rolih in Lilijane Kavčič so zakorakali v šolo. Prejeli so rumene rutice in naredili prvi korak na devetletni poti.

Učiteljica je najprej preverila, ali so v šolo res prišli pravi otroci. Bili so pravi, saj so znali glasno ploskati, spretno skakati, odlično plesati in pravilo šteti. Preko video posnetka jih je nagovoril ravnatelj Osnovne šole Miren **Tomaž Krivec**, v živo pa jih je pozdravil še župan Občine Miren - Kostanjevica **Mauricij Humar**.

Vsem prvošolcem želimo prijetno, ustvarjalno, izkustveno in uspešno devetletno šolsko pot. Naj bo polna novih znanj, prijateljstev, igre, radovednosti in lepih spominov.

Srečno, prvošolčki! Naj bo vsak vaš naslednji šolski korak odločen in uspešen!

Lučana Petrovčič
Foto: arhiv šole

Sprejem prvošolcev na Podružnici Kostanjevica na Krasu

Prvi september je bil na podružnici Kostanjevicana Krasu praznični dan. Šolski prag je prestopilo 11 prvošolcev in prvošolk. V šolo so jih pospremili starši in domači. Učenci od 2. do 5. razreda so jim pripravili pester kulturni program z igro o pravljičnem liku Ostržku ter s plesom in s pesmijo.

Vsi prvošolci so ob tem dogodku dobili rumeno rutko, ki jih bo čuvala na poti v šolo in domov. Razredničarka 1. razreda je **Nives Zelenjak**, učiteljica v razredu pa **Klarisa Terčon**.

Ponosni smo na naše prvošolce, saj so v šolo prišli kot cicibani, domov pa so odšli kot šolarji. Vse prisotne na prireditvi so nagovorili vodja Podružnice Kostanjevica **Alenka Godnik**, ravnatelj OŠ Miren **Tomaž Krivec**, pomočnica ravnatelja **Andreja Levstik** in župan Občine Miren - Kostanjevica **Mauricij Humar**.

Prvošolci, dobrodošli na naši šoli!

Nives Zelenjak
Foto: arhiv šole

Poletje v vrtcu Miren...

Poletni dnevi v vrtcu Miren so tudi letos minili v znamenju igre, druženja, ustvarjalnosti in prijetnih doživetij. Čeprav je bil ritem nekoliko bolj sproščen, nam tudi v času počitnic ni zmanjkalo idej za zanimive dejavnosti.

Veliko časa smo preživeli na prostem, kjer smo se igrali, raziskovali in uživali v poletnih radostih. Ob vročih dneh smo se osvežili s škropljenjem z vodo, pri čemer smeha in dobre volje ni manjkalo. Ko je sonce postalo močnejše, smo se umaknili v prijetno senco dreves. Tam smo prebirali knjige in otroške revije, se pogovarjali ter si vzeli čas za mirnejše trenutke.

Iz odpadnega materiala smo izdelovali pisane ribe, pri tem pa spoznavali, kako lahko različne predmete ponovno uporabimo na domiseln in zabaven način. Iz slamic smo ustvarjali zapestnice in verižice ter z veseljem pokazali svoje izdelke prijateljem.

Veliko smo se igrali, peli, plesali, klepetali, se smejali in počeli še marsikaj. Vsak dan je prinesel kakšno novo idejo in novo priložnost za skupno doživetje.

Martina Pušnar
Foto: arhiv vrtca Miren

... v Kostanjevici na Krasu ...

Posebno doživetje je bila igra z ledom, pri kateri so otroci raziskovali njegove lastnosti, opazovali taljenje in se ob tem zabavali ter osvežili. Veliko veselja so prinesle tudi štafetne igre, kjer so otroci skozi gibanje, sodelovanje in spodbujanje drug drugega krepili občutek pripadnosti skupini. Ob zabavni otroški glasbi smo se zavrteli tudi v ritmih plesa s preprosto koreografijo, pri čemer ni manjkalo nasmehov in dobre volje.

Pomemben del poletnega dogajanja je tudi druženje otrok iz različnih skupin in enot vrtca. Skupne dejavnosti otrokom omogočajo, da spoznavajo nove prijatelje, se učijo sodelovanja ter se počutijo povezane tudi širše od svoje matične skupine.

Tudi skozi poletne dejavnosti smo tako strokovne delavke uresničevale vizijo našega vrtca: zagotavljale, da je varen in ljubeč prostor, kjer otroci gradijo veščine prijateljstva, spoštovanja in medsebojne pomoči. Stremele smo k ustvarjanju okolja, kjer se je vsak čutil sprejetega, varnega, cenjenega in ljubljenega.

Nikita Spačal
Foto: arhiv vrtca Kostanjevica

... in v Biljah

Poletne dni smo si popestrili tudi z ustvarjalno delavnico, na kateri smo ustvarjali s školjkami.

Najprej so otroci pobarvali podlago po svojih željah. Izbirali so različne barve in ustvarjali čisto svoje poletne vzorce. Ko so bile podlage pripravljene, so nanje z lepilom pritrdili školjke. Pri tem so lahko pokazali svojo domišljijo in ustvarjalnost ter si sami izbrali, kam bodo namestili posamezne školjke.

Nastali so čudoviti poletni izdelki, ki so nas spomnili na morje, sonce in brezskrbne počitniške dni.

Neža Stubelj
Foto: arhiv vrtca Bilje

Ko majhni koraki postanejo velike spremembe

V vrtcu se zavedamo, da se otroci največ naučijo skozi izkušnje, odnose, igro in dejavnosti, ki jim omogočajo raziskovanje sveta okoli sebe.

Tudi v letošnjem letu smo posebno pozornost namenili različnim projektom, ki so obogatili vsakodnevno življenje v vrtcu ter spodbujali celostni razvoj otrok. Pri njihovem načrtovanju in izvajanju smo sledili skupni želji, da bi otrokom ustvarili spodbudno, varno in prijazno okolje, v katerem se vsak otrok počuti sprejetega, slišanega in pomembnega.

»Otrok je spoštljiv udeleženec v pogovoru in interakciji«

Pomemben del našega dela je predstavljala samoevalvacija, v okviru katere smo si kot skupni cilj zastavili: »Otrok je spoštljiv udeleženec v pogovoru in interakciji.« Cilj smo uresničevali skozi vsakodnevne situacije, pogovore, igro in različne načrtovane dejavnosti. Otroke smo spodbujali k poslušanju drug drugega, čakanju na svojo priložnost za izražanje, uporabi prijaznih besed ter spoštljivemu reševanju nesoglasij. Posebno pozornost smo namenjali tudi izražanju čustev, upoštevanju potreb drugih in razvijanju občutka za sodelovanje. Tako so se socialne in komunikacijske veščine prepletale z vsakodnevnimi rutinami in postajale pomemben del življenja v skupini.

Projekt Eko vrtec

Pomembno mesto je imel tudi projekt Eko vrtec, s katerim smo otroke na njim primeren in doživet način spodbujali k odgovornemu odnosu do narave in okolja. Otroci so skozi igro, raziskovanje in praktične dejavnosti spoznavali pomen skrbi za okolje, varčevanja z viri, ločevanja odpadkov ter odgovornega ravnanja z naravo. Pri tem smo izhajali iz prepričanja, da se odnos do okolja oblikuje že v zgodnjem otroštvu – predvsem skozi lastne izkušnje in zgled odraslih.

Projekt Počutim se dobro

V okviru projekta Počutim se dobro, ki je potekal v sodelovanju z NIJZ, smo posebno pozornost namenili dobremu počutju otrok, njihovim čustvom in skrbi za zdravje. Otroci so se učili prepoznavati in izražati različna čustva, govorili o tem, kaj jih osrečuje, kaj jih skrbi in kaj jim pomaga, kadar se ne počutijo dobro. V dejavnosti smo vključevali tudi gibanje, sprostitvene in umirjevalne tehnike ter pogovore o prijaznosti, medsebojni pomoči in lepih dejanjih. Na ta način smo želeli otrokom približati spoznanje, da lahko za svoje dobro počutje veliko naredijo sami, hkrati pa jim je pri tem v oporo njihovo okolje.

Ob omenjenih projektih smo skozi leto izvajali tudi številne druge dejavnosti in sodelovali v različnih projektih, ki so spodbujali gibanje, branje, ustvarjalnost, zdrav način življenja, raziskovanje in sodelovanje z okoljem. Vsak projekt je prinesel nove priložnosti za učenje, predvsem pa za skupne izkušnje, veselje in povezovanje.

Skupno vsem dejavnostim je bilo prizadevanje, da otrok v vrtcu ni le prejemnik informacij, temveč aktiven, radoveden in spoštljiv udeleženec. Skozi pogovor, igro, raziskovanje, gibanje in sodelovanje je pridobival izkušnje, ki mu pomagajo graditi samozavest, samostojnost, odgovornost in občutek pripadnosti skupini.

Verjamemo, da prav majhni koraki, ki jih skupaj z otroki naredimo vsak dan, ustvarjajo velike premike. Ko otrok zna prisluhniti drugemu, prijazno izraziti svoje mnenje, poskrbeti za naravo, prepoznati svoja čustva in pomagati prijatelju, pridobiva znanja in veščine, ki bodo pomembno zaznamovali njegovo nadaljnjo pot. Zato projekti v našem vrtcu niso le posamezne dejavnosti, temveč priložnost, da skupaj ustvarjamo varno, spodbudno in prijazno okolje, v katerem lahko vsak otrok raste, raziskuje in se dobro počuti.

Vesna Klančič, pomočnica ravnatelja za vrtce pri OŠ Miren
Foto: arhiv vrtca

Mladi iz Bilj uspešno organizirali že 2. Traktorski zbor

Letošnji 19. september bo v Biljah ostal zapisan kot dan, ko so bile naše ulice živahnejše, traktorji bolj svečani, predvsem pa so bili ljudje nasmejani in povezani.

2. Traktorski zbor v Biljah ni bil samo srečanje traktorjev in ljubiteljev starodobnikov. Bil je dan druženja. Dan, ko so se srečale različne generacije, ko se je našlo čas za stisk roke, klepet, dobro besedo in kakšen iskren nasmeh. In prav to je tisto, kar ostane.

Za vsem skupaj je tudi tokrat stala skupina mladih Biljenk in Biljencev, ki je s svojo energijo in zagnanostjo pokazala, da se da. Da se da stopiti skupaj, zavihati rokave in iz ideje ustvariti dogodek, ki poveže celo vas. Ob tem gre posebna zahvala vodji projekta **Poloni Lestan**, ki je s svojo predanostjo, vztrajnostjo in povezovalnostjo pomembno prispevala k temu, da je ideja zaživela in prerasla v dogodek, ki je povezal krajane, privabil obiskovalce od blizu in daleč ter za en dan ustvaril posebno vzdušje, na katerega bodo številni še dolgo z veseljem pomislili. Pri pripravi je sodelovalo več kot petdeset prostovoljcev, ki so več dni namenili organizaciji, pripravam in vsem tistim malim ter velikim stvarem, ki jih obiskovalci morda niti ne opazimo, a brez njih takšen dan ne bi bil mogoč.

Potem pa je prišel dan dogodka. Štiriintrideset traktorjev se je podalo na panoramsko vožnjo. Pot jih je vodila skozi Bilje in sosednjo vas, kjer so jim pripravili prijazen sprejem. Sledil je postanek v Orehovljah s pogostitvijo, udeležence pa je s svojo ekipo pozdravil predsednik Krajevne skupnosti Orehovlje **Bogomir Nemec**.

V Biljah je bilo ves dan živahno. Obiskovalci so si lahko ogledali razstavo kar 29 starodobnikov ter kasneje še 30 Tomosov društva iz Renč. Pomerili so se lahko v »šacanju« pršuta, obiskali stojnice lokalnih ponudnikov in srečelov ter se preizkusili v kmečkih igrah. Tudi na najmlajše se ni pozabilo, saj so imeli na voljo številne kotičke, kjer so se lahko zabavali. Najprej so nas razveselili fantje Domači muzikanti. Dan se je sklenil ob plesu in petju z Dejanom Vunjakom in Brendijevimi barabami.

Toda če bi morali izbrati eno stvar, ki je zaznamovala letošnji traktorski zbor, bi bili to verjetno ljudje. Mladi, ki so prevzeli pobudo. Prostovoljci, ki so pomagali brez pričakovanj. Društva, ki so stopila skupaj. Domačini, ki so dogodek sprejeli za svojega. Udeleženci, ki so pripeljali svoje traktorje in starodobnike. In obiskovalci, ki so s svojo prisotnostjo ustvarili tisto pravo vzdušje. Veliko zaslug za uspeh dogodka gre Športnemu društvu Škulja Kagho Bilje, Društvu žena Bilje, Krajevni skupnosti Bilje, Društvu keramikov Bilje ter vsem ostalim društvom, posameznikom, prostovoljcem, sponzorjem in donatorjem, ki so vsak na svoj način prispevali svoj košček k tej zgodbi.

In morda je prav to najlepše sporočilo letošnjega traktorskega zbora. Ni pomembno samo, kaj ustvarimo. Pomembno je tudi, kako se ob tem povežemo. Če bodo mladi ohranili takšno voljo, če bomo znali stopiti skupaj in če bomo še naprej verjeli v moč skupnosti, potem je pred nami še veliko lepih zgodb. 2. Traktorski zbor je pokazal, da je ena takšna zgodba že dobro zaživela. Hvala vsem, ki ste bili del nje. Bilje so jo pisale skupaj. In prav zato je tako lepa. Do naslednjega srečanja!

Tanja Čermelj
Foto: Alan Podgornik

Opajski sejem

V septembru se v Opatjem selu odvija Opajski sejem, ki ga krajani sprejemajo z navdušenjem.

Predsednica KS Opatje selo **Jasmina Mihelj Marušič** me je vprašala, ali bi želela povezovati prireditev na Opajskem sejmu. Sprva sem bila malce nezaupljiva in negotova, a sem izziv sprejela, čeprav moja slovenščina še ni popolnoma »opajska«.

Sam večer se je začel zelo čustveno, saj smo ga uvedli z minuto molka v spomin na člana sveta krajevne skupnosti Konrada Marušiča.

Preostala vsebina naj bi bila zabavna. V pomoč mi je bila hčerka **Alma**. Glavni adut, na katerega sva stavili v najinih skečih, je bila moja nagnjenost k napakam v izgovarjavi oziroma moje težave pri lovljenju vseh tistih zapletenih črk, ne da bi si ob tem zavozlala jezik. Alma je odigrala vlogo nadzornice, ki mora rešiti ugled Opatjega sela in najine družine, hkrati pa poskrbeti, da bo občinstvo sploh razumelo, kaj govorim.

V nadaljevanju sva z Almo napovedali nastope Otroškega pevskega zbora pod vodstvom zborovodkinje **Mojce Ivanc**, mladinskega in moškega pevskega zbora pod vodstvom **Pavla Pahorja** ter se nasmejali ob zabavnem monologu **Nadje Marušič**. Prisluhnili smo tudi Jasminemu ganljivemu poslovilnemu govoru ob koncu njenega mandata predsednice Krajevne skupnosti Opatje selo.

Obiskovalce sva povabili na ogled razstav v Hiši opajske tradicije: v prvem nadstropju je razstava domače umetnice **Ane Batistič**, na vrtu hiše pa potujoča fotografska razstava Lokalne sorte vinske trte na Goriškem.

Giulia Sandrin
Foto: Nataša Kolenc

Krajevni praznik v Biljah

Letošnji krajevni praznik v Biljah smo obeležili strnjeno, vendar z enakim spoštovanjem do naše zgodovine in skupnosti. Krajevni praznik ostaja tudi priložnost, da ohranjamo spomin na preteklost, utrjujemo povezanost krajanov in z odgovornostjo zremo v prihodnost našega kraja.

V septembru je se ob krajevnem prazniku spominjamo dogodka iz leta 1942, ko so prvi biljenski fantje odšli v partizane. Njihov spomin smo počastili s položitvijo venca k spomeniku padlim in minuto molka ter se tako poklonili vsem, ki so svoja življenja darovali za svobodo.

Navzoče je pozdravila in nagovorila tudi podžupanja **Suzana Černe**. Program je povezovala **Lučana Petrovčič**.

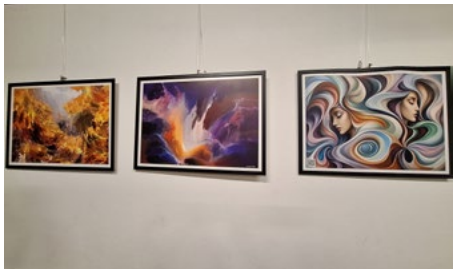

Odprtje razstave Bogdana Sobana

Osrednji kulturni dogodek je bilo odprtje umetniške razstave mednarodno priznanega digitalnega umetnika **Bogdana Sobana** iz sosednje Vrtojbe. Soban je eden od pionirjev generativne umetnosti pri nas in v širšem prostoru. Pri svojem ustvarjanju združuje znanje računalništva, programiranja in umetnosti. Namesto klasičnih slikarskih tehnik uporablja programsko kodo, s katero ustvarja nepredvidljive, harmonične in vsakič drugačne likovne podobe. Vsako delo je tako edinstveno in neponovljivo.

Svoja dela je predstavil na številnih samostojnih in skupinskih razstavah doma in po svetu, v novejšem obdobju pa jih povezuje tudi z glasbo. Obiskovalec lahko ob ogledu posameznega dela prek telefona prisluhne tudi zanj izbrani melodiji. Veseli smo, da je del svojega ustvarjalnega sveta predstavil tudi nam. Obiskovalci so mu postavili številna vprašanja, na katera je z veseljem odgovarjal.

Poseben del letošnjega praznovanja je bil tudi že drugi Traktorski zbor, ki so ga v soboto pripravili mladi Biljenci. S svojo energijo, zagnanostjo in številnimi idejami dokazujejo, da želijo aktivno sodelovati pri ustvarjanju življenja v našem kraju. Prav povezovanje mladih in izkušenj starejših je tisto, kar daje skupnosti moč in odpira prostor za nove pobude.

Besedilo in foto: KTD Zarja Bilje

Junijski praznik Krajevne skupnosti Temnica

V KS Temnica so se poletne počitnice tudi v letu 2026 začele s praznovanjem tradicionalnega praznika, ki je bil v letošnjem letu organiziran v nedeljo, 28. junija. Pri organizaciji programa so tudi tokrat skupaj stopili Krajevna skupnost Temnica in domača društva, da pripravijo čim zanimivejši program za sokrajane in obiskovalce od drugod. Program se je odvijal v Temnici pri stari šoli, katere pred leti obnovljeni prostori predstavljajo jedro vaškega dogajanja. Navezoval se je tudi na slovenski državni praznik dan državnosti 25. junija.

Praznovanje se je letos začelo v (spet) vročem popoldnevu z ogledom Krompirjeve jame v sodelovanju z Jamarskim klubom Temnica ter tekmovanjem v briškuli ob stari šoli.

Razstava zelišč in izdelava venčkov sv. Ivana

Dvorano stare šole so letos zasedla zelišča, s svojim vonjem ter v obliki lepe razstave posvečene domačim kraškim zeliščem in dišavnicam. Zelišča in dišavnice, ki so na razstavi presenetile tudi z velikim številom, na Krasu v zdravilstvu in kulinariki uporabljajo od nekdaj. To dragoceno znanje počasi pridobiva na veljavi. Zato je bila predstavitev Kulturnega društva Simon Jenko Temnica še posebej dobrodošla in lepo sprejeta.

V povezani na tematiko zelišč in zaradi datuma blizu poletne kresne noči je bila v sklopu praznika organizirana delavnica pletenja venčkov sv. Ivana. Izvedena je bila v sodelovanju z društvom Venček iz Štanjela, ki že več kot 20 let uspešno ohranja tradicijo kraških venčkov okoli 23. junija. Zaradi njihovih prizadevanj je bila ta tradicija vpisana tudi v register nesnovne dediščine Slovenije.

Šalamjada

Odvila se je tudi tradicionalna »Šalamjada«, izbor najboljše domače salame na osnovi glasovanja obiskovalcev. Manjkalo ni niti nočno vlečenje vrvi, zaščitni znak praznika, pri katerem so udeleženke in udeleženci vseh starosti tudi letos dali res vse od sebe. Zmagovalci so bili sicer samo eni, nagrade pa so si zaslužili in tudi prejeli prav vsi.

Zabavni večer

Popoldanski program se je z večerom prevesil v kulturno-zabavni del, ki ga je povezoval komik **Sani Može**. Začelo se je z nastopom folklorne skupine Val iz Pirana, nadaljevalo s plesnim nastopom v orientalskih ritmih s plesalkama trebušnega plesa **Matejo** in **Brino**. S plesom se je večer nadaljeval tudi v noč ob glasbi priljubljenega »ZOO beenda«.

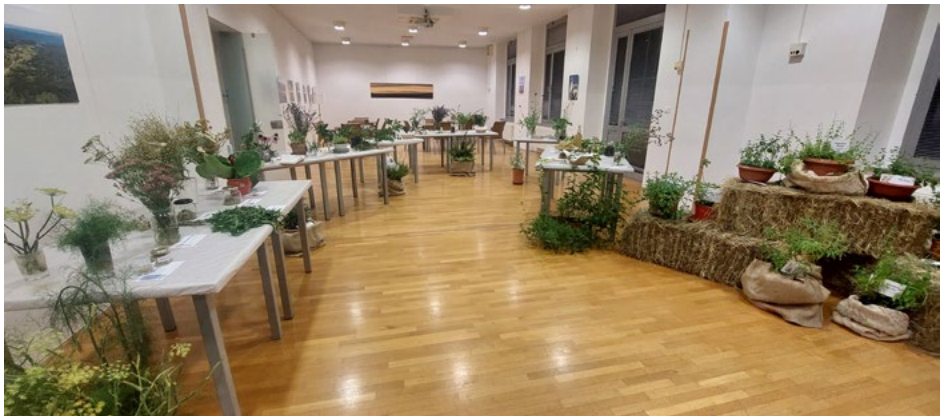

Glavno sporočilo praznika je bilo tudi letos enako: dobre stvari za domače kraje in skupnost je mogoče doseči samo s sodelovanjem. Tudi za letošnje praznovanje so posamezniki vložili veliko ur prostovoljnega dela in truda, da bi vse potekalo, kot je treba in da bi vsi skupaj preživeli lep večer. Ne gre samo za ohranjanje dolgoletne tradicije vaškega praznika. Še pomembnejše je, da smo krajani še vedno pripravljeni in sposobni stopiti skupaj in v sodelovanju narediti nekaj, kar presega zgolj osebne koristi ali druge ozke interese. Prav sodelovanje v skupnosti je garancija za bolj izpolnjeno in kakovostno življenje vseh, zlasti v majhnih krajih kot so kraške vasi.

Besedilo in foto: Nataša Kolenc, Krajevna skupnost Temnica

Tretje srečanje Marušičev

V Opatjem selu se nas je po dolgih sedmih letih ponovno zbralo več kot 100 Marušičev iz Slovenije, Italije in Hrvaške.

V soboto, 30. maja, smo se v Opatjem selu po dolgih sedmih letih, prvič po letu 2019, ponovno zbrali nosilci priimka Marušič, Marušić, Marussi in sorodnih izpeljank. Tudi tokrat se nas je na srečanju zbralo preko 100 udeležencev, ki smo prihajali iz vseh koncev Slovenije, Italije, Hrvaške in celo Luksemburga.

Priimek Marušič in njegove različice so sicer danes prisotni v več kot 40 državah po svetu, največ nosilcev pa živi na Hrvaškem in v Sloveniji – zapisi in naglasitve priimka se med državami sicer razlikujejo, vendar naj bi njegovo jedro ostalo enako.

Uradni program je tudi letos pripravilo domače Prosvetno društvo »KRAS« Opatje selo. Posebnost letošnjega srečanja je bil obsežen spremljevalni program. Udeleženci smo si lahko ogledali fotografsko razstavo Andreja Marušiča, razstavo starih fotografij Opatjega sela in nekaterih družin Marušič, ki sta jo pripravila **Dimitrij** in **Zlatko Martin Marušič**, film Opatje selo skozi štiri letne čase Dimitrija Marušiča ter stalne muzejske zbirke v Opatjem selu. Predstavila se je tudi domača striparka **Karolina Marušič** (@karolinaumetnina).

Srečanje je potekalo v sproščenem in prijateljskem vzdušju, ki je še dodatno povezalo udeležence različnih generacij. Ob tem nas je ponovno spomnilo, kako pomembni in zanimivi so lahko stiki med ljudmi, ki si delijo skoraj le priimek, prihajajo pa iz različnih krajev in okolij, vsak s svojo življenjsko zgodbo. Hkrati smo se spomnili Konrada in dr. Branka Marušiča, ki sta pustila neizbrisen pečat pri organizaciji našega srečanja.

Z mislimi smo že usmerjeni tudi v prihodnost in se veselimo naslednjega srečanja, ki bo predvidoma že prihodnje leto, ponovno konec maja. Organizatorji si želimo, da bi srečanje tudi v prihodnje ohranjalo vezi med družinami ter povezovalo Marušiče iz različnih držav in okolij. Več informacij je na voljo na naši spletni strani srecanje-marusicev.opatje-selo.si.

Besedilo in fotografija: Jakob Marušič

12. tradicionalni pohod s Cerja na Triglav

6. julija 2026 se je ob 6. uri zjutraj pri Pomniku miru na Cerju začel 12. tradicionalni pohod na Triglav, ki poteka tudi skozi Občino Miren - Kostanjevica. Pohod organizira Društvo veteranov Sever severne Primorske v okviru vseslovenskega spominskega pohoda domoljubnih in veteranskih organizacij.

Po dobri uri hoje so pohodniki prispeli pred občinsko stavbo v Mirnu, kjer so se za kratek čas ustavili. Ob postanku so se okrepčali, si odpočili ter nabrali novih moči za nadaljevanje poti proti najvišjemu slovenskemu vrhu.

Tradicionalni pohod predstavlja poklon domovini, slovenski osamosvojitvi in vrednotam, ki jih veterani s svojim zgledom ohranjajo in prenašajo na mlajše generacije.

V Občini Miren - Kostanjevica smo veseli, da pohod tudi letos poteka skozi našo občino, vsem udeležencem pa želimo varno pot, ugodno vreme in veliko uspeha pri vzponu na Triglav.

Občinska uprava

V Orehovljah povezali tradicijo in sedanjost

V Orehovljah so 29. avgusta ob godu vaškega zavetnika svetega Avguština pripravili kulturni večer, ki je v park pri cerkvi privabil številne domačine in obiskovalce iz sosednjih vasi.

Dogodek je organizirala Krajevna skupnost Orehovlje v sodelovanju z Društvom žena Miren - Orehovlje, Turistično-športnim društvom Orehovlje in Kulturnim društvom Stanko Vuk Miren - Orehovlje. Zbrane je nagovoril predsednik Krajevne skupnosti Orehovlje **Bogomir Nemec**. Večer je povezovala **Mojca Dolinšek**, ki je pripravila tudi scenarij.

Rdeča nit srečanja je bila povezanost tradicije in današnjega časa. Nekoč so se ljudje ob praznikih, po maši in na vaških prireditvah srečevali, družili in prepevali. Tudi danes ostaja želja po druženju in ohranjanju povezanosti pomemben del življenja v vasi.

Glasbeni del je odprl Moški pevski zbor Anton Klančič pod vodstvom **Mateja Petejana**. Zbor je predstavil osem skladb, od slovenskih ljudskih do domačih in tujih melodij. Njihov nastop je pokazal, da ljubezen do petja in veselje do skupnega ustvarjanja še vedno povezujeta pevce.

Sledil je skeč Ali sem fit?, v katerem sta nastopili **Silva Boštjančič** in **Gabrijela Vidmar**. Na humoren način sta prikazali prizadevanja za zdrav in aktiven način življenja ter s svojo igro nasmejali obiskovalce.

Osrednji glasbeni gost večera je bila skupina Prizma Akustik, ki je z znanimi melodijami obiskovalce popeljala v čas nekdanjih plesov in zabav. Njihove pesmi so obudile spomine na mladost, druženja in plese, med drugim tudi na priljubljene plesne večere v bližnji Bukovici.

Poseben trenutek je predstavljala skladba Pogum, pri kateri so se pevci MoPZ Anton Klančič pridružili skupini Prizma Akustik. Za zaključek pa sta se izvajalca ponovno povezala v skladbi Dobrodošli, s katero so simbolično povezali glasbeno tradicijo preteklosti z današnjim kulturnim dogajanjem v vasi.

Po uradnem delu se je srečanje nadaljevalo ob zakuski, pogovoru in prijetnem druženju. Sobotni večer je ponudil glasbo, gledališče in predvsem priložnost, da se ljudje srečajo, obudijo spomine ter ustvarijo nove.

Za ozvočenje in luči je poskrbel **Nenad Putnik**.

KS Orehovlje
Foto: Radovan Silič

Kar nosim s seboj

Ne, ne morem ti podariti slike,
ker ta je samo moja.
Na njej kakor vsako poletje
valovijo zelena koruzna polja
ter pšenica, zoreča, ki čaka na žetev.
Med njimi se kakor žila
vije reka Vipava
in jim življenje razdaja.
Ne, ne morem ti podariti pesmi,
ker ta je samo moja.
V njej zvenijo
melodije mladih dni,
govorica domačih ljudi,
šepet vetra med polji,
žuborenje belih pen Vipave,
iz vaških zvonov večerni Ave …
Ne, ne morem ti podariti vonjav
po svežih jutrih,
po zemlji in znoju,
po pokošenih travnikih, akacijah
in rožah dišečih.
Ne, ne morem.
Ker vse to nosim s seboj.
Moj dom.
Moj domači kraj.

Mojca Dolinšek

Raketno modelarstvo z Andrejem Vrbcem

V preteklih letih so se na naših srečanjih vrstila predavanja o pojavih in dogajanjih daleč stran v vesolju. Letos je bila tematika bolj praktične narave, saj smo govorili o napravah, ki nam polet v vesolje sploh omogočajo.

Pri nas je gostoval **Andrej Vrbec**, ki se že več kot trideset let ukvarja z raketnim modelarstvom in razvojem eksperimentalnih raket. Začel je kot modelar in član slovenske reprezentance v raketnem modelarstvu, kasneje pa se je posvetil razvoju lastnih raketnih motorjev, elektronike in sistemov za varno vračanje raket na tla.

Njegove prve amaterske rakete so poletele približno kilometer visoko, nato pa je začel razvijati večje eksperimentalne rakete. Za motorje, ki jih je izdelal, je najprej opravil statične teste. To pomeni, da je raketni motor pritrdil na posebno stojalo tako, da po vžigu pritiska motor navzdol proti tlom. Pod motorjem je nameščen merilnik pritiska, ki meri kolikšna je potisna sila v določenem času. Take meritve zagotavljajo, da je motor ustrezno izdelan za vsakokratni polet.

Na začetku je izdeloval gorivo iz mešanice sladkorja in drugih snovi. Imenujemo jih motorji na trdo gorivo, saj se mešanica snovi, izdelana v tekoči obliki in vstavljena v telo rakete, s časom spremeni v trdno obliko in je takrat pripravljena za uporabo. Izgorevanje je zelo hitro, saj je potrebnih le nekaj sekund, da se celotno gorivo porabi. Ker pa daje ta potisk izjemno veliko energije, se lahko rakete pospeši do večkratne hitrosti zvoka.

Vsaka raketa mora imeti tudi nadzorno elektroniko, ki beleži pospeške, višino, položaj v prostoru in druge za polet pomembne podatke. Vsebuje tudi radijski oddajnik, ki sporoča, kje je raketa pristala. Brez njega je ni mogoče najti, sploh pri visokih poletih, ki jo med vzletom in pristankom ponesejo daleč od točke izstrelitve. Ravno ta elektronika je pomembna, saj so poleti njegovih raket postajali vedno višji.

Izstrelitve raket na Poljskem

Višina poleta je kmalu postala težava, saj v Sloveniji nimamo primernih poligonov za tako zmogljive rakete, zato se je odločil za izstrelitve na Poljskem. Septembra 2013 je njegova raketa dosegla višino 6,4 km in cilj je postal preseči višino 10 km, kar je uspešno izvedel v aprilu 2015. Izdelal je dvostopenjsko raketo, kjer je prva stopnja pogonska. Druga pa je le obtežena konica zelo ošiljene oblike, ki se po ločitvi giblje naprej samo zaradi vztrajnosti. V taki konfiguraciji je prva stopnja dosegla višino 4,4 km. Od tam naprej je druga stopnja letela še veliko dlje in dosegla višino 10,8 km nad Zemljo. Seveda je bil cilj še izboljšati rezultat in poleteti čez mejo 15 km.

Novi cilji, nove nadgradnje in izboljšave

Za razvoj take rakete je bilo potrebnih več statičnih testov motorjev z vedno večjo vsebnostjo gorilnih elementov. Končni izdelek je prenesel na Poljsko in poletel v oktobru 2015 ter dosegel višino 17,5 km. V letih, ki so sledila, je razvil izboljšave tako, da bi bile rakete lažje in vsebovale več goriva, kar bi jih ponesło še višje kot prej. Testiral je tudi vžig rakete pri zelo nizkem tlaku, saj je bil cilj razviti drugo stopnjo, ki bi imela svoj pogon. Razvoj je pripeljal do nove dvostopenjske rakete, ki je v letu 2021 dosegla višino 25 km, kar je bil eden izmed najvišjih poletov amaterske rakete v Evropi.

Ker so se dosežki v letih vrstili in vsak projekt je presegel višino prejšnjega, je postal nov cilj doseči višino 100 km, kjer se nahaja mednarodno določena meja za rob vesolja. Poskus takega poleta je izvedel septembra 2022 na puščavskem območju Nevade v ZDA. Vse dele rakete in potrebno opremo je bilo potrebno prepeljati čez ocean s tovorno ladjo dolgo pred izstrelitvijo, kar je bil sam po sebi velik logistični dosežek. Po vzletu je prva stopnja ponesla raketo do 3,5 km, kjer se je ločila od druge. Slednja se je prižgala na 10 km višine in gorela do 20,5 km nad Zemljo. Žal je njena elektronika odpovedala na 40 km višine in je ni bilo mogoče najti po ponovni vrnitvi na Zemljo. Iz razpoložljivih podatkov in izračunov je sledilo, da je ta skoraj gotovo dosegla 100 km višine.

Danes Andrej Vrbec nadaljuje z razvojem in izdelovanjem raket z mislijo na ponovni poskus poleta do roba vesolja in na druge nove izzive. Kot sam pravi, je poleg združevanja različnih področij znanosti in tehnike pomemben del svojega dela tudi prenašanje znanja na mlajše generacije ter spodbujanje razvoja raketarstva v Sloveniji.

Predavanje je bilo kot vsako leto pospremljeno z glasbo. za kar je poskrbel **Leonardo Prestento**. Vreme nam žal ni bilo naklonjeno, saj je zaradi dežja odpadel opazovalni del večera.

Andrej Brešan
Foto: Katarina Brešan in Andrej Vrbec

Poletje, polno ustvarjalnosti, druženja in dobre volje

Poletje je čas morja, dopustov, sončnih dni in prijetnih druženj, vendar pa visoke temperature pogosto prinesejo tudi nekoliko počasnejši ritem. Tudi v Hiši dobre volje Miren smo v poletnih mesecih nekoliko upočasnili korak, a kljub temu ni manjkalo dobre volje, ustvarjalnosti, smeha in prijetnih trenutkov.

Vsak dan smo poiskali kakšen razlog za druženje in skupaj ustvarili marsikaj zanimivega. Naši dnevi so bili tako obarvani z različnimi dejavnostmi, ob katerih smo razgibali prste, spomin in domišljijo, predvsem pa poskrbeli za prijetno družbo.

Maj, obarvan z druženjem in otroško razigranostjo

Mesec maj nam je polepšal obisk otrok iz Vincencijevega vrtca. Njihov prihod je v našo Hišo prinesel pravo popestritev. Skupaj smo preživeli prijeten del dneva, si zapeli kakšno pesem, risali, barvali in se ob ustvarjanju tudi malo pogovarjali. Otroška razigranost in iskrenost sta med nami ustvarili prav posebno vzdušje. Njihov obisk nam je polepšal dan.

Ker so se temperature že začele dvigovati in so misli vse pogosteje uhajale k morju, smo si del morskega vzdušja pričarali kar v naši Hiši. Iz volne smo izdelovali hobotnice, pri tem pa razgibali prste, obnovili spretnosti pletenja kitk in se spomnili, kako prijetno je ustvarjati z lastnimi rokami. Hobotnice so postale ljubek okras naše Hiše in nas spominjale na prihajajoče poletje. Ob ustvarjanju seveda ni manjkalo dobre glasbe, zato smo se vmes tudi zavrteli in zaplesali. Da je bilo naše morsko ustvarjanje še bolj pestro, smo izdelali tudi pisane meduze iz papirja. Tako je naša Hiša za nekaj časa postala prava mala morska dežela.

Dišeči junij in priprave na zimo

Junij je v naše kraje prinesel čudovit vonj cvetoče lipe. Ker dobro vemo, da je treba naravne dobrote shraniti tudi za hladnejše dni, smo lipo pridno nabrali, osmukali in pripravili za sušenje. Pri delu smo pomagali drug drugemu, obenem pa obujali spomine na čase, ko so se podobna opravila opravljala doma in v krogu družine. Ob prijetnem vonju lipe je bil naš delovni dan skoraj kot brezplačna aromaterapija.

Posušeno lipo smo skrbno shranili, da si bomo lahko v zimskih mesecih skuhali skodelico domačega lipovega čaja. Tako se poletje ne bo končalo s prvimi hladnimi dnevi, saj bomo njegove vonjave in spomine lahko ponovno priklicali ob skodelici toplega čaja.

Junij je tudi čas številnih dišečih zelišč, zato smo se podali še v nabiranje le-teh. Tokrat nismo ostali le pri pripravi ozimnice, ampak smo z nabranimi zelišči pripravili tudi prav posebno malico, domačo frtaljo z zelišči. Pri pripravi smo vsi pridno sodelovali: nekateri pri čiščenju zelišč, drugi pri pripravi mase, spet tretji pa so prispevali kakšen svoj nasvet in skrivnost za pripravo najboljše frtalje. Tako je bila naša malica še toliko bolj okusna, saj je bila pripravljena s skupnimi močmi, dobro voljo in kančkom domačih izkušenj.

Prijateljstvo, ustvarjalnost in kanček sivkinega vonja

Ker verjamemo, da lahko že majhna pozornost polepša dan, smo se lotili izdelave »zapestnic prijateljstva«. Pri izdelovanju smo bili ustvarjalni in si med seboj pomagali, nato pa smo si zapestnice z veseljem nadeli. Postale so lep simbol našega druženja, povezanosti in prijateljstva. Ob pogledu nanje smo se zavedali, da je prav druženje tisto, kar našim dnevom daje posebno vrednost. Ob ustvarjanju pa seveda ni manjkalo pogovorov, smeha in dobre volje, ki so še dodatno popestrili naš teden.

Poletje pa je tudi čas cvetenja sivke, zato smo se odločili, da bomo njen prijeten vonj shranili na prav poseben način. Izdelali smo ljubke punčke, napolnjene s

sivko, ki so s svojim nežnim vonjem napolnile našo Hišo. Pri ustvarjanju smo se zabavali in ugotavljali, kako različne so lahko punčke. Nekatere so bile prav neverjetno podobne našim uporabnicam, zato smo se ob njih tudi nasmejali.

In ker lepih stvari ni nikoli preveč, nam dneve občasno polepšajo tudi čudovite vrtnice, ki jih prejmemo. Z njimi okrasimo mizo pri kosilu, kjer nas s svojo lepoto razveseljujejo še dolgo potem, ko jih prejmemo. Tudi takšne majhne pozornosti imajo veliko vrednost, saj ustvarjajo občutek topline, domačnosti in povezanosti.

Poletje v Hiši dobre volje Miren je bilo tako polno ustvarjalnosti, druženja, smeha in prijetnih trenutkov. Vsaka dejavnost nam je prinesla nekaj novega, predvsem pa priložnost, da smo dan preživeli v dobri družbi.

Tudi v prihodnje bomo skupaj ustvarjali, se družili, obujali spomine in skrbeli, da nam nikoli ne bo dolgčas. Vrata Hiše dobre volje Miren so vedno odprta, zato vabimo vse, ki si želijo prijetne družbe, novih doživetij in dobre volje, da se nam pridružijo. Pri nas je prostora za vsakogar!

Odprti smo vsak delavnik, od ponedeljka do petka, med 7.00 in 16.00.

- Telefon: 051 660 818
- E-pošta: hisa.miren@dung.si

Besedlo in foto: Hiša dobre volje Miren

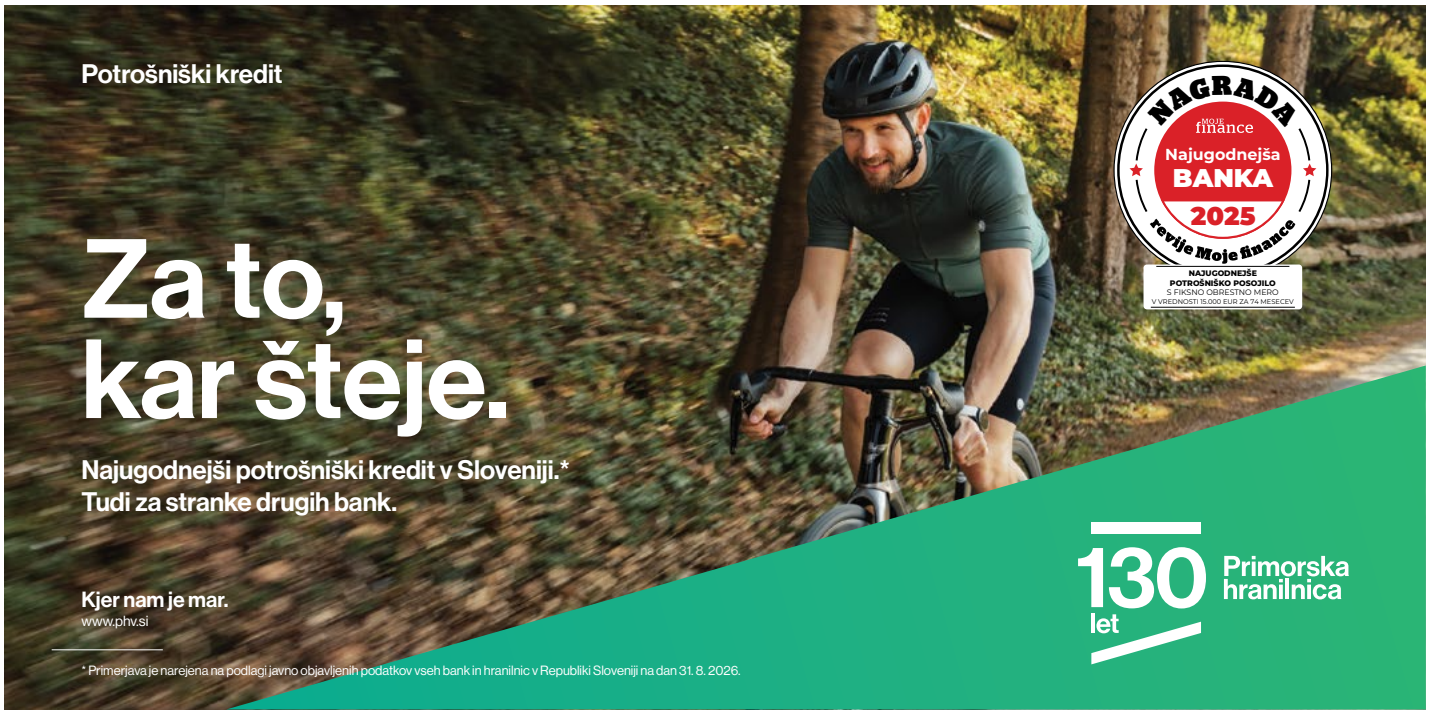

Moja pot v šolo

Ob koncu avgusta se mi vrstijo spomini na čase, ko sem bila osnovnošolka.

V Opatjem selu smo imeli prve štiri razrede, potem pa smo se lahko vpisali v peti razred na šolo v Mirnu ali v Kostanjevici. Jaz sem nadaljevala v Mirnu in tudi večina opajskih dijakov.

Pot v šolo

Zjutraj, ob šesti uri in pol, smo se zbrali na opajskem placu in odšli peš v Miren. Zjutraj je še nekako bilo v redu, smo bili spočiti, za domov popoldne je bilo bolj težko. Kako jutro nas je presenetil dež na poti v šolo. Če je bila zakurjena peč v razredu, smo se posušili ob njej. Če v peči ni gorelo, smo se posušili z obleko na sebi.

Učitelji oziroma tovariši in tovarišice so bili kar strogi z nami. Saj ne vsi. Radi so uporabili trpke besede: »Z veseljem ti pritisnem enko!« Telovadbo smo imeli na mirenskem igrišču (kampotu), enkrat na teden že prvo uro, se pravi ob osmih. Kraševci smo prihajali mimo igrišča v šolo in smo prosili razredničarko, če lahko počakamo kar tam. Niso nam dovolili. Najprej v šolo, potem na igrišče. Kot da nismo že zadosti prehodili, je bila prva vaja na igrišču dvakrat tek okrog igrišča, da se malo ogrejemo.

Šolska malica

V šoli smo dobili malico, rekli smo ji mlečna kuhinja. Največkrat je bila rezina kruha namazana z marmelado ali margarino, ki je nismo marali, ker je imela okus po svinjski masti. Groza! Glad ima dobre zobe. Ko sem obiskovala osmi razred, je kuharica zbolela. Mi, ta veliki, smo bili zadolženi za pripravo malice. V skupinah smo bile po tri deklice. Zjutraj smo prišle ob sedmi uri. Najprej je bilo potrebno zakuriti štedilnik na drva in dati gret vodo za šipkov čaj. Lonec je bil velik kot za okuhavanje perila. Nato smo šle v pekarno po kruh z veliko košaro. Pekarna je bila naprej od mosta. Košara s kruhom je bila kar težka za prenašanje. Naslednje delo je bilo rezanje kruha in mazanje marmelade. Pripravile smo malico za šest razredov dijakov in dobiti so jo morali vsi. Ob deseti trideset minut je bil čas za delitev malice. Vse je šlo v redu. Po malici smo pomile posodo in pospravile kuhinjo, nanosile drva iz kleti, da je imela jutranja izmena vse pripravljeno.

Pa še to. En dan so dežurstvo prevzeli dečki. Prav ta dan je hišnik prinesel mortadelo za malico. Bilo je toliko rezin, kot je bilo učencev. Na žalost je zmanjkalo rezin mortadele za en razred, dežurni dečki pa so bili lepo siti.

Naslov Moja pot v šolo sem izbrala zato, ker je naša učiteljica slovenskega jezika dajala tak naslov prostega spisa takoj prvi šolski dan.

Bili smo veseli in nasmejani, brez telefonov in interneta, radi smo se družili in si tudi ponagajali.

Cirila Marušič
Foto: Adobe Firefly

dinos 80 let
Moč preteklosti, vizija prihodnosti

ODKUPIMO:
Staro železo in pločevino, baker, aluminij, medenino, odslužene avtomobilske akumulatorje, star papir

Za pravne osebe uredimo uničenje zaupne dokumentacije

DINOS Nova Gorica
Cesta IX. korpusa 110
5000 Nova Gorica
Tel: 041 669 994
novagorica@dinos.si
www.dinos.si

Delovni čas:
Ponedeljek od 7.00 - 16.00
Torek-petek od 7.00 - 15.00
Sobote, nedelje in prazniki zaprto

Uspeh balinarjev občine Miren - Kostanjevica

Letošnjo izvedbo prve območne balinarske lige Nova Gorica sta med desetimi klubi zaznamovala oba predstavnika Občine Miren - Kostanjevica. Tako so si balinarji Športnega društva Kras Opatje selo šele v zadnjem krogu priigrali prvo mesto pred balinarji iz Orehovelj. S tem imata ekipi možnost nastopanja v drugi državni ligi. Žal pa se bosta verjetno oba kluba temu odpovedala, saj v občini nimamo štiristeznega balinišča, ki je pogoj za nastopanje v državnih ligah.

Tudi na turnirju trojk v Orehovljah sta bili ekipi zelo uspešni, saj je ena domača trojka zmagala, druga pa je bil tretja. Drugo mesto pa je osvojila ekipa Krasa iz Opatjega sela.

Poleg dveh že omenjenih balinarskih klubov nastopajo v Kraški rekreacijski ligi še balinarji Športnega društva Fajti hrib iz Kostanjevice na Krasu. Tudi v Selah na Krasu redno prirejajo balinarske turnirje.

Balinanje je vedno veljalo za moški šport. Veseli nas, da so se v zadnjih letih pričeli za balinanje zanimati tudi mladi in ženske.

Glede na vse omenjeno je balinanje v Občini Miren - Kostanjevica trenutno v zelo dobri kondiciji. Upamo, da bo ob podpori vseh tako tudi v bodoče.

Športno društvo KRAS Opatje selo

Igre v maju 2026

Letošnje Igre v maju, ki so potekale konec maja, so ponovno združile številne tekmovalce, navijače in obiskovalce v odličnem športnem vzdušju.

Petkovo dogajanje se je začelo s prvimi tekmami nogometnega turnirja, kjer so se ekipe pomerile v skupinskem delu in si skušale zagotoviti mesto v zaključnih bojih.

V soboto se je nogometni turnir nadaljeval z izločilnimi boji in finalnimi obračuni. Poleg nogometa je potekal tudi turnir v balinanju, ki je privabil številne tekmovalce in poskrbel za dodatno športno dogajanje.

Zahvaljujemo se vsem ekipam, tekmovalcem, obiskovalcem, prostovoljcem, sponzorjem in podpornikom, ki ste pomagali ustvariti lep dogodek. Veseli nas izjemen obisk in športni duh, ki je zaznamoval oba dneva.

Se vidimo prihodnje leto – še številčnejši in še boljši!

Turistično društvo Dren

32. turnir malega nogometa Grive 2026

Konec junija se je zaključil že 32. turnir malega nogometa Grive 2026. Po napeti finalni tekmi si je zmago prislužila ekipa Frigo transport iz Kostanjevice na Krasu – za zmago jim iskreno čestitam. Ob tem se vsem 12 ekipam zahvaljujem za sodelovanje in jim čestitam za borbeno igro in lep nogomet.

Veseli in ponosni smo, da smo po letu dela zaključili z obnovo našega športnega objekta, ki je zdaj še lepši in bolj funkcionalen. Hvala vsem sponzorjem za pomoč.

Obenem vabim vse nadobudne mlade in mlade po srcu, da se nam pridružijo – naša srečanja potekajo ob četrtkih.

Hvala vsem in se vidimo prihodnje leto na že 33. turnirju.

Deni Žibernik
Foto: Jan Peršič

Jadralec Miha Brovč iz Kostanjevice na Krasu

Miha Brovč iz Kostanjevice na Krasu je letos devetošolec OŠ Miren. Navdušen je nad jadranjem z enosedežno jadrnico Optimist, zato ji posveča skoraj ves prosti čas.

Konec julija se je Miha udeležil evropskega tekmovanja v jadranju na Poljskem. To je bil povod, da sva se dogovorila za pogovor.

Miha, kako se je začelo tvoje prijateljevanje z jadrnico?

Znano je, da ima moj oče Goran rad morje. Morda se malo manj ve, da je vodil tečaje jadranja na umetnem jezeru Vogršček. In jaz sem ga kot majhen otrok spremljal, opazoval kaj in kako počne. Sčasoma je v meni je rasla želja, da bi poskusil tudi jaz kaj takega, kar je učil druge.

Leta 2019 sem se prvič vpisal v tečaj jadranja v slovenskem društvu Čupa v Sesljanu in prav kmalu odnehal. Po dveletnem predahu me je jadrnica znova »poklicala«. In tokrat sem vztrajal. Morda tudi zato, ker je bilo tedaj na tečaju več otrok v starosti od 6 do 14 let in sem se počutil prijetnejše. Pa tudi brat Matija je že jadral in njegov mentor in trener me je ponovno povabil, da se udeležim tečaja.

Govoriš o čupi/Čupi. Kaj je to?

Čupa je v resnici poimenovanje za zelo staro plovilo slovenskih ribičev iz Svetega Križa, Nabrežine in Sesljana (oboje Italija). To ime si je leta 1973 nadelo zamejsko slovensko društvo v Sesljanu. Čupa združuje zamejske Slovence in Slovence iz Slovenije v jadralnem društvu, ki ima danes sedež v prostorih Castel Reggia. Vsako leto pripravijo šolo jadranja za slovenske otroke od 6 do 14 let. Starejši člani imajo svoja plovila. Društvo skrbi za 120 privezov plovil na štirih pomolih, kar je zelo veliko. Vedeti je treba, da je potreba po privezih zelo velika.

Jadranje se mi zdi zahteven šport. S katero jadrnico se začetnik uči jadranja?

Začetnik se uči na jadrnici Optimist. To je 2,36 metra dolga in 1,20 metra široka jadrnica. Namenjena je otrokom od 6. do 14. leta starosti z jadrom pik (latinskim jadrom). S krmilom se držiš želene smeri, kobilica pa poskrbi, da kljubuješ toku. Na taki jadrnici je prve korake v svet jadranja opravila večina vrhunskih jadralcev. Velja za zelo varno jadrnico, saj se ne potopi, kvečjemu prevrne, a se hitro popravi v pravi položaj. Poleg tega je razmeroma lahka za prevoz.

Česa si se učil na tečajih v društvu Čupa?

Brez tečaja ne gre. Tam te v roke dobijo izkušeni trenerji. Ni dovolj, da bi rad jadral. Najprej se je treba naučiti osnovnih pravil, kot so: vetrovi in njihove značilnosti, kaj so morski tokovi in kaj prinašajo, nekaj osnov o oblakih in njihove pomenu, opazovanje vodne gladine in valov, dobro poznavanje pravil plovbe ... Poleg tega se je treba držati pomorskega bontona, kako si tudi majhni »pomorci« med seboj pomagamo in podpiramo, smo samodisciplinirani. Res je, da se vsega tega ne naučiš v enem dnevu, ampak z vajo ti pride v kri. Pa tudi trenerji so zelo potrpežljivi pri pomorski vzgoji.

Jadralec mora obvezno obleči rešilni jopič – ta je pomemben del za varno plovbo. Učenec ima ob sebi vedno učitelja/trenerja, nikoli ne sme sam na morje. Tudi to sta pravili, ki se ju ne sme nikoli kršiti.

Kakšna je oprema jadralca? Imate posebne obleke in obutev?

Že prej smo rekli, da je rešilni jopič nujni del opreme. Tudi oblačila so posebna in različna za poletni del leta in zimo.

Poleti so hlače in jopa iz lycre, na glavi imamo kapo in očala. Pozimi oblečemo hlače iz neoprena, jakna je vodoodporna (spray top), ker je hladneje. Čevlji so nedrseči, poleti smo pogosto bosi. Na roki imamo vodoodporno uro, ki pride v poštev na tekmovanju in treningih. Na uri sledimo, ob kateri uri moramo čez štartno linijo, da ne zamudimo štarta.

Kako je s treningi? Trenirate vsak dan?

Sam imam treninge med šolskim letom le konec tedna (sobota od 13. do 18. ure, v nedeljo od 11. do 16 ure). Med poletnim počitnicami (ravnamo se po italijanskem šolskem letu) pa so treningi vsak drugi dan.

Evropsko tekmovanje 2026 na Poljskem: kakšne so bile priprave?

Udeležba na evropskem tekmovanju v jadranju je bil zame velik dosežek. Lani mi je udeležba za las ušla. Da se lahko udeležiš te pomembne tekme, se je potrebno udeležiti kvalifikacij. To pomeni, da jadraš na štirih selekcijah (štirih regatah) in moraš osvojiti določeno število točk.

Letošnjo sezono sem si priboril mesto v slovenski jadralski reprezentanci. Priprave smo imeli v Portorožu, kjer ima center Jadralna zveza Slovenije. 18. 7. 2026 je reprezentanca odpotovala v Gdynio na severu Poljske. Jadrali smo po Baltskem morju. Naj povem, da je to morje manj slano od našega Jadrana, pa tudi ni tako lepe barve, kot je naše. Je tudi hladnejše. Obala je bila peščena.

Povej nam, kako je potekalo tekmovanje. Koliko držav se je udeležilo regate?

Tekmovanje je potekalo pet dni in smo imeli dnevno navadno po dva starta (dvakrat smo izpluli in jadrali). Prvi dan in zadnja dva je pihalo bolj malo. Drugi in tretji dan je bilo hladno, pihalo je z obale, kar je omogočilo regato. Prve tri dneve smo jadrali za kvalifikacije. Glede na doseženo so nas uvrstili v tri kategorije: v bronasto, srebrno in zlato. Sam sem bil uvrščen v srebrno kategorijo, čeprav sem si želel zlate.

V oporo mi je bil ves čas trener **Matija**. Pred startom sva se pogovarjala o planu/načrtu jadranja, na kaj naj posebej pazim. Trener ima podatke o vremenu, zato ti lahko svetuje. Povem naj, da z optimistom nisem stal na mestu, kot bi si kdo mislil. Pred startom se jadralec pomika po vodni gladini – levo, desno, malo stran, naprej, nazaj – toda čim bliže startni črti. Ves čas moraš oprezati, kdaj bo start in čim prej čez startno črto ter nato paziti, da prijadraš čim hitreje do cilja. Seveda te »motijo« drugi jadralci na svoji poti, toda moraš paziti, da ne butneš v drugega, da imaš čisto pot. Če pred seboj nimaš jadralcev, je veter »čist«. Če so pred teboj jadralci, pa veter spremeni smer, kot in hitrost; tedaj moraš paziti, da se izogneš drugemu in vendar skušaš biti čim hitrejši. Ves čas oprezuješ za drugimi jadralci, res napeto dogajanje. Za vse to je potrebna visoka koncentracija.

Težave je povzročal veter, ki ni bil stabilen: enkrat močnejši, nato šibkejši. Težko se prilagajaš, saj moraš stalno obračati jadro, da loviš veter, da obdržiš boljši kot jadra. Ja, veter je bil precej bolj drugačen, kot sem ga navajen v Traškem zalivu. Priznati moram, da me je dva dni zeblo kljub dobri jadralski obleki. Tudi to je vplivalo na rezultat.

Na koncu se je še kar dobro izteklo. Bil sem šesti v srebrni kategoriji.

Ves čas govorimo o mentorju, trenerju. Kdo je tvoj trener?

Sem član društva Čupa in moj trener je **Matija Spinazzola**. Doma je iz Proseka in je zavzet jadralec ter odličen trener. On je tisti, ki vedno poskrbi za to, da redno vadimo jadranje. Potrpežljivo deli svoje znanje nam, mladim. Nas vzpodbuja, če je treba tudi kaj okrega. Poskrbi za vso logistiko, ko gremo na tekmovanje: pripravi jadrnice, nas vozi (je naš šofer kombija), nikoli nismo lačni ali žejni, z nami načrtuje tekme ... Brez njega ne bi mogli niti trenirati niti tekmovati. Na tekmovanju svetuje, usmerja, opomni na kaj. Skratka – brez njega ne bi bilo treningov in tekem. Zato se zahvaljujem Matiji, da tako lepo skrbi za nas n nas vzpodbuja.

Seveda za vsakim mladim športnikom stojijo tudi starši, ki ga podpirajo finančno in moralno – vse to ima Miha doma. Mihi, staršem in trenerju želim uspešno nadaljnjo sezono in da se Mihi uspe uvrstiti na evropsko jadralsko tekmovanje tudi naslednje leto.

Čestitke, Miha, in uspešno naprej.

Marta Pavlin
Foto: Matija Spinazzola

ŠD Gas Kras vodilno društvo tako v rallyju kot na gorskih dirkah

Sezona avtomobilskega športa v Sloveniji doživlja prav v jesenskem času svoj vrhunec. Tekmovanja si sledijo iz vikenda v vikend, v njih pa pomembno vlogo igrajo tudi članice in člani ŠD Gas Kras. Lansko izjemno sezono letos nadgrajujejo še z boljšimi izidi, saj so med društvi v vodstvu tako na GHD kot v rallyju! En naslov prvaka med posamezniki je že zagotovljen, obeta pa se jih še nekaj.

Tik pred zaključkom redakcije je v hrvaškem Buzetu potekala predzadnja letošnja gorsko hitrostna dirka v koledarju DP Slovenije. Na njej je **Sanja Smrdelj** (Zastava Yugo Integrale proto) s sedmo zaporedno zmago med voznicami ubranila naslov prvakinje, v PF skupini 2 pa zagotovila 3. mesto v prvenstvu. S tem je hitra voznica ponovila uspeh iz leta 2025, v skupni uvrstitvi prvenstva pa je zasidrana močno v najhitrejši deseterici. Tam sicer najdemo tudi njena dva kolega, ki pa bosta naslov lovila na zadnji dirki. **Erik Maglica** (Škoda Fabia 16V) je po smoli in odstopu na prvi dirki nato nanizal 6 suverenih zmag v PF skupini 5B in je tik pred osvojitvijo naslova. **Fahrudin Dolić** (Peugeot 308 TCR), ki se je kraškemu dirkaškemu kolektivu pridružil v letošnjem letu, pa se bo moral še močno potruditi na zadnji dirki, kjer ima zelo dobre možnosti. A ni odvisen zgolj od svoje vožnje. Ostali člani ŠD Gas Kras so letos tekmovali nekoliko manj.

Tudi v rallyju so posadke ŠD Gas Kras na odlični poti k vsaj dvema naslovoma državnih prvakov. Najhitreje se tudi letos vozita **Martin Čendak** in **Jakob Markežič** (Toyota GR Yariscup), a njun dirkalnik nima ustrezne FIA homologacije, zato ne prejemata točk državnega prvenstva. A se redno uvrščata v najhitrejšo deseterico! Dominirajo pa v Divizijah

1 in 4. V prvi se za naslov borita posadki **Rene Černigoj–Blaž Gerbec** in **Alan Pajk–Enej Bobič** (obe Renault Clio Rally5). Tik pred našo največjo dirko, Rallyjem Nova Gorica, sta na vrhu z dvema zmagama vsaka poravnani z enakim število m točk! Podobna slika je v močnejši diviziji 4, kjer imata enak točkovni izkupiček posadki **Ambrož Kavs–Nejc Cencič** (Ford Fiesta Rally3) in **Janko Čebron–Žan Umek** (MitsubishiLancer Evo9), le da ima prva dve, druga pa eno zmago. Odločajo pa tudi ostale uvrstitve. V Diviziji 3 sta kljub nekaj težavam z okvarami na 3. mestu **Tomaž** in **Karin Šuligoj** (Fiat Punto 1,8 HGT), ostali člani pa so nastopali le na nekaj dirkah. Ob tem vsekakor velja omeniti **Simona Rončela** (Peugeot 208 Rally4), ki v regijskem pokalu Mitropa prevzel vodstvo. A do konca sezone je še nekaj pomembnih tekmovanj in potrebno bo imeti tudi nekaj sreče.

Besedilo in foto: VK

48. pohod in tek »Biljenski griči«

6. septembra 2026 smo v Biljah uspešno izpeljali že 48. tradicionalni pohod in tek »Biljenski griči«, ki je tudi letos povezal številne pohodnike, tekače, ljubitelje narave in prijatelje dobre družbe.

Udeleženci so se podali na urejene pohodne poti različnih dolžin ter uživali v čudoviti naravi Biljenskih gričev, prijetnem druženju in dobri volji.

Na poti sta pohodnike pričakali dve okrepčevalnici, kjer ni manjkalo sadja, domačega peciva in soka. Po prihodu na cilj pa je sledilo še zasluženo okrepčilo in prijetno druženje. Za vse udeležence so bili ves čas dogodka na voljo kava, sok, slani prigrizki, oreščki, čokolada, domače pecivo, sadje in sladoled. Za pestro in okusno ponudbo so poskrbeli tudi naši donatorji in sponzorji.

Posebej se zahvaljujemo vsem pohodnikom in tekačem, ki ste se nam pridružili ter s svojo udeležbo soustvarili čudovit dan. Velika hvala tudi vsem prostovoljcem, sodelavcem in vsem, ki ste kakorkoli pomagali pri organizaciji in izvedbi dogodka. Brez vašega časa, truda, pomoči in dobre volje takšnega dogodka ne bi bilo mogoče izpeljati.

Iskrena hvala tudi vsem donatorjem in podpornikom, ki ste nas podprli z materialnimi prispevki: Bimedu za oreščke, Eurospinu za sadje ter Incomu za sladoled. Vaša podpora nam veliko pomeni in pomaga, da lahko skupaj ohranjamo tradicijo tega priljubljenega dogodka.

Letošnja pohod in tek sta pokazala, kako pomembni so druženje, gibanje, narava in povezanost ljudi. Prav zaradi vas se ta tradicija nadaljuje že skoraj pet desetletij.

Krajevna skupnost Bilje
Organizacijska ekipa pohoda in teka Biljenski griči
Foto: Suzana Černe

Jan Žniderčič še zadnjič v mladinski konkurenci

Član TRAP klub ZLD Gorica Jan Žniderčič v letošnji sezoni zadnjič nastopa v mladinski konkurenci v streljanju na leteče tarče.

Prva polovica tekmovalne sezone je bila zanj izjemno uspešna in predstavlja lepo popotnico za nadaljevanje tekmovanj.

Med največjimi dosežki sezone je zmaga v Pokalu Slovenije, s katero je potrdil odlično pripravljenost in konstantno visoko raven nastopov. Uspešno je nastopil tudi na Svetovnem prvenstvu v Nemčiji, kjer je pridobil pomembne mednarodne izkušnje in se dostojno kosal z najboljšo svetovno konkurenco.

Odličen rezultat je dosegel tudi na mednarodnem tekmovanju v Novigradu, kjer je osvojil odlično drugo mesto in znova dokazal, da sodi med perspektivne mlade strelce.

V drugem delu sezone **Jana** čakata še dva pomembna izziva – nastop na državnem prvenstvu ter evropsko prvenstvo v Atenah, kjer bo skušal uspešno zaključiti svojo zadnjo sezono med mladinci in doseči še nove vrhunske rezultate.

V klubu smo ponosni na njegove dosežke, predanost in športni odnos ter mu želimo veliko uspeha na prihajajočih tekmovanjih.

Uredništvo
Foto: osebni arhiv

Vojščička fešta n'mivki

Vojščička fešta n'mivki je tudi letos poskrbela za odlično kombinacijo športa in zabave. Na turnirju v odbojki na mivki je slavila ekipa Neprespani, drugo mesto je osvojil Capris, tretje DJM, četrto pa DJ DaBuM Crew.

Za najboljšega igralca je bil izbran **Luka Jerončič**, za najboljšo igralko **Nađa Simčič**.

Po turnirju se je druženje nadaljevalo ob glasbi ansambla Lenarti, ki je poskrbel za odlično vzdušje in fešto dolgo v noč. Hvala vsem za udeležbo in še en nepozaben poletni večer na Vojščici!

Društvo Farjovca

Ah, ta čudovita pasja bitja

Ali ste se kdaj vprašali, od kod izvira izraz »pasji dnevi«? Stari Rimljani so verjeli, da zvezda Sirij – znana tudi kot »pasja zvezda« – oddaja toploto in povzroča, da so poletja bolj vroča. Tukaj pa je še nekaj zanimivosti o psih.

Psi so bili udomačeni pred več kot 15.000 leti

Psi so bili prve živali, ki jih je človeštvo udomačilo. To partnerstvo je globoko zaznamovalo obe vrsti. Vsi psi izvirajo iz volkov. Na svetu zdaj obstaja več kot 350 različnih pasem psov. Vsaka pasma si deli prednike s sivimi volkovi. Psi in volkovi so se razvili iz skupnega izumrlega prednika. Še vedno se lahko medsebojno parijo in imajo plodne potomce.

Mladiči se skotijo povsem nemočni

Novorojenci so ob skotitvi slepi, gluhi in brez zob. Oči se odprejo pri 10–14 dneh, sluhovodi pa se odprejo po približno dveh tednih. Prvi zobje se pojavijo pri treh tednih; sčasoma zraste 42 stalnih zob. Dalmatinci se skotijo povsem beli. Pike se razvijejo šele z odraščanjem, zaradi česar so ti kužki videti nadvse modno.

Psi vidijo barve

Najverjetneje zaznavajo barve podobno kot barvno slepi ljudje (vidijo odtenke modre, rumene, zelene in sive, rdeča barva pa se v pasjem vidu kaže v sivih odtenkih). V slabih svetlobnih pogojih vidijo bolje.

Pasji voh je do stotisočkrat občutljivejši od človeškega

Medtem ko imajo ljudje v nosu približno pet milijonov vohalnih receptorjev, jih ima pes do tristo milijonov. Njihovi vlažni smrčki pomagajo pri vpijanju molekul vonja, kar jim omogoča vrhunsko sledenje. Psi za analiziranje vonjav namenijo 40-krat več možganske zmogljivosti kot ljudje. Sledenje vonju pri psih pasme krvoslednik (bloodhound) je tako natančno, da se dokazi lahko uporabijo celo na sodišču.

Šolani psi za zaznavanje vonjav lahko z do 97-odstotno natančnostjo zaznajo določene vrste raka, sladkorno bolezen in epileptične napade pri ljudeh, ker zaznavajo kemične spremembe v človeškem telesu. Nekateri lastnike opozorijo na nevaren padec ravni sladkorja v krvi, še preden se pojavijo simptomi.

Psi lahko vonje zaznavajo ločeno

Ko vonjajo enolončnico, prepoznajo vsako sestavino posebej. Zaradi te sposobnosti so odlični za iskanje in reševanje.

Psi slišijo zvoke, ki jih ljudje ne zaznamo

Zaznajo lahko frekvence do 65.000 Hz, medtem ko je zgornja meja človeškega sluha 20.000 Hz. Za premikanje pasjega ušesa je potrebnih osemnajst mišic. Ta sposobnost gibanja psu omogoča, da veliko hitreje kot človek določi izvor zvoka. Pes lahko zazna vir zvoka v 1/600 sekunde in sliši zvoke s štirikrat večje razdalje kot človek. Mladički se skotijo gluhi, a do tretjega tedna starosti razvijejo izjemen sluh.

Psi sanjajo tako kot ljudje

Psi doživljajo fazo spanja REM in sanjajo o vsakodnevnih dejavnostih. Manjše pasme sanjajo pogosteje kot večje. Bodite pozorni na trzanje tačk in cviljenje – vaš kuža je morda sredi svoje najbolj razburljive dogodivščine!

Lahko se »zaljubijo« v vas

Psi ob stiku s svojimi lastniki izločajo oksitocin (hormon ljubezni). Skeniranje možganov kaže, da se njihovi možgani aktivirajo, ko vas zavohajo. Znanstveni dokazi potrjujejo, da je vdanost vašega psa iskrena ljubezen.

Psi zaznavajo vaše gibe

Vaš pes zna prepoznati vaše razpoloženje. Če ste žalostni ali pod stresom, lahko opazite spremembo tudi v vedenju svojega psa. Razlikujejo med veselimi in jeznimi izrazi na obrazu. Psi se odzivajo na čustvene odtenke v glasu, celo v jezikih, ki jih ne poznajo. Pogosto zrcalijo raven stresa in tesnobe svojega lastnika.

Psi imajo tri veke

Tretja veka zagotavlja dodatno zaščito. Porazdeli solze in tvori tretjino solznega filma. Vidne tretje veke lahko kažejo na zdravstvene težave, ki pa zahtevajo veterinarsko obravnavo.

Odtis pasjega smrčka je edinstven

Tako kot pri človeških prstnih odtisih tudi med odtisi smrčkov ni dveh enakih. Grebeni in vzorci na smrčku so trajni in edinstveni. To pomeni, da bi lahko smrček vašega ljubljenčka uporabili za identifikacijo, tako kot prstni odtis.

Psi se potijo samo skozi tačke

Edine pasje znojne žleze se nahajajo med blazinicami na tačkah. Večino toplote oddajajo s sopenjem, kar je veliko učinkovitejša metoda od izhlapevanja vlage s kože. Mokri odtisi tačk v vročih dneh so pravzaprav pasji znoj.

Psi so lahko levičarji ali desničarji

Prednostna raba tačke obstaja podobno kot pri ljudeh prednostna raba roke. Porazdelitev med levičarji, desničarji in tistimi, ki enakovredno uporabljajo obe tački, je približno enakomerna. Svojega psa lahko preizkusite tako, da opazujete, katero tačko najpogosteje uporabi najprej.

Basenji ne laja

Ta srednjeafriška pasma oddaja zvok, ki spominja na jodlanje. Njihov edinstveno oblikovano grlo preprečuje običajno lajanje. Stari Egipčani so jih imeli za darila faraonom.

Psi razumejo več kot 150 besed

Psi so po inteligenci primerljivi z dvo- ali triletnim otrokom. Razumejo lahko približno 150 do 200 besed, vključno s signali in z gibi rok, ki imajo enak pomen kot besede. Za najinteligentnejšo pasmo psov velja mejni ovčar, sledita pa mu zlati prinašalec in nemški ovčar.

Pes zna zaznavati čas

Psi imajo namreč notranje ure, ki predvidevajo redne dogodke. Zanašajo se na dnevni ritem in naučene vzorce iz okolja. Njihov voh jim pomaga oceniti čas, ko vaš postopoma slabi.

Majhni psi živijo dlje kot velike pasme

Manjše pasme običajno živijo od 12 do 16 let. Pasme orjaške rasti pogosto živijo le od 7 do 10 let. Pri večjih psih so procesi na celični ravni hitrejši.

Najvišji pes je v višino meril več kot dva metra

Zeus, nemška doga, je na zadnjih nogah meril 2,24 metra. V višino ramen je meril 1,12 metra. Kljub svoji velikosti je bil nežen in ljubeč.

Povprečen pes lahko teče s hitrostjo približno 30 km/h

Hrti so najhitrejši psi in lahko dosežejo hitrost do 72 km/h. Njihova aerodinamična zgradba in gibljiva hrbtenica omogočata neverjetno hitrost.

Psi se zvijejo v klobčič iz pomembnih razlogov

Ta položaj ščiti vitalne organe in ohranja toploto. To so podedovali od divjih prednikov. Omogoča jim, da se po potrebi hitro aktivirajo.

Psi nagibajo glavo, da bi bolje razumeli

Nagibanje glave pomaga pri natančnejšem določanju vira zvoka. Tako izražajo svojo željo, da bi nas bolje razumeli.

Psi krožijo, preden se uležejo

To je bil že nagon prednikov, ki so travo poravnali za udobje. S tem si pomagajo preveriti morebitne grožnje in najti udoben položaj za spanje.

Jana Zavrtanik, dr. vet. med.
Foto: Pixabay

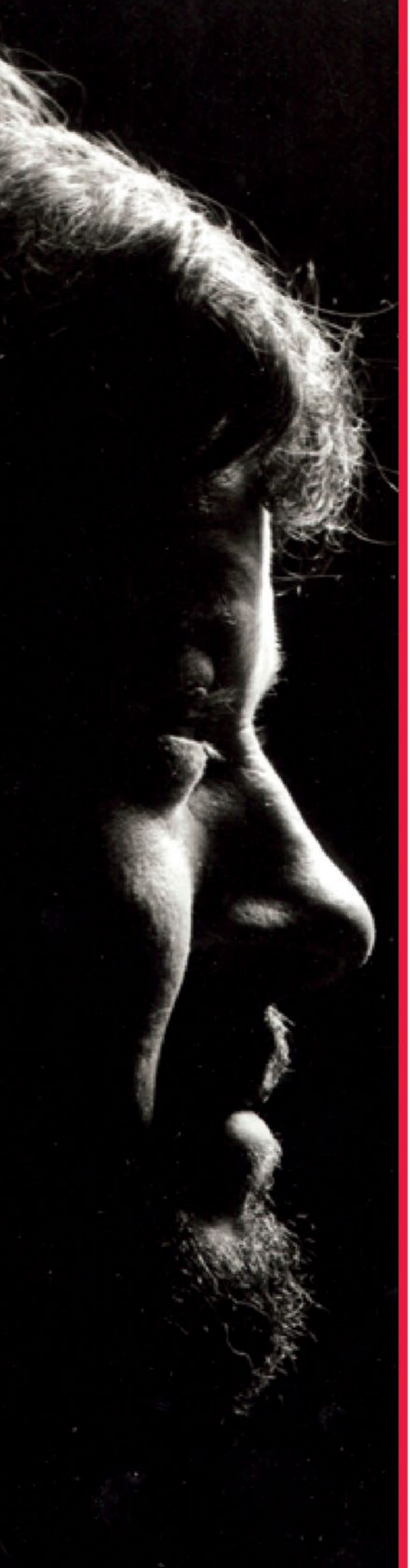

PREDSTAVITEV
MONOGRAFIJE

NEGOVAN NEMEC

ŽIVLJENJE FORME

1947 – 1987

Avtorica **dr. Nelida Nemec**

Predstavitev monografije Negovana Nemca bo v **soboto, 3. oktobra 2026, ob 19. uri v Domu krajanov Negovana Nemca v Biljah**.

Slavnostni govornik večera bo **soprog predsednice republike dr. Aleš Musar**.

Vabljeni.

Občina
Miren - Kostanjevica